

**KTO KARATAY ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**TÜRK VE MARUNİ EVLERİ MİMARİ ÖZELLİKLERİNİN TİPOLOJİK
KARŞILAŞTIRILMASI, KONYA ÖRNEĞİ**

Sema Nur BALTA

Yüksek Lisans Tezi

**KONYA
2022**

TÜRK VE MARUNİ EVLERİ MİMARİ ÖZELLİKLERİNİN TİPOLOJİK
KARŞILAŞTIRILMASI, KONYA ÖRNEĞİ

Sema Nur BALTA

KTO Karatay Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Mimarlık Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Programı

Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Özlem DEMİRKAN

Konya
2022

BİLDİRİM

Enstitü tarafından onaylanan Yüksek Lisans tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını basılı veya dijital biçimde arşivleme ve aşağıda belirtilen koşullar dahilinde erişime açma iznini KTO Karatay Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle, Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak ve gelecekteki çalışmalar (makale, kitap, lisans, patent vb.) için tezimin tamamının veya bir bölümünün kullanım hakları yalnızca bana ait olacaktır.

Tezimin bütünüyle kendi çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izinle kullanılması zorunlu olan kaynakları, yazılı izin alarak kullandığımı ve istenildiğinde izinlerin suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayımlanan “Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge” kapsamında, tezim, aşağıda belirtilen koşullar haricince, YÖK Ulusal Tez Merkezi ve KTO Karatay Üniversitesi Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

Enstitü / Fakülte Yönetim Kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir.¹

Enstitü / Fakülte Yönetim Kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 6 ay ertelenmiştir.²

Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir.³⁴

04 Ekim 2022

Sema Nur BALTA

¹ MADDE 6(1) Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.

² MADDE 6(2) Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.

³ MADDE 7(1) Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

⁴ MADDE 7(2) Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

ETİK BEYAN

KTO Karatay Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez/Proje Hazırlama ve Yazım Kurallarına uygun olarak Dr. Öğr. Üyesi Özlem DEMİRKAN danışmanlığında tarafımdan üretilen bu tez/proje çalışmasında; sunduğum tüm veri, enformasyon, bilgi ve belgeleri bilimsel etik kuralları çerçevesinde elde ettiğimi, tüm değerlendirme, analiz, bulgu ve sonuçları bilimsel usullere uygun olarak sunduğumu, tez/proje çalışmasında yararlandığım kaynakların tümüne bilimsel normlara uygun biçimde atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, tezimin/projemin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

04 Ekim 2022

Sema Nur BALTA

TEŞEKKÜR

Çalıőma boyunca bana yardımcı olan, beni yönlendiren, deneyimlerini ve bilgilerini paylaőan çok kıymetli danıőman hocam Dr. Öğr. Üyesi Özlem DEMİRKAN 'a, ve çalıőmamın olgunlaőması için bilgi birikimlerinden yararlandığım kıymetli hocalarım Prof. Dr. Kerim ÇINAR, Doç. Dr. Ayőegöl TEREÇİ ve Doç. Dr. Bilgehan YILMAZ ÇAKMAK hocalarıma minnet ve őükranlarımı sunarım. Ayrıca çizim ve resim arőivini ačan DKN Yapı Mühendislik Mimarlık Proje ekibine, göstermiő oldukları hoőgörü ile evlerinde fotoğraf çekmeme izin veren ev sahiplerine ve hayatımın her döneminde beni destekleyen aileme teőekkür ederim.

04 Ekim 2022

Sema Nur BALTA

ÖZET

Sema Nur BALTA

TÜRK VE MARUNİ EVLERİ MİMARİ ÖZELLİKLERİNİN TİPOLOJİK KARŞILAŞTIRILMASI, KONYA ÖRNEĞİ

Yüksek Lisans Tezi

Konya, 2022

Konya, yüzyıllardır farklı medeniyetlere ev sahipliği yapmıştır. Osmanlı imparatorluğu tarafından Lübnan'dan getirilen Marunilerde bunlardan biridir. Konya'ya 1861 yılında getirilen Maruniler, şehrin merkezine yerleşmişlerdir. Bu tez çalışmasında farklı dini inançları ve kültürel kolları olan Maruni ve Türklerin aynı coğrafyada konutlarının tipolojik olarak incelenmesi amaçlanmıştır.

Konya'da tipolojik özellikleri taşıdığı düşünülen üç Maruni ve üç Konya Türk evi seçilmiştir. Bu evler Arapoğlu Kosti Evi, Atatürk Evi, Dr. Nevzat Özkal Evi, Sarıyakup Mahallesi Mengüç Caddesi 22584 Ada 1 Parsel Konya Evi, Hatıpsinanzade Ahmet Efendi Konağı, Civar Mahallesi Sarı Hasan Caddesi 5610 Ada 1 Parsel Konya Evi'dir. Konutların plan, kesit ve görünüşleri elde edilmiştir. Yapı kartları oluşturulmuştur. Fotoğraflar çekilmiştir. Evlerin yerleşim özellikleri, yapı parsel ilişkisi, girişler, girişin cephede konumu, çıkmanın cephede konumu, bahçe, havuz ve mevcut durumu başlıklarıyla incelenmiştir. Plan elemanları tespit edilmiş, planda yerleri işaretlenmiştir. Kat sayısı, mekanlar, simetri ve malzeme incelenmiştir. Formlarına göre kapı ve pencereler tespit edilmiştir. Dolap, ağız açık ve sedirler incelenmiştir. Farklılık ve benzerlikler tespit edilmiştir. Örnekleme sayısı az olduğu için genelleme yapılamamıştır. Ulaşılan bilgiler ışığında inanç ve kültürlerin mimariye etkilerinin olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler

Maruni, Geleneksel Türk evi, Tipoloji, Konya

ABSTRACT

Sema Nur BALTA

THE ARCHITECTURAL FEATURES OF TURKISH AND MAROONI HOUSES TYPOLOGICAL COMPARISON, KONYA EXAMPLE

Master's Thesis

Konya, 2022

Konya has hosted different civilizations. Maronites brought from Lebanon by the Ottoman Empire is one of them. In this thesis, it is aimed to examine the houses of Maronites and Turks, who have different religious beliefs and cultural branches, in the same geography typologically.

Three Maronite and three Konya Turkish houses, having similar typological features, were selected in Konya. These houses are Arapoğlu Kosti House, Atatürk House, Dr. Nevzat Özkal House, Sarıyakup Mahallesi Mengüç Caddesi 22584 Block 1 Plot Konya House, Hatipsinanzade Ahmet Efendi Mansion, Civar Mahallesi Sarı Hasan Caddesi 5610 Block 1 Plot Konya House. Plans, and sections of houses were drawn. Structure cards are created. Photos were taken. The layout features of the houses, the relationship between the building and the parcel, the entrances, the location of the entrance on the front, the location of the exit on the front, the garden, the pool and the current situation were examined. Plan elements were identified and their locations were marked on the plan. The number of floors, spaces, symmetry and materials were examined. Doors and windows were identified according to their forms. The cupboard, ağzıaçık, and the cedars were examined. Differences and similarities have been identified. Generalization could not be made due to the small number of sample. In conclusion, Beliefs and cultures have effects on architecture

Keywords

Maronite, Traditional Turkish house, Typology, Konya

İÇİNDEKİLER

BİLDİRİM	ii
ETİK BEYAN.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLolar DİZİNİ	vi
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	vii
1.GİRİŞ	1
1.1. Çalışmanın Amacı, Kapsamı ve Yöntemi	1
2. TİP VE TİPOLOJİ KAVRAMI	4
2.1.Geleneksel Konutlarda Yapılan Tipolojik Analizler	7
2.2. Literatür Çalışması	11
3. MARUNİLER VE MARUNİ EVLERİ	26
3.1. Maruni Evlerinin Genel Özellikleri.....	29
3.2. Konya Maruni Evleri.....	31
3.2.1. Arapoğlu Kosti.....	33
3.2.2. Atatürk Evi (Müzesi)	42
3.2.3. Dr. Nevzat Özkal Evi (Mimarlar Odası).....	52
4. KONYA'DA TÜRK YERLEŞİMİ VE EVLERİ	60
4.1. Türk Evlerinin Genel Özellikleri.....	63
4.2. Geleneksel Konya Türk Evleri	69
4.2.1. Konya-Sarıyakup Mahallesi Mengüç Caddesi 22584 Ada 1 Parsel Konya Evi (İsmail Kaya Eğitim Vakfı)	70
4.2.2 Konya Hatıpsinanzade Ahmet Efendi Konağı (Sultan Baba İlim ve Hizmet Vakfı).....	78
4.2.3. Konya-Civar Mahallesi Sarı Hasan Caddesi 5610 Ada 1 Parsel Konya Evi.....	90
5. MİMARİ ÖZELLİKLERİNİN KARŞILAŞTIRMASI	98
5.1.Plan Özellikleri Karşılaştırması.....	98
5.2. Cephe Özellikleri Karşılaştırması.....	99

5.3 Yapım Tekniği, Malzeme Özellikleri ve Mimari Ögelerin Karşılaştırması.....	101
5.4. Süsleme Özellikleri Karşılaştırması	101
5.5 Bölüm Sonucu	103
6. SONUÇ	111
KAYNAKLAR	113
ÖZGEÇMİŞ	119

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1: Literatür çalışması	20
Tablo 2: Arapoğlu Kosti Mimari Özellikleri	33
Tablo 3: Arapoğlu Kosti Tipolojik Özellikleri.....	34
Tablo 4: Atatürk Evi Mimari Özellikleri	42
Tablo 5: Atatürk Evi Tipolojik Özellikleri.....	43
Tablo 6: Dr. Nevzat Özkal Evi Mimari Özellikleri.....	53
Tablo 7: Dr. Nevzat Özkal Evi Tipolojik Özellikleri.....	54
Tablo 8: Mengüç Cad. Konya Evi Mimari Özellikleri	70
Tablo 9: Mengüç Cad. Konya Evi Tipolojik Özellikleri.....	71
Tablo 10: Ahmet Efendi Konağı Tipolojik Özellikleri	79
Tablo 11: Ahmet Efendi Konağı Mimari Özellikleri.....	80
Tablo 12: Sarı Hasan Cad. Konya Evi Tipolojik Özellikleri	90
Tablo 13: Sarı Hasan Cad. Konya Evi Mimari Özellikleri	91
Tablo 14: Evlerin yerleşim özellikleri.....	103
Tablo 15: Plan elemanlarının konumları.....	104
Tablo 16: Cephe özellikleri.....	105
Tablo 17: Formlarına göre kapı pencereler	106
Tablo 18: Evlerin dolap, ağzıaçık ve sedirleri	107

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1: 1- Arapoğlu Kosti Evi, 2- Atatürk Evi, 3- Augustos Evi, 4- Maruni İkiz Evleri, 5- Dr. Nevzat Özkal Evi (Mimarlar Odası), 6- Yusuf Şar Konağı (Belediye Sarayı), 7- Maruni İkiz Evleri (Google Earth).....	31
Şekil 2: Augustos Evi (Anonim).....	32
Şekil 3: Mimar Muzaffer caddesindeki Maruni İkiz Evleri.....	32
Şekil 4: İstasyon Caddesindeki Maruni İkiz Evleri (Civelekoğlu,2017).....	32
Şekil 5: 1950 öncesi Yusuf Şar Konağı ve orta refüjde hala yıkılmamış olan Onuncu Yıl Anıtı (Civelekoglu,2017).....	32
Şekil 6: Arapoğlu Kosti konağı ve atlı tramvay (Civelekoğlu,2017).....	34
Şekil 7: 1.katta bulunan eski bir fotoğrafın tablosu, Kurşun kaplı yarım kubbeli Arapoğlu Kosti Evi.....	37
Şekil 8: Mimar Muzaffer Bey Caddesinde 2022 yılında Arapoğlu Kosti Konağı.....	37
Şekil 9-10: Arapoğlu Kosti Evi zemin kat batı ve güney cephedeki pencere detayları..	38
Şekil 11: Arapoğlu Kosti Evi Batı cephe görünüşü ve plaster sütun.....	39
Şekil 12: Arapoğlu Kosti Evi Güney Cephedeki Giriş Kapısı Detayları.....	41
Şekil 13: Arapoğlu Kosti Evi güney cephedeki ana girişin önünde bulunan tavanın detayı.....	41
Şekil 14-15: Arapoğlu Kosti Evi 1. kat sofanın ve güneydoğudaki odanın tavan göbeği görünüşleri.....	41
Şekil 16: Atatürk Evi Müzesi bodrum kat holüne güney cepheden bakış.....	44
Şekil 17-18: Atatürk Evi Müzesi Zemin kat giriş holü kuzey çıkış kapısına bakış.....	45
Şekil 19: Atatürk Evi Müzesi 1.kat hole güney cepheden bakış.....	46
Şekil 20: Atatürk Evi Müzesi kuzey cephe teras korkulukları detay.....	46
Şekil 21: Atatürk Evi Müzesi güney cephe (ön) görünüş.....	47
Şekil 22: Atatürk Evi Müzesi doğu cephe görünüşü.....	48
Şekil 23: Atatürk Evi kuzey cephe görünümü.....	49
Şekil 24: Atatürk Evi Müzesi batı cephe görünüşü.....	50
Şekil 25: Mimarlar Odası Konya şubesi.....	54
Şekil 26: Mimarlar Odası zemin kat kuzey (ön) cepheye bakış, Bursa kemeri ve merdiven görünüşü.....	55
Şekil 27: Mimarlar Odası zemin kat mutfak ve kış bahçesi bölümü.....	56
Şekil 28: Mimarlar Odası 1.kat sofadan kuzey cepheye bakış.....	56
Şekil 29: Mimarlar Odası 1.kat kuzey cephede bulunan balkon korkuluk ve zemin kaplaması.....	57

Şekil 30: 1- İsmail Kaya Eğitim Vakfı Evi, 2- Ahmet Efendi Konağı, 3- 5610 Ada 1 parseldeki Konya Evi konumu ve önemli yerlere uzaklığı (Google Earth).....	69
Şekil 31: Eğitim Vakfı Evi kuzeybatı cepheden bakış.....	72
Şekil 32: Eğitim Vakfı Evi zemin kattan bahçeye inen merdivenlerden bahçeye bakış (Kuzeyde mutfak bölümü, güneyde tuvalet, orta alanda süs havuzu kısmı ve bahçenin taş zemin döşemesi görülmektedir.).....	72
Şekil 33: Eğitim Vakfı Evi 1. kat sofa bölümünden merdivenin bittiği alana bakış, sedir kısmı ve bursa kemeri	74
Şekil 34-35: Eğitim Vakfı Evi'nin sağ ve sol yan cephelerinden ön cepheye bakış.....	76
Şekil 36: Eğitim Vakfı Evi bahçeden konutun güneybatı cephesine bakış.....	76
Şekil 37: Ahmet Efendi Konağı ön (kuzeybatı) cephesi	79
Şekil 38: Ahmet Efendi Konağı 'nın kuzeydoğu cephesine bakış	85
Şekil 39: Ahmet Efendi Konağı sokaktan yapının güneydoğu cephesine bakış.....	86
Şekil 40: Ahmet Efendi Konağı'nın doğu cephesine bakış	86
Şekil 41: 5610 Ada 1 parseldeki Ev avlunun girişinden yapıya bakış	92
Şekil 42: 5610 Ada 1 parseldeki Ev ön cephesine bakış (eski hali) (DKN YAPI arşivinden).....	92
Şekil 43-44: 5610 Ada 1 parseldeki Ev pencerelerin ahşap detayları.....	92
Şekil 45: 5610 Ada 1 parseldeki Ev batı cepheye bakış (DKN YAPI arşivinden)	96
Şekil 46-47: 5610 Ada 1 parseldeki Ev doğu cepheye bakış (DKN YAPI arşivinden)..	96
Şekil 48-49: 5610 Ada 1 parseldeki Ev kuzey cepheye bakış (DKN YAPI arşivinden)	96

1.GİRİŞ

1.1. Çalışmanın Amacı, Kapsamı ve Yöntemi

Osmanlı devleti 700 yıllık hakimiyeti boyunca çeşitli medeniyetlere ve kültürlere ev sahipliği yapmıştır. Anadolu Selçuklu devletinin 211 yıl başkenti olmuş olan Konya şehri de Osmanlı devleti sınırları içinde bulunmaktadır. Başkent olması sayesinde mimari alanda, sanat alanında ve birçok alanda gelişmiş olan şehir aynı zamanda ticaret yolları üzerinde yer almaktadır. Bu yollar üzerinde yer alması sayesinde tarih boyunca Frigler, Lidyalılar, Bizans, Pers, Roma, Rumlar, Ermeniler, Türkler, Maruniler gibi birçok uygarlığın yaşamış olduğu bir şehir olmuştur.

Konya'da Mevlâna Türbesi ve Alâeddin Tepesi yıllardır kentin merkezi ve simgesi durumunda olan konumlardır. Mevlâna türbesi, üçler mezarlığı etrafında Türklerin yoğunlukta olduğu görülürken, Alaaddin tepesi etrafında Marunilerin yoğunlukta yaşamış olduğu gözlemlenmiştir. Şehrin merkezinde yoğunlukta yaşamalarından ve diğer azınlıklardan daha az etkilendiklerinden dolayı çalışmada Marunilerin Konya'da yaptıkları konutlar incelenmiştir.

Osmanlı devleti sınırları içerisinde Lübnan Beyrut'ta yaşayan Maruniler, Maruni-Dürzi çatışmalarından dolayı Anadolu'nun çeşitli yerlerine göç etmişlerdir. Konya'ya 40-50 hane olarak gelen Marunilere ait yedi adet konut tespit edilmesine rağmen 2022 yılına özelliklerini yitirmeden üç tanesi ulaşabilmiştir. Artan nüfus yoğunluğu, değişen dönem şartları, gelişen turizm, sanayi ve teknoloji gibi nedenlerden dolayı tarihi yapıların birçoğu yok olmuş ya da bakımsızlıktan harap halde oldukları gözlemlenmektedir. Tespit edilen konutların daha fazla yok olmadan mevcutları yerinde tespit ederek, güncel fotoğraflarını alarak ve içinde kullananlarla diyalog kurup kullanım amaçlarını sorgulamak suretiyle, mevcut olmayanların ise arşivlerden araştırma yöntemiyle ve civardaki yaşayanların anlattıklarını derleyerek üç adet Maruni evi incelenmiştir.

Marunilerin Türklerden inanç, kültür, sosyal hayatları ve ekonomik durumları gibi farklılıkları olduğu tespit edilmiş ve bu farklılıkların mimariye etkilerinin olup olmadığı, olduysa nasıl olduğu incelenmiştir. Farklılıkların yapı parsel ilişkisine etkisi, yapıya girişlerin konumları, girişin ve çıkmanın cephedeki konumları, bahçenin olup olmaması, bahçede bulunan plan elemanlarının neler olduğu, kapıların, pencerelerin, saçakların

formlarına göre değişiklik gösterdiği, yapıdaki dolap sedir gibi plan donatılarının durumu, malzeme ve yapım tekniği gibi farklılıkların olduğu öngörölmüştür. Maruniler inşa ettikleri evlerin, geleneksel Konya evlerinden plan özellikleri, cephe özellikleri, yapı malzemesi ve tekniği açısından farklı olduğu gözlemlenmiştir. Maruni evleri dışında ayrıca Konya merkezde, Mevlâna türbesi, üçler mezarlığı yakınında bulunan üç adet geleneksel Konya Türk evi örneklerle incelenerek aralarındaki benzerlikler, farklılıklar, nedenleri ve mekandaki yansımalarının ortaya çıkarılması, Marunilerle ilgili az bulunan Türkçe kaynakların çoğalmasını sağlayarak, Marunileri tanıtmak, Maruni mimarlığının özgün yanlarını araştırmak, geleneksel Konya Türk ve Maruni evleri üzerine yapılacak diğer çalışmalara ışık tutması düşünölmektedir.

Bu çalışma Konya'ya yerleşmiş Marunilerin ve Türklerin konut tipolojisinin karşılaştırılmasını içermektedir. İki farklı kültür ve inanca sahip kullanıcıların, mekân kullanımındaki farklılıkları okumak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda problem cümleleri aşığıdaki gibidir:

- Maruni kelimesi nereden gelmiştir?
- Marunilerin tarihleri, inançları, kültürleri, sosyal ve ekonomik düzeyleri nasıldır?
- Türk tabiri nereden gelmiştir?
- Türklerin tarihleri, inançları, kültürleri, sosyal ve ekonomik düzeyleri nasıldır?
- Kültür ve inancın mimariye etkileri nelerdir?

Çıkan sonuçlarda farklılıkların olduğu gözlemlenmiştir. Bu farklılıkların mimariye etkilerinin varsayımları şöyledir:

- Maruniler ticarete yatkın olmalarından dolayı evlerinin bodrum katlarını gerektiğinde ticari mallarını koymak için kullandıkları öngörölmüştür.
- Türklerin yaşam tarzlarından dolayı evlerin plan tipleri genellikle sofalı ve hayatlı iken Marunilerde sofa ve hayat plan tipinin olmadığı öngörölmüştür.
- Marunilerde inanç ve kültürleri gereği ıslak mekanların yapı içerisinde olabileceği öngörölmüştür.
- Evlerdeki çıkmaların kültür ve yaşam tarzına bağlı olarak bahçeye ya da sokağa yönelimlerinin ve açık ya da kapalı olma durumunun farklı olabileceği öngörölmüştür.

Tez çalışması beş bölümde incelenmiştir. Birinci bölümde araştırmanın amacı, kapsamı, yöntemi belirtildikten sonra literatür çalışması, mimari karşılaştırma çalışmaları ve tip, tipoloji kavramları incelenmiştir. İkinci bölümde Maruni kelimesi, Marunilerin kökenleri, tarihleri, nerede yaşadıkları, yaşadıkları yerdeki çatışmalar sonucunda Osmanlı imparatorluğu tarafından Anadolu'ya getirildikleri, Konya'ya kaç hane olarak geldikleri, Konya'ya gelen Marunilerin ne işle uğraştıkları, ekonomik durumları, inançları, kültürleri, bu inanç, kültür, ekonomik ve sosyal hayatın Maruni mimarisine etkileri, Maruni evlerinin genel özellikleri incelenmiştir. Yapılan çalışmalar sonucunda Konya'da tespit edilen Maruni evlerinin kaç adet olduğu, konumları, mevcut yapısal durumları belirlendikten sonra özelliklerini kaybetmeden duran üç adet Maruni evi detaylı olarak plan özellikleri, cephe özellikleri, yapım malzemesi ve tekniği, mimari öğeleri incelenip, fotoğraflandırılmıştır. Üçüncü bölümde de aynı şekilde Türklerin tarihi ve Konya'ya gelişleri incelendikten sonra Türk evlerinin genel özellikleri değerlendirilmiştir. Maruni evleri ile aynı dönemde yapılmış üç adet Türk evi detaylı olarak plan özellikleri, cephe özellikleri, yapım malzemesi ve tekniği, mimari öğeleri incelenip, fotoğraflandırılmıştır. Dördüncü bölümde, ikinci ve üçüncü bölümde elde edilen sonuçlar plan özellikleri, cephe özellikleri, yapım malzemesi ve yapım tekniği, mimari öğeler ve süsleme özellikleri başlıkları altında tek tek karşılaştırılmıştır. Bölüm sonunda da bu bilgilerin sonuçları bölüm sonucu olarak tablolaştırılmıştır. Son bölümde ise elde edilen bilgiler değerlendirilerek Maruni ve Türk evlerinin farklılık ve benzerlikleri ortaya çıkarılmış ve hipotezler kanıtlanmıştır.

Çalışma yapılırken incelenen geleneksel Konya Türk evleri ve Maruni evlerinin özelliklerini açık ve net şekilde tespit etmek için tipolojik analiz ve karşılaştırma yöntemi kullanılmış olup evlere tek tek indirgeme, fotoğraflama ve şemalaştırma yolları uygulanmıştır.

2. TİP VE TİPOLOJİ KAVRAMI

Mimarlıkta kullanıldıkları alanlara ve dönemlere göre tip ve tipoloji tanımları farklılıklar göstermektedir. Dolayısıyla tip ve tipoloji mimarlık disiplini içinde kullanım amaçlarına, tarihsel dönemlere ve kültürlere göre değişmekte ve yüklendikleri göreve göre anlamlar yüklenmektedir. Bu tez çalışmasında öncelikle bu kavramların içerikleri ve anlamları incelenmeye çalışılmaktadır. Kültür ve zaman boyutunda mimarlıkta tipin değişim geçirdiği aşamalar irdelenmiştir.

Türkçede “tip” sözlükte kelime anlamına bakıldığında; ad olarak “*Aynı cinsten bütün varlıkların veya nesnelere temel özelliklerini büyük ölçüde kendinde toplayan örnek...*” olarak tanımlanmaktadır. Bu kelimeyi sıfat olarak kullanırsanız “alışılmamış, ilgi çekici, değişik (kimse), olağandışı” ve başka anlamında ise “çeşit, tür” şeklindedir (TDV, 1979). Tip, kelime kökeni olarak Fransızca olup type sözcüğünden gelmektedir. Latince typus, Grekçe typos olarak kullanılan kelime “-basılacak veya vurulacak- iz” anlamına gelmektedir. Yani tip kelimesi etimolojik olarak baskı yöntemine verilen addır. Osmanlıca enmûzec olarak kullanılan tip, örnek anlamına karşılık gelmektedir (Bingöl, 2007). Ancak kelimenin farklı alanlardaki kullanım durumundan ve kökeninden hareket edilerek; benzer özelliklere sahip cins, tür veya sınıf, diğerlerine ideal şablon, örnek, model başlıkları altında ifade edilmektedir.

Antoine Laugier’e göre tipin kökeni, mimarlığın başlama noktası ilkel olanı ve doğayı taklit etmesidir. Laugier tip kelimesini kullanmamıştır ancak bu düşünce ile ilkel kulübeyi yapmıştır (Forty, 2000).

Mimarlık alanında tip sözcüğünü ilk olarak 18.yy. da A. C. Quatremère de Quincy kullanmıştır. Quatremère de Quincy, tip kelimesinin soyut anlam ifade ettiğini, gelenekler sonucunda oluştuğunu, değişebilen yapısını vurgulamış ve taklit kuramını anlatırken de tip kelimesinden faydalanmıştır (Vidler, 1998).

Durand ve Blondel de tip kelimesi yerine tür kelimesini çalışmalarında tercih etmişlerdir (Durand, 1805) (Blondel, 1771). Tip sözcüğü soyut anlam içermekle birlikte bilimsellikte birleşerek “tipik biçim + değişiklikler” olarak gerçekliğe ulaşır (Bingöl,2007).

Tip kelimesi bilimsel bir terim olarak genelde doğa, tıp, matematik gibi birçok alanda birtakım şeyleri sınıflandırmada kullanılarak onların ana özelliklerini gruplandırmaya

yaramaktadır. Tipoloji kavramı ise “tip sözcüğü çerçevesinde belirlenen özelliklere göre gruplandırma ya da bireyselleştirme” olarak nitelendirilebilir. Tipoloji kavramı da tip gibi birçok alanda kullanılmaktadır.

Tipoloji kelimesinin Türkçe ’de sözlük karşılığı “insan tiplerini belirleme ve ayırt etme yöntemidir”. Bu anlamı ile mimarlıkta bir şey ifade etmek mümkün görünmüyor, diğer bir tanımla “yapıtların ya da yapıtı oluşturan tek tek öğelerin incelenerek, tiplerin belirlenip gerçek örneklerin bunlara göre sınıflanması işlemi...” olarak söylenebilir. Kelimenin, Yöntembilim Terimleri Sözlüğün ’de Türkçe karşılığı olarak “örnekleme” ifadesi kullanılmaktadır (Sencer,1981).

Tipoloji sözcüğü, etimolojik bağı nedeniyle tip kavramı ve taşıdığı anlamlar ile yakın ilişkilidir. Dolayısıyla tip kavramı gibi farklı alanlarda birçok kullanım biçimi vardır. Ancak kabaca bir tanım olarak “olguların veya varlıkların tip kavramı etrafında sınıflandırılması” biçiminde ifade edilebilir. Tipolojik çalışmada her tip, çalışmayı yürüten kişi tarafından oluşturulmuş bir kategoridir (Sencer, 1981).

Mimarlık dalında tipoloji, mimari şekillenmeleri olan tipleri gruplandırabilmek, bina biçimlerini incelemek, mimari değerlerin birleşme imkanlarının araştırılması gayreti veya geometrik tabiatlarına odaklanmış mimari şekillere ilişkin belirli tiplerin arşivinin oluşturulması olarak tanımlanmaktadır (Bingöl, 2007).

Leupen mimaride iki çeşit tipolojinin kullanıldığını savunmaktadır. Bunlar; üretken ve analitik tipolojidir (Leupen,1997). Yücel (1981)’de mimari de tipolojiyi; çözümleyici ve türetmeci olarak iki türde açıklamaktadır. Çözümleyici tipoloji var olanı incelerken, türetmeci tipoloji tasarım için yeni kriterler sunmaktadır.

Mimarlıkta yapılan çalışmalarda en detaylı şekilde tipolojiyi açıklayan Waisman’dır. Sanat tarihçisi olan Waisman tipolojiyi beş çeşitte gruplandırmıştır (Waisman,1972). Bunlar:

- Biçimsel
- Strüktürel
- İşlevsel
- Yapıt/Çevre
- Çevre Tekniklerinin Kullanılma Biçimi

Abraham Moles (1993) göre tipolojik gruplandırma düzeni temsil etmektedir. Yapıları daha kolay şekilde, bütün halde görüp kavrayabilmek için sınıflandırma yoluna başvurmaktadır.

Sonuç itibariyle, tipoloji her sahada araştırmacının hedeflediği olgunun anlaşılır olması ve tanımlanabilmesi düşüncesiyle şemalaştırma, indirgeme ve soyutlama gibi eylemleri içeren sistematik bir çalışmadır; akıl yoluyla, spesifik olanın genelin altında irdelenmesidir.

Mimari araştırmalarda tip sözcüğü Vitruvius'tan önce belli başlı zamanlarda birkaç örnekle kalmış daha sonrasında açık şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Vitruvius'un üzerinde çalıştığı Yunan taklit öğretisine göre tip ve tipolojiyle alakalı bazı önemli araştırmalar:

- On the Typology of Architecture-1963
- Typology and Design Method- 1967
- The Third Typology-1976
- The Idea Of Type- 1977
- On Typology- 1978

Anthony Vidler (1976) (1977), tip ve tipoloji ile ilgili "The Third Typology" ve "The Idea of Type" çalışmasını yapmış olup, tipolojiyi üç zamana ayırmıştır:

- 1.tipoloji- Aydınlanma zamanı
- 2.tipoloji- 20.yy başı
- 3.tipoloji- 20.yy ikinci yarısı

1.tipolojik zamanlardan olan Aydınlanma döneminde iki tipolojik gruplandırma kullanılmıştır. Bunlar; yapıların işlevlerine göre ve morfolojik özelliklerine göre sınıflandırmadır.

Tipoloji, aynı dönemde bulunan binaların biçimlerini, işlevlerini, zaman içindeki değişimlerini araştıran bir bilimdir. Tip ise bu binaların morfolojik özelliklerinin toplamıdır (Petruccioli, 1998).

Tip ve tipoloji kavramları etimolojik açıdan birbirlerine bağlıdırlar. Tip, birtakım varlıkların tip sözcüğü çevresinde gruplandırılmasını ifade eder. Tipoloji kavramı ise belli

bir amaç için oluşturulan temel özelliklere göre varlıkların gruplandırılmasıdır (Adams and Adams, 1991).

Vidler (1977), Rossi'ye göre tipoloji mimarlık için analitik bir anı olduğunu söylemektedir. Yapıların dönemleri gibi özelliklerinden çok onların morfolojik özelliklerine yoğunlaşarak biçimleri kıyaslanmalı ve belirgin ana özellikleri bulunmalıdır.

Tipolojik yöntem ile tipler birleşerek kentin dokusunu, kentin dokusu birleşerek kenti oluşturur (Kaprol, 2000). Tipoloji sayesinde belirli zamanlarda görülen eğilimleri, bina ölçeğinde görebildiğimiz kadar kent ölçeğinde de görebiliriz (Krier, 1979).

Kentte bulunan yapılara bakıldığında, geçmişteki yaşamışlıkları görebiliriz. Binalar yapıldıkları dönemin kültürel, sosyal, ekonomik izlerini yansıtır. Tipolojik yöntem, bu yapıların yaşadıkları dönemdeki özelliklerini tarihi, kültürel açıdan rahat şekilde görebilmemizi sağlar (Kaprol, 2000).

Rossi Milano ve Carlo Aymonino'nun Padova çalışmalarında tipolojik araştırma yöntemini kullanılarak, yapıların ana özelliklerini, yapısal özelliklerini, biçimlerini incelemiş ve tipolojinin kenti anlama da en etkili araç olduğunu ifade etmişlerdir (Rossi,1966) (Aymonino,1995).

Yapılar bulunduğu dönemin özelliklerine, içinde yaşayan toplumun yaşam şekline, ekonomik, sosyal ve kültürel düzeyine göre farklılıklar gösterir. Bu farklılıklar en çok yapılardaki mekanlara yansımaktadır. Dolayısıyla bir döneme ait yapı incelendiğinde aynı zamanda o dönemin kültürel özelliklerine, yaşam biçimlerine ulaşılır. Bu farklılıklara ulaşmanın yolu ise tipolojik analizle mümkündür. Konutlarda bazı yerler zamanla değişime uğramış, zarar görmüş olsa da tipolojik analiz sayesinde bu mekanlar tespit edilerek kültürel süreklilik sağlanmış olacak ve aynı zamanda geçmişte yaşamış topluluklar hakkında bilgi edinilmesini sağlamıştır.

2.1.Geleneksel Konutlarda Yapılan Tipolojik Analizler

Çalışmada öncelikle geleneksel konutların tipolojisi üzerine yapılan analizler incelenmiştir. Daha sonra çalışılan Türk ve Maruni evlerinin fotoğraflama, indirgeme ve şemalaştırma yolları ile tipolojileri ortaya çıkarılmıştır. İncelenen çalışmalardan biri olan Kamarlı (2008), Kastamonu tarihi dokusunda yer alan geleneksel konut yapılarının cephe

mimarisi üzerine tipolojik bir araştırmasında ise yapılar, yerleşim düzenleri, plan şemaları (çardaklı, sofalı, harem ve selamlıklı), cephe organizasyonu(merkezi girişli, yandan girişli, iki girişli, giriş kapısının ana cephede yer almadığı konutlar, her biri kendine özgü özellik gösteren konutlar), cephe elemanları(çıkımlar ve konsollar, pencereler, kapılar ve giriş nişleri, üst yapı elemanları, dekoratif elemanlar) şeklinde başlıklar altında toplayarak genel olarak incelemiştir. Yapılar tek tek fotoğraflanmış ve giriş ve çıkma mekanı üzerinden konutların değerlendirilmesi gibi başlıklar altında genel tablolar üzerinden değerlendirilmiştir.

Saygı (2015), Bozcaada'da geleneksel konut mimarisi tipoloji çalışmasında Çanakkale'nin coğrafi konumundan dolayı yüzyıllar boyunca farklı medeniyet ve kültürlerin bir araya gelmesiyle oluşmuş Rum ve Türk geleneksel yapılarını incelemiştir. Bu yapıları genel başlıklar altında toplayarak planları, malzeme ve teknik özellikleri, cephe düzeni, cephe elemanları incelenerek belgelenmiştir. Çalışmada bu iki farklı medeniyetin mimariye etkileri araştırılmış ve ortak ve farklı yönleri bulunmaya çalışılmıştır.

Urfalıoğlu ve Uşma'nın (2018), Geleneksel Van evlerinin cephe özellikleri ve tipolojisi üzerine bir inceleme çalışmasında ise geleneksel Türk evleriyle ilgili genel özellikler verildikten sonra geleneksel Van evlerinin cephe özelliklerine geçilmiştir. Evler; cephede bulunan boşluklara göre ve cephe hareketliliğine göre başlıklarına ayrılarak çizelgede genel olarak incelenmiş, temsili çizimlerine ve fotoğraflarına yer verilerek değerlendirilmiştir.

Ayyıldız ve Özbayraktar'ın (2018) Kültürel süreklilik için tipolojik analizin önemi: İzmit merkez geleneksel konutları örneğinde yapıları parselde göre konutun konumu, konutların kat türlerine göre gruplandırılması gibi tablolara dökerek incelemiştir. Sonuç kısmında ise konutlarda en fazla görülen ortak özellikleri grafiklere ve tabloya dökmüştür. Böylece çalışmanın daha anlaşılabilir olmasını sağlamıştır.

Altan (2020)'nin Denizli ili Kızılcabölük beldesi geleneksel konutları tipolojisi üzerine yaptığı çalışmada Anadolu konutunun özelliklerini;

- Plan tipleri,
- Cephe özellikleri,
- Yapı malzemeleri,

- Yapım sistemi başlıkları altında toplayarak tip tipoloji ile ilgili çalışmalara değinilmiş ve tablolaştırılmıştır. Ayrıca yapıda bulunan kapılar, pencereler gibi genel tablolara da yer verilmiştir.

Bulgular başlığı altında 14 adet ev tek tek;

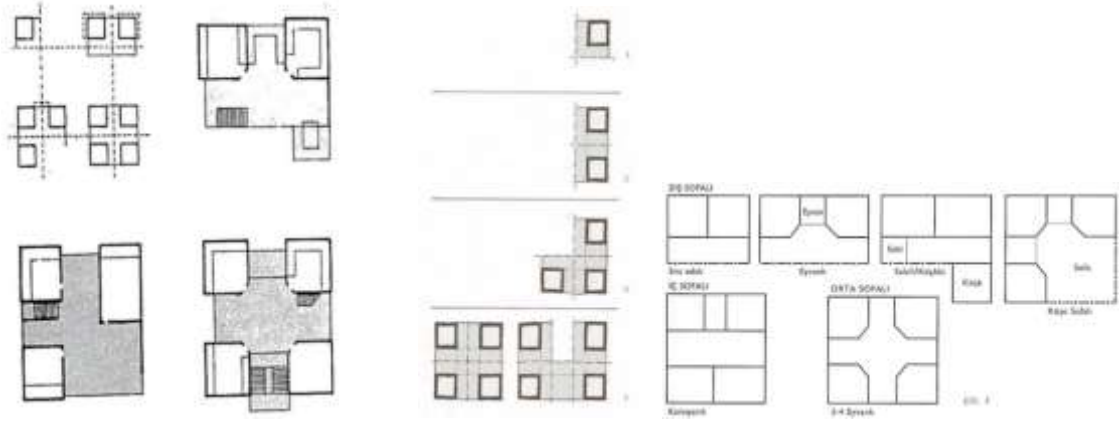
- Yapım Tarihi, Konum ve Yerleşim Özellikleri,
- Malzeme ve Yapım Sistemi,
- Plan Özellikleri,
- Cephe Organizasyonu başlıklarında incelenmiştir.

Sonuç kısmında ise genel bir tabloya ulaşılmış ve evlerin özellikleri ile ilgili çıkarımlar yapılmıştır. Tabloda yapılar; yapısal durumu, fonksiyon durumu, tescilli olup olmaması, sofa tipinin nasıl olduğu gibi maddeler altında incelenmiştir.

Elmas (2020), Göynük geleneksel konutlarının tipolojik analiz yöntemiyle incelenmesi çalışmasında ise konutların mimari özellikleri tümüyle incelenmiştir. Bu aşamada röleve, restorasyon veya restitüsyon projelerinden elde edilen bilgilerin yanı sıra, konut fotoğrafları, literatür ve gözlem notlarından da yararlanılmıştır. İncelenen 41 konut için ayrı ayrı envanter çalışması yapılmıştır. Bulgular bölümünde, tipolojik analiz yöntemi ile elde edilen bilgilerin soyutlama tabloları verilmiş ve Göynük Geleneksel Konutlarında en sık rastlanan mimari özellikler tespit edilmiştir. Giriş kısmında tip, tipoloji, tipolojik analiz kavramların tanımları yapılarak genel şemalar verilmiş ve ileride yapılacak tablolara bir altlık hazırlanmıştır. “Göynük ilçesi geleneksel konutlarının tipolojik özellikleri” başlığı altında evler tek tek katlardaki mekânlar, cephe özellikleri alt başlıklarıyla incelenmiş ve her bir evin parsele göre konumu, çatı örtüsü, dolu-boş oranı, girinti-çıkıntıları, cephe kaplaması, kapı, pencereleri gibi maddelerle tipolojik özellikleri tablolara dökülmüştür. Daha sonra bulgular başlığı altında tüm tablolar birleştirilmiş ve sonuçlar yazılı şekilde ortaya çıkarılmıştır. Sonuç kısmında ise konutlarda yoğun görülen özellikler; kapı pencere tipleri, kırma çatı tipleri, kat sayıları, sofa plan tipleri, hem sokak hem tek yansıra dayalı olup olmaması gibi maddeler tablolaştırılıp bunlar üzerinde çıkarımlar yapılmıştır.

İncelenen diğer tipolojik analiz yöntemi kullanılan tezlerde de benzer mimari ölçütler belirlenmiş, bu ölçütler genel tablolara dökülerek şemalaştırılıp konunun daha iyi kavranmasına yardımcı olmuştur. Tezlerin büyük çoğunluğunda tablo 1’deki gibi olan Kuban (1981), tablo2’deki gibi olan Küçükerman (1995), tablo3’deki gibi olan Günay’ın

(1999) ve tablo4'deki gibi olan Eldem (1984) Türk evi plan tipleri tablolarından yararlanıldığı ve buna benzer birçok örneklemelerde bulmak mümkündür. Ancak incelemeye konu olan tipolojik analiz yöntemiyle yapılan bu tezlerin daha çok öne çıktığı görülmüştür.

Şekil 1- 2- 3: Türk evi plan tipleri (Kuban,1981) (Küçükerman,1995) (Günay,1999)

SOFASIZ	ÜÇ ODALI			
DİŞ SOFALI	EYVANLI	ÜÇ ODALI	EK SOFALI EYVANLI	KÖŞKÜLÜ
	ÇIKMA KÖŞKÜLÜ	ÇIKMA KÖŞK ODALI	SİLA ODALI	KÖŞE SOFALI
İÇ SOFALI	Bİ YÖZLÜ	EYVANLI	MERDİVEN ODA SİLAŞI İÇİNDE	MERDİVEN SOFANIN UÇUNDA
	SİP DUVAR KAPALI	MERDİVEN VE TALI YERLER SOFANIN DİĞİNİ	EK SOFALI	
ORTA SOFALI	DÖRT TARAFI KAPALI SOFA	BİR EYVANLI	Bİ EYVANLI	Bİ EYVANLI
	ÜÇ EYVANLI	DÖRT EYVANLI	UZUN SOFALI ÇİFT MERDİVENLİ	UZUN SOFALI ÇİFT MERDİVENLİ

Şekil 4: Türk evi plan tipleri (Eldem,1984)

2.2. Literatür Çalışması

Maruni kavramı hakkında incelenen çalışmaların başında Ramazan Işık'ın (2003) "Maruni Kilisesi" adlı tezi gelmektedir. Tez, Maruni kilisesi ve toplumunu dinsel, tarihsel ve kültürel açıdan ortaya çıkarılmasını amaçlanmakta ve. Maruniliğin tarihi seyri, kilisenin yapısı ve Katolikleşme sürecini kapsamaktadır. Marunilerin aynı bölgede yaşadıkları Hristiyan gruplar ve Roma kiliseleri ile etkileşimlerinin tarihi-tasviri yöntemi, sosyolojik, psikolojik, fenomenolojik ve karşılaştırmalı yöntemler kullanılmıştır. Marunilerin tarihi, sosyal ve dini durumları, kuramsal bilgilerden yararlanılarak ölçülmüştür. Sonuç kısmında ise Maruni kilisesi ve onun tarihi gelişim süreci ele alınmıştır. Ahmet Çelik'in (2019) "Konya'da Marunilik" adlı makalesinde Marunilerin tarihi ve Konya'daki Marunilerle ilgili bilgileri aktarmak amaçlanmıştır. Marunilerin Konya'ya göçü ve bilinen Maruniler hakkında bilgileri kapsamaktadır. Literatür araştırması sonucu ulaşılan bilgilerin sentezi yapılmıştır. Konya'da yaşamış Maruniler (Avukat Arapoğlu Kosti, Yusuf Şar, İlyas Çaha) hakkında bilgiler aktarılmıştır. Sonuç kısmında Marunîler, Marunî-Dürzî çatışmalarından sonra Lübnan'dan Konya'ya gelmiştir. I. Dünya Savaşı boyunca düşmanla iş birliği yapmak ve Konya ekonomisine zarar vermektan dolayı Suriye'ye nakledildiği bilgisine ulaşılmıştır.

Maruni evlerinden olan Dicle Aydın'ın (2006) "Osmanlı'nın son dönemlerinde Konya'da olan bir Maruni mekânı "Arapoğlu Kosti Evi"" adlı makalesinde zengin tarih ve kültür birikimi olan kentlerin hangi eserlerin var olduğu, hangilerinin korunması gerektiği, var olanların hangi durumda olduğu, eğer varsa tahribatın boyutları, türleri ve nedenlerinin belgelenmesi, bakım ve onarımlarına yönelik çalışmaların yapılması hedeflenmektedir. Marunilerin kültür ve mimari tarzlarının mekanlara yansımalarını kapsamaktadır. Fotoğraflanan yapı ve ulaşılan çizimler ile yapının günümüzdeki durumu belgelenmiştir. Planlama ve iç mekân özellikleri, cephe özellikleri, yapım tekniği ve malzeme özellikler başlıklarında yapı incelenmiştir. Çizim ve fotoğraflar ile desteklenmiştir. Sonuç kısmında ise Anadolu' da yaşamış farklı kültürleri yansıtan fiziki oluşumların belgelenmesine ulaşılmıştır. Yine Dicle Aydın'ın (2015) "Geleneksel Konya Evlerinden Fuat Anadolu Evi'nin Yeniden Kullanım Bağlamında Değerlendirilmesi" adlı makalesinde tarihi ve kültürel miras kapsamındaki yapıların geleceğe aktarılması, yeni işlevler verilerek kullanılabilirliğiyle mümkündür. Bu amaçla tarihi Fuat Anadolu'nun Evi değerlendirilmiştir. Sivil mimarlık örneği Fuat Anadolu'nun Evinin mimari özelliklerini

kapsamaktadır. Yapıya ilişkin rölöve çalışmaları, tarihi ve güncel fotoğraflar, yenileme projeleri, araştırmanın temel materyallerini oluşturmaktadır. Araştırmada yapının eski ve yeni işlevsel kullanımlarının temel materyaller üzerinden karşılaştırılmalı olarak analiz edilmesine dayanan bir yöntem izlenmiştir. Ayrıca yerinde tespit ve belgeleme çalışmalarının yanı sıra, konu ile ilgili kişilerle görüşmeler yapılmıştır. Yapının tanımı, yapının mimari özellikleri, malzeme ve teknik özellikleri, bezemesi, yapının işlev dönüşümü ve binanın yeniden kullanımı başlıklarında yapı incelenmiştir. Çizim ve fotoğraflar ile desteklenmiştir. Kaynaklardan alınan bilgilerin ve gözlemlerin sentezlenmesiyle, yapının yeni işlevinde ne kadar başarılı olduğu olumlu ve olumsuz yönleri ile tespit edilmiştir. İşlevini kaybeden tarihi bir konutun mimari ve yapısal özellikleri açıklanmış, yeni işlevinin mekansal ve kullanıcı gereksinimlerine, cevap verip veremediğini tespit edilmiştir.

Literatür çalışması bölümünün sonunda yer alan tablo 5’de görüldüğü üzere incelenen mimari karşılaştırma çalışmalarındaki özgün niteliklerini koruyabilen evlerin incelenmesin de öne çıkanlardan biri olan Akboğa (2019), Pütürge evlerinin tespit edilmesi ve bu özelliklerin belgelenmesini hedefleyerek yöreye ait 19 adet ev incelemiştir. Niteliğini koruyabilmiş evleri belgeleyenlerden biri olan Kırık (2019) ise 10 adet konutu incelerken, gelecek nesillere aktarmak için belgelenmesi ve konutların mevcut durumları baz alınarak ileride yapılacak olan restorasyon çalışmalarına ön hazırlık oluşturmasını amaçlamıştır. Geleneksel yapılarımızı koruyarak gelecek nesillere aktarmak için uğraşanlardan diğer biri de Gürcan Dağ (2017)’dir. Bu amaçla Anadolu kırsal mimarlığını, Dereköy alan çalışması içinde belgeleyerek 10 adet geleneksel konut incelemiştir.

Yok olmaya devam eden sivil mimari evlerini sayısal ortama atanlardan biri olan Öztürk (2011) çalışmasında, zamanla yok olmuş ve yok olmaya devam eden sivil mimari örneklerin verilerini sayısal ortama aktarmayı ve arşivlemeyi amaçlayarak sekiz adet geleneksel konut incelemiştir.

Evler incelenirken genel olarak belli ölçütler belirlenmiştir. Bunlar;

- Plan tipleri
- Cephe özellikleri
- Yapı malzemeleri ve yapım teknikleri
- Yapı elemanları

- Süslemeler

Konya evleri üzerine incelenen çalışmalardan olan mimari gelişimi ve değişimini inceleyen Aygör (2015) yapım malzemesi, yapım teknikleri, plan tipleri, plan elemanları, yardımcı hizmet mekanları, yapı elemanları ve iç süsleme, cepheler, süslemeler, tarihlendirme gibi ölçütleri baz alarak çalışmıştır. Yazıcı (2010) ise geleneksel Konya evlerini; yapının tarihçesi, plan özellikleri, yapım tekniği ve yapı malzemesi gibi ölçütler koyarak değerlendirdiği görülmüştür.

Karpuz (1999) da Osmanlı konut mimarisi içinde Konya evlerini inceleyerek, belgelemeyi amaçlamıştır. Çalışma Konya evlerini kapsamakta olup evlere ilişkin fotoğraflar, çizimler ve şekillerden yararlanılarak hazırlanmıştır. Tarihi etkenler, sosyal ve kültürel etkenler, ekonomik etkenler, çevresel etkenler, Konya evlerinin mimari özellikleri (yapı malzemesi ve elemanları, planı oluşturan mekanlar (odalar, mabeyin, sofalar), plan tipleri (hayatlı, mabeyinli, sofalı), cephe özellikleri, süsleme) başlıklarında yapı incelenmiştir. Sonuç kısmında ise Konya'daki yapılar gibi Türk evleri de yeterince korunamamış olmasına ulaşılmıştır. Karpuz (2009) "Türk Kültür Varlıkları Envanteri Konya" kitabında ise Konya'daki yapıların bir arada toplanması ve belgelenmesini amaçlanmıştır. Konya'da bulunan niteliğini korumuş tescilli yapıları içermektedir. Konya evlerine ilişkin çeşitli kişilere ait fotoğraf ve çizim arşivlerinden yararlanılarak hazırlanmıştır. Yapılar tarihçe, konumu, hangi dönem eseri olduğu, kime ait ve günümüzde ne olarak kullanıldığı, plan ve iç mekân özellikleri, cephe özellikleri, yapım tekniği ve malzeme özellikler gibi kriterlerde incelenmiştir. Konya'daki yapılar belgelenip, bir araya gelerek gelecekteki çalışmalara fayda sağlayan bir kaynak haline almıştır. Berk (1951) "Konya Evleri" adlı kitabında Konya'daki yapıların genel mimari özelliklerinin belgelenmesini amaçlamıştır. Konya ilinde bulunan evleri kapsamaktadır. Evler genel özellikleri ile genel başlıklar altında fotoğraf ve çizimler ile incelenmiştir. Evlerin planları, tipleri, karakteristikleri, yapı malzemesi ve yapım tekniği, evin kısımlarını başlıklar halinde detaylı incelemiştir. Çizimler, şekiller ve fotoğraflar ile desteklenmiştir. Konya evleri genel başlıklar altında detaylı olarak mimari açıdan çizim ve fotoğraflarla desteklenerek incelemiştir.

Arat (2018) "Kaybedilmiş Bir Kültürel Miras: Saim Sakaoğlu Evi/Konya" adlı çalışmada yitirilen kent belleğinin yeni nesillerde diri tutmak için tanıtılmasını amaçlamıştır. Çalışmanın kapsamında Konya mimarisinin genel özellikleri, literatür

bilgisi ile aktarılarak genel bir bilgilendirme yapılmıştır. Sonrasında ise görseller ve yıkılmadan önce çizilen rölöve ışığında eve ait bilgiler sunulmuştur. Saim Sakaoğlu Evi fotoğraflarla ve ölçülerek tespiti yapılmıştır. İncelenirken geleneksel Konya evlerinin mimari özellikleri, yapının yeri ve genel tanımı, yapının mimari özellikleri (yapım tekniği ve malzeme kullanımı, plan tipi ve plan elemanları, mekânlar ile mekânlara ait donatılarının özellikleri) gibi sınıflandırmalar yapılmıştır. Saim Sakaoğlu evi yıkılmadan önce incelenip, belgelenerek kaydedilmiştir.

Kunduracı (2005) “Konya-Karapınar Evlerinden Örnekler” adlı çalışmasında Konya Karapınar evlerinden mimari açıdan değerlendirmek amaçlanmıştır. Geleneksel sekiz tane ev incelenmiştir. Fotoğraf ve çizimlerle evlerin özellikleri aktarılmıştır. Evin avlu içindeki konuları, yapı malzemesi ve tekniği, kat durumu, planlama ve süsleme başlıkları ile çizim ve fotoğraflarla destekleyerek anlatılmıştır. Fotoğraf ve çizimlerle desteklenerek incelenmiştir. Evlerin özellikleri ortaya çıkarılarak belgelenmiştir. Akman (2019) “Konya- Ereğli İlçesindeki Geleneksel Sivil Mimari Örneklerinin Plan Özellikleri Yönünden İncelenmesi” adlı çalışmasında yok olma tehlikesi altında bulunan sivil mimari örneklerini koruma, yenileme, işlevlendirme ve yeniden yapma yöntemleriyle gelecek nesillere aktarmak için belgelenmesi amaçlanmıştır. Beş adet geleneksel konut incelenmiştir. Konut örneklerinin rölöve projeleri hazırlanarak incelenmiştir. Geleneksel konutlar ile benzerlik ve farklılıkları tartışılmış ve Ereğli İlçesi geleneksel konutlarının mekânsal yapısı (konum, plan tipolojisi, taşıyıcı sistem, cephe ve süsleme özellikleri) değerlendirilmiştir. Geleneksel konutlar; yapının konumu ve genel tanımı, mimarisi ve tezyinatı, cephe özellikleri, yapım tekniği ve malzemesi başlıklarında, fotoğraf ve çizimlerle desteklenerek detaylı şekilde incelenmiştir. Geleneksel konut örnekleri konum, plan tipolojisi, taşıyıcı sistem, cephe ve süsleme özellikleri karşılaştırılmış, benzerlik ve farklılıkların nedenleri sorgulanmıştır.

Büyüksahin (2018) “Geç Osmanlı Dönemi Geleneksel Konya Evlerinin Sentaktik Analizi” Geç Osmanlı dönemi geleneksel Konya evlerinin morfolojik analizini yapmak amaçlanmıştır. 13 adet konut incelenmiştir Daha sonra bu konutların analizleri tablolara aktarılmıştır. İncelenen evler, mekân dizim yöntemi ile mekânsal ilişkiler çözümlenerek, konut tipolojileri değerlendirilmiştir. İncelenen evlerin genel özellikleriyle tek tek tablolamıştır. Örneklem alanında yer alan konutların zemin kat ve birinci kat plan şemaları Syntax2D programı ile analiz edilmiş, bağlantısallık, derinlik ve bütünleşme parametre değerlerine ulaşılmıştır. Bu değerler grafik ve tablolar ile aktarılmıştır. Belirli

bir döneme tarihlenen geleneksel konutların mekân dizimi analizi yöntemiyle incelenmesi ile dönemselsel bir tespit çalışması yapılarak literatüre katkı sağlanmıştır. Plan şemaları mekân dizimi yönteminin seçilmiş parametreleri üzerinden değerlendirilmiş, buna bağılı olarak ele alınan konutların sayısal kimliği de ortaya çıkarılmıştır.

Türk evlerini inceleyen çalışmaların başında ise Bektaş (1996) “Türk Evi” adlı kitabında Türk evinin geçirdiği dönemlerden bahsederek, evleri gruplandırarak incelemiştir. Çizim, şekil ve fotoğraflardan yararlanılmıştır. Türk evinin plan tipleri, bölümleri, yapıım malzemesi ve tekniklerine değinmiştir. Çizim, şekil ve fotoğraflar ile desteklenmiştir. Türk evi kavramı detaylı anlatılmıştır. Kuban (1995) “Türk Hayatlı Evi” adlı kitabında Türk Evi kültüründen, hayatlı ev kavramından bahsetmiştir. Çizim, şekil ve fotoğraflardan yararlanılmıştır. Odayı oluşturan unsurlar, plan özellikleri, malzeme özellikleri, yapıım teknikleri, ev ve sokak uyumu değerlendirilmiştir. Çizim, şekil ve fotoğraflar ile desteklenmiştir. Türk hayatlı ev kavramı detaylı anlatılmıştır. Eldem (1955) “Türk Evi Plan Tipleri” adlı kitabında ise Türk evi plan tiplerini belirlemek amaçlanmıştır. Sofa eksenli Türk evi plan tipolojileri belirlenmiştir. Çizim, şekil ve fotoğraflardan yararlanılmıştır. Birçok geleneksel ev detaylı olarak çizim ve fotoğraflarla plan, özellikleri, malzeme özellikleri incelemiştir. Çizim, şekil ve fotoğraflar ile desteklenmiştir. Geleneksel Türk evi kavramı detaylı anlatılmıştır.

Büyükmihçi (2006) “Kayseri’de Yaşam ve Konut Kültürü” adlı kitabında Kayseri ‘de yaşayan Ermeni evlerini ve bu evlerdeki Ermeni yaşam ve kültürünü anlatmak amaçlanmıştır. Azınlık Ermenilere ait evler detaylı olarak incelenerek karşılaştırılmıştır. Rumların evlerinden nasıl ayrıldığı açıklanmıştır. Karşılaştırma yöntemi kullanılmıştır. Çizim, şekil ve fotoğraflardan yararlanılmıştır. Evleri oluşturan sosyo-kültürel ve ekonomik etkenler incelenmiştir. Müslüman ve Ermeni evlerinin genel özellikleri, benzerlikler ve farklılıkları ortaya çıkarılmıştır. Çizim ve fotoğraflar ile desteklenmiştir. Geleneksel konut mimarisi incelenerek karşılaştırmalar tablolar ve maddeler halinde özetlenmiştir. Büyükmihçi (1999) “Osmanlı Dönemi Azınlık Evlerinin Mekansal Özellikleri: Kayseri Örneği” çalışmasında ise Ermeni evlerinin kendilerine özgü yapı tipini belirlemek amaçlanmıştır. Evlerin genel özellikleri örnekler verilerek incelenmiştir. Alan çalışması yöntemi ile evler incelenip genel başlıklar altında toplanmıştır. Ermeni evlerinin plan oluşumları, cephe düzeni, yapıım sistemleri başlıklarla incelenmiştir. Bu başlıklar içinde örnekler verilerek, fotoğraflar ve çizimlerle detaylı anlatımlar yapılmıştır. Azınlık evlerinin en önemli özelliklerinin cephe düzenini oluşturan dekoratif farklılıklar

ve yapım sistemlerinde uygulanan yapısal çözümler olduğu tespit edilmiştir. Kayseri'deki evleri inceleyen bir diğer çalışmada Turgut (2019) "Geleneksel Anadolu Konut Mimarisinde Talas Örneği" nde Kayseri, komşu Orta Anadolu yerleşmelerindeki evler ve Talaslıların kültürel ilişkilerde bulunduğu başkent İstanbul evlerinin özellikleriyle karşılaştırarak Anadolu konut mimarisi içerisindeki yerinin saptanması hedeflenmiştir. Kayseri Talas ilçesinde bulunan 25 adet ev incelenmiştir. Alan araştırması, rölöveler, fotoğrafla belgeleme, evlerin analizi ve karşılaştırılması tez sürecinde izlenen yöntemlerdir. Mimari özellikleri, plan elemanları, iç mekân elemanları, cephe elemanları, malzeme ve yapım tekniği gibi başlıklarda incelenmiştir. Fotoğraf ve çizimlerle desteklenerek incelenmiştir. Yapılan çalışma ile Talas evlerinin, Orta Anadolu evleriyle benzer geleneksel mimari özellikleri olduğu görülmüştür.

Geleneksel konutları inceleyen araştırmacılardan;

- Akboğa (2019), Malatya-Pütürge yöresel konutlarını incelerken plan özellikleri, cephe ve süsleme özellikleri, malzeme ve teknik özellikleri başlıklarında değerlendirmiştir.
- Öztürk (2011) ise Seydişehir Geleneksel Konutlarını yapının genel tanımı, mimari özellikler, yapım tekniği, süsleme özellikleri gibi başlıklarda çizim ve fotoğraflarla destekleyerek incelemiştir.
- Kırık (2019)'da Germir'deki Geleneksel Konutları incelerken yapının genel tanımı, mimari özellikler ve süslemeler, cepheler, malzeme ve teknik başlıklarıyla incelenmiştir.
- Gürcan Dağ (2017)'in çalışmasında ise Bozyazı, Dereköy' deki konutlarında çevresel veriler, tarihsel veriler, sosyal kültürel veriler, yaşam şekli, kültür, mahremiyet anlayışı, ekonomik veriler, Dereköy Evleri ve Geleneksel konut plan tipleri, malzemesel özellikler, yapım teknikleri ve geleneği, cephesel özellikler gibi kriterler kullanılmıştır.
- Kozlu (2002) da geleneksel Develi evlerini; mimari elemanlar (kapı, pencere, dolap, tavan, niş), plan tipleri, yapı malzemesi, yapı elemanları, mimari mekanlar (avlu, bahçe, girişler, sofalar, odalar, kiler), cephe özellikleri (kemerler, sütunlar, çıkmalar, silmeler, kapılar, pencereler) başlıkları ile inceleyerek belgelemiştir.

- Kamarlı (2008), Kastamonu konutlarını yerleşim düzenleri, plan şemaları, cephe organizasyonu, cephe tipolojisi, cephe elemanları gibi başlıklar kullanılarak evler incelenmiştir.
- Elmas (2020) Göynük geleneksel konutlarını; katlardaki mekânlar, cephe özellikleri, mimari özellikleri, tipolojik özellikleri gibi kriterlerde incelenmiştir.
- Karabağlı (2010) geleneksel konutları incelerken; mevcut durum, malzeme çözümlemesi, yapım çözümlemesi, hasar çözümlemesi, yerleşim çözümlemesi, mekânsal çözümleme, yerleşim tipolojisi, mekân tipolojisi, gelişim tipolojisi gibi başlıkları kullanılarak evleri incelemiştir.
- Şenol (2005) Divriği'deki geleneksel konutları; bugünkü durumu, mimari özellikleri, süsleme özellikleri gibi başlıklarını kullanılarak incelenmiştir.
- Altan (2020) Kızılcabölük evlerini incelerken; yerleşim özellikleri, malzeme ve yapım sistemi, plan özellikleri, cephe organizasyonu gibi başlıklar belirlenerek ölçütlendirilmiştir.
- Saygı (2015) Bozcaada geleneksel konutlarını incelerken; plan (vaziyet planı, bodrum kat planı, zemin kat ve birinci kat planı), malzeme ve teknik (taş malzeme, tuğla malzeme, ahşap malzeme), cephe düzeni (tek katlı yapılar, iki katlı yapılar), cephe elemanları (kapılar, pencereler, kapalı çıkmalar) gibi başlıklar belirlenerek ölçütlendirilmiştir.
- Akın, Ertürk, Özen (2013) Geleneksel Akçaabat Evleri; yol-bina-bahçe ilişkisi, plan özellikleri, plan tipleri (iç sofalı, orta sofalı, dış sofalı), cephe özellikleri, alınlık biçimleri, simetrik cephe, çıkmanın konumu, kat sayıları, pencere biçimleri gibi ölçütlerde değerlendirilmiştir.
- Aytaç ve Bahçeci (2018) geleneksel Balaban evlerini; plan özellikleri, tipleri, elemanları, cephe oluşumunu etkileyen elemanlar, yapım tekniği ve malzeme kullanımı açısından ele almıştır.
- Önal ve Köşklü (2017) Erzurum/İspir geleneksel evleri; plan, cephe, süsleme, yapı malzemesi ve tekniği bakımından incelenmiştir.
- Savaşçioğlu (2008) tarihi Kilis evleri; plan özellikleri, plan elemanları, yapı malzemeleri ve teknikleri, yapı elemanları, cepheler, süslemeler şeklinde başlıklarla değerlendirmiştir.

- İlgün (2007) geleneksel Yozgat evleri; plan özellikleri, malzeme ve yapım teknikleri, cephe özellikleri ve süsleme özellikleri şeklinde incelendiği görülmektedir.
- Gündoğdu (1996) geleneksel Erzurum evleri; plan özellikleri, tipleri, cephe özellikleri, yapım tekniği ve malzeme kullanımı detaylı olarak incelemiştir.
- Mühürdaroğlu (2019) Hakkari yerel evlerini; plan elemanları, yapı malzemeleri ve teknikleri, yapı elemanları, cephe oluşumunu etkileyen elemanlar ve süsleme özellikleri ele alınmıştır.
- Cansız (2012) Bayındır evlerini; avluların konumlarına göre, kat sayılarına göre, bodrumların-sofaların-çıkmaların-cumbaların olup olmamasına göre, simetrik-asimetrik olmalarına göre sınıflandırılmıştır.

Bilimsel araştırma yöntemlerinden olan tümevarım, tümdengelim yöntemlerinin de geleneksel evlerin incelenmesinde kullanıldığı görülmüştür. Konya evlerini inceleyen Aygör (2015), özelden genele yani tümevarım yöntemini kullanmıştır. Evlerin tek tek tüm mimari özellikleri çizimler, fotoğraflar, haritalar, şekiller ve tablolardan yararlanarak ortaya çıkarılmıştır. Sonunda bu bilgiler genel özellikler olarak birleşmiştir. Akboğa (2019) ise genelden özele giderek Malatya-Pütürge Yöresel Konutlarını, önce yöresel konutun genel mimari özellikleri üzerinde durmuş, daha sonra evlerin detaylı şekilde mimari özellikleri değerlendirmiştir. Genelden özele giden bir diğer araştırmacı da Gürcan Dağ (2017) Bozyazı, Dereköy ‘deki konutları, gözleme dayalı örnek alan çalışması yaparak, tanımlayıcı yöntem, görüşme yöntemi, görsel belgeleme yöntemi, değişkenlerin ilişkilendirmesi yöntemi, karşılaştırma yöntemleri gibi yöntemleri kullanılarak incelemiştir. Geleneksel evlerin araştırmaları sırasında saha ve arşiv çalışmaları dışında Kırık (2019) ve Akboğa (2019), evlerin sahipleri ve yöre halkı ile sözlü mülakatlar yapmıştır. Kamarlı (2008) alan çalışması ve tipolojik analiz yöntemleri kullanılmıştır. Elmas (2020)’da 41 adet geleneksel konutu “tipolojik analiz” yöntemi ile incelenmiştir. Karabağlı (2010) sivil mimarinin zaman içinde gelişimini tanıyabilmek amacıyla çözümleneci tipoloji yolu kullanılmıştır. Şenol (2005) çalışmasında görüşme tekniği, alan çalışması ve tipolojik sınıflandırmayı kullanmıştır. Altan (2020) çalışmasında hane halkı ile yüz yüze görüşmeler, evlerin rölöveleri ve tipoloji sınıflandırması yapılmıştır. Saygı (2015) arazi çalışması ve tipolojik analiz yöntemi kullanılmıştır. Akın, Ertürk, Özen (2013) çalışmada alan ve anket çalışması, tipolojik olarak sınıflandırılma yollarına başvurulmuştur. Aytaç ve Bahçeci (2018)’nin

çalışmasında alan-saha taraması yöntemi kullanılmıştır. İlgün (2007) ise evlerin rölövelerini almış ve yöre halkı ile görüşmeler yapmıştır. Mühürdaroğlu (2019) sözlü görüşmeler ve tipolojik bilgilerden yararlanılmıştır. Yılmaz (2017) geleneksel Türk ve Yahudi konutlarından birer örnek verilerek karşılaştırma yöntemi kullanılmıştır. Cansız (2012) Bayındır'da Müslüman, Rum, Ermeni gruplarına ait mimari yapıları karşılaştırma yöntemi ile değerlendirilmiştir. Geleneksel evleri fotoğraf ve çizimle desteklemek dışında tablolara dökerek analiz eden çalışmalarda vardır. Bunlardan biri olan Şahin (2010) Ordu geleneksel evlerini incelerken oluşturduğu tablolardaki kriterler; evlere ait yerleşim özellikleri, plan özellikleri, plan tipleri, plan elemanları, cephe oluşumunu etkileyen elemanlar, yapım tekniği ve malzeme kullanım özelliklerine ait tipolojik verilerden oluşmaktadır. Tablolardan yararlanan bir başka çalışmada Aygör (2015)'ündür. Konya evlerini değerlendirirken tabloda farklılıklar, benzerlikler ve yok olan mimari elemanlar gösterilmeye çalışılmıştır. Akboğa (2019)'da Malatya evlerinden farklılık gösteren Pütürge yöresine ait evlerin genel özelliklerini de tabloştürmüştür.

Belirlenen ölçütler değerlendirilip incelendikten sonra farklı çıkarımlar yapıldığı görülmüştür. Çalışmaların sonunda Kozlu (2002), evlerin mimari ve karakteristik özelliklerini tespit etmiştir. Yazıcı (2010) ise çalışma sonunda işlev dönüşümlerine uğrayan yapıların olumsuz etkilenmediğine ulaşmıştır. Kırık (2019)'da evlerin konumlandırılma şekillerinin yalnızca yer şekillerine ve mimari sebeplere bağlı olmadığı çıkarımını yapmıştır. Aygör (2015) ise çalışmasında, değişen neydi, neler eklendi veya eksildi gibi parametreleri ortaya çıkarmıştır. Elmas (2020) en sık kullanılan mimari özelliklerinin ortaya çıkarmıştır. Karabağlı (2010) çalışmasıyla geleneksel konutta eklenme, yenileme, restorasyon gibi her türlü fiziki müdahaleye altlık oluşturacak bir veri tabanı oluşturulmuştur. Şenol (2005) tezinde geleneksel konutların mimarisinin gelecek kuşaklara taşınması için onarım ve yeniden yapılanmasının gerekliliğini vurgulamıştır. Altan (2020) Kızılcabölük evlerinin tamamen yok olmadan tespit edilerek belgelenmesi sağlamıştır. Saygı (2015) geleneksel konutların ortak ve farklı yönlerinin belirleyip sonraki dönemlerde yapılacak restitüsyon çalışmalarında, restorasyon uygulamalarında bu bilgi belgelerden yararlanılması amaçlamıştır. Akın, Ertürk, Özen (2013) çalışmada geleneksel evleri cephesel özelliklerinden ayırt etme yolları tespit edilmiştir. Aytaç ve Bahçeci (2018)'nin çalışmasında Balaban evlerinin daha fazla yıkılmadan yayınlara geçmesi amaçlanmıştır. Yılmaz (2017) Türk/Yahudhane mimarisinin hangi özellikler bakımından benzediklerini ve ayrıldığı noktaları karşılaştırıp tespit etmiştir.

Tablo 1: Literatür çalışması

NO- YAZAR	ÇALIŞMANIN ADI	Çalışmanın amacı ve kapsamı	Araştırmanın yöntemi	ÖLÇÜTLER (Araştırmada ne, neler ile nasıl ölçülmüş?)	GENEL SONUÇ
1- Ramazan Işık (2003)	Maruni Kilisesi Doktora Tezi	Marunilerin din, tarih ve kültürlerini ortaya çıkarmak Maruniliğin tarihi	Tarihi-tasviri yöntemi, sosyolojik, psikolojik, fenomenolojik ve karşılaştırmalı yöntemler	Tarihi, sosyal ve dini durumları; kuramsal bilgilerle	Gelişim süreci ele alınmıştır.
2- Ahmet Çelik (2019)	Konya’da Marunilik Makale	Marunilerin tarihi ve Konya’daki Marunilerle ilgili bilgileri aktarmak Maruniler	Ulaşılan bilgilerin sentezi	Konya’da yaşamış Maruniler	Maruniler, Konya ekonomisine zarar vermişlerdir.
3- Dicle Aydın (2006)	Osmanlı’nın Son Dönemlerinde Konya’da Bir Maruni Mekanı “Araboğlu Kosti Evi” Makale	Yapının durumunun belgelenmesi Kültür ve mimarinin mekâna yansımaları	Fotoğraf, çizimler	Planlama ve İç Mekân Özellikleri, Cephe Özellikleri, Yapım Tekniği ve Malzeme Özellikleri	Anadolu’da yaşamış farklı kültürleri belgelemek
4- Dicle Aydın (2015)	Geleneksel Konya Evlerinden Fuat Anadolu Evi’nin Yeniden Kullanım Bağlamında Değerlendirilmesi Makale	Yeni işlevler verilerek kullanılmaları Fuat Anadolu’nun Evi	Yapıya ilişkin rölöve çalışmaları, tarihi ve güncel fotoğraflar, yenileme projeleri	Yapının Mimari Özellikleri, Malzeme ve Teknik Özellikleri, Bezemesi, Yapının İşlev Dönüşümü	Yapının yeni işlevinde ne kadar başarılı olduğu olumlu ve olumsuz yönleri ile tespit edilmiştir.
5- Erkan Aygör (2015)	19. Yüzyıl Sonu ve 20. Yüzyıl Başlarında Konya Evlerinin Mimari Gelişimi ve Değişimi Doktora Tezi	Gelişim ve değişim Konya merkezindeki tarihi konutlar	Tümevarım yöntemi	Yapım Malzemesi, Yapım Teknikleri, Plan Tipleri, Plan Elemanları, Yardımcı Hizmet Mekanları, Yapı Elemanları ve İç Süsleme, Cepheler	Değişen neydi, neler eklendi veya eksildi ortaya çıkarılmıştır.

6- Beyza Yazıcı (2010)	19.yy. Geleneksel Konya Konutlarında İşlev Dönüşümü ve Etkileri Yüksek Lisans Tezi	İşlev dönüşümlerinin yapılara getirdiği etkiler 4 adet geleneksel Konya evi	Koruma yöntemleri incelenmiş	Plan Özellikleri, Yapım Tekniği ve Yapı Malzemesi	İşlev dönüşümünün yapılara olumsuz etkilerinin olmadığı görülmüştür.
7- Haşım Karpuz (1999)	Osmanlı Konut Mimarisi Konya Örneği Sempozyum	Konya evlerini incelemek	Fotoğraflar, çizimler	Mimari özellikleri, planı oluşturan mekanlar, plan tipleri, cephe özellikleri	Bugün sokak ölçeğinde orijinallliğini koruyabilmiş çok az örnek görmekteyiz.
8- Haşım Karpuz (2009)	Türk Kültür Varlıkları Envanteri Konya Kitap	Konya'daki yapılar	Fotoğraflar, çizimler	Plan ve İç Mekân Özellikleri, Cephe Özellikleri, Yapım Tekniği ve Malzeme Özellikleri	Konya'daki yapılar belgelenmiştir.
9- Cengiz Bektaş (1996)	Türk Evi Kitap	Evler gruplandırılmıştır.	Fotoğraflar, çizimler	Plan tipleri, bölümleri, yapım malzemesi ve teknikleri	Türk evi kavramı detaylı anlatılmıştır.
10- D. Kuban (1995)	Türk Hayatlı Evi Kitap	Türk Evi	Fotoğraflar, çizimler	Odayı oluşturan unsurlar, plan özellikleri, malzeme özellikleri, yapım teknikleri, ev ve sokak uyumu	Türk hayatlı ev kavramı detaylı anlatılmıştır.
11- S. Eldem (1955)	Türk Evi Plan Tipleri Kitap	Sofa eksenli Türk evi plan tiyolojileri	Fotoğraflar, çizimler	Plan, özellikleri, malzeme özellikleri	Geleneksel Türk evi kavramı detaylı anlatılmıştır.
12- Büyükmihçı (2006)	Kayseri'de Yaşam ve Konut Kültürü Kitap	Azınlık Ermenilere ait evler	Karşılaştırma yöntemi Fotoğraflar, çizimler	Müslüman ve Ermeni evlerinin genel özellikleri, benzerlikler ve farklılıkları	Geleneksel konut mimarisi incelenerek karşılaştırmalar tablolar ve maddeler halinde özetlenmiştir.
13- Şahin (2010)	Ordu Geleneksel Evleri Üzerine Bir Araştırma Yüksek Lisans Tezi	Ordu geleneksel konutları	Bilgiler tablolştırılmış.	Yerleşim özellikleri, plan özellikleri, plan tipleri, plan elemanları, cephe oluşumunu etkileyen elemanlar, yapım tekniği ve malzeme	Geleneksel evler tablolar ile belli kriterlerle sunulmuştur.

14- Cansız (2012)	Cephe Düzeni ve Süslemeleriyle Bayındır Evleri Yüksek Lisans Tezi	Bayındır'da Müslüman, Rum, Ermeni gruplarına ait yapılar	Karşılaştırma yöntemi	Avluların konumları, kat sayıları, bodrumların-sofaların-çıkılmaların-cumbaların olup olmamasına, simetrik-asimetrik	Bayındır evleri, Geleneksel Türk Evleri, Gayrimüslimlere ait evler, Erken Cumhuriyet Devri betonarme evleri incelenmiştir.
15- Akboğa (2019)	Malatya-Pütürge Yöresel Konut Mimarisinin Plan-Cephe ve Malzeme Açısından Değerlendirilmesi Yüksek Lisans Tezi	Pütürge evleri	Ev sahipleri ile görüşmeler, fotoğraflama, tanıtım çizelgeleri	Plan özellikleri, cephe ve süsleme özellikleri, malzeme ve teknik özellikleri	Farklılık gösteren Geleneksel Pütürge evi ve Türk evinin özellikleri incelenmiştir.
16- Berk (1951)	Konya Evleri Kitap	Konya'daki yapılar	Fotoğraflar, çizimler	Planları, tipleri, yapı malzemesi ve yapım tekniği	Evler çizim ve fotoğraflarla desteklenerek incelenmiştir.
17- Öztürk (2011)	Seydişehir Geleneksel Konut Mimarisi	Seydişehir'deki sivil mimari örnekler	Sözlü kaynaklara ve kişisel fotoğraf arşivlerine başvurulmuştur.	Mimari özellikler, yapım tekniği, süsleme özellikleri	Seydişehir evleri detaylı olarak çizim ve fotoğraflarla incelenmiştir.
18- Turgut (2019)	Geleneksel Anadolu Konut Mimarisinde Talas Örneği	Kayseri Talas'taki evler	Rölöveler, fotoğrafla belgeleme, karşılaştırma	Mimari özellikleri, plan elemanları, iç mekân elemanları, cephe elemanları, malzeme ve yapım tekniği	Yapılan çalışma ile Talas evlerinin, Orta Anadolu evleriyle benzer geleneksel mimari özellikleri olduğu görülmüştür.
19- Kırık (2019)	Germir'deki Geleneksel Konut Mimarisi	Germir'deki 10 adet ev	Evlerin sahipleri ve yöre halkı ile sözlü mülakatlar yapılmıştır.	Mimari özellikler ve süslemeler, cepheler, malzeme ve teknik	Evlerin konumlandırılma şekillerinin yalnızca yer şekillerine ve mimari sebeplere bağlı olmadığı çıkarımı yapılmıştır.
20- Gürcan (2017)	Toroslar 'da Kırsal Mimarlık: Bozyazı, Dereköy Örneği	Dereköy'deki geleneksel evler	Tanımlayıcı yöntem, Görüşme yöntemi, Görsel belgeleme yöntemi, Değişkenlerin ilişkilendirme yöntemi, Karşılaştırma yöntemi.	Plan tipleri, malzemesel özellikler, yapım teknikleri ve geleneği, cephesel özellikler	Evlerin özellikleri ortaya çıkarılarak belgelenmiştir.

21- Arat (2018)	Kaybedilmiş Bir Kültürel Miras: Saim Sakaoğlu Evi/Konya	Saim Sakaoğlu Evi	Fotoğraflarla ve ölçülerek tespiti yapılmıştır.	Yapının yeri ve genel tanımı, yapının mimari özellikleri	Saim Sakaoğlu evi yıkılmadan önce incelenip, belgelenerek kaydedilmiştir
22- Mühürdaroğlu (2019)	Hakkâri Merkezindeki Yerel Evlerin Mimarisi Üzerine Bir Araştırma Y.L. tezi	Hakkari'deki Yerel Evler	Mahalle halkı ve ev sahipleri ile sözlü görüşmeler, fotoğrafıama	Evlerin plan elemanları, yapı malzemeleri ve teknikleri, yapı elemanları, cephe oluşumunu etkileyen elemanlar ve süsleme özellikleri	Evlerin özellikleri ortaya çıkarılarak kültürümüze kazandırılmıştır.
23- Kozlu (2002)	Geleneksek Develi Evlerinin Mimari Özellikleri Y.L. tezi	Kayseri Develi'deki geleneksel evler	Kuramsal bilgilerden yararlanılarak teknik çizimler sentezlenmiş ve saha çalışması yöntemi	Evler mimari elemanları, plan tipleri, yapı malzemesi, yapı elemanları, cephe özellikleri	Evlerin özellikleri ortaya çıkarılarak belgelenmiştir.
24- Gündoğdu (1996)	Geleneksel Özellikleri ile Erzurum Evleri	Erzurum geleneksel evleri	Evlerin yapı kimlikleri çıkarılmıştır.	Evlerin plan özellikleri, tipleri, cephe özellikleri, yapı tekniği ve malzeme kullanımı	Evlerin özellikleri ortaya çıkarılarak belgelenmiştir.
25- İlgün (2007)	Geleneksel Yozgat Evleri	Geleneksel Yozgat evleri	Sözlü görüşmeler, fotoğrafıama	Plan özellikleri, malzeme ve yapı teknikleri, cephe özellikleri ve süsleme özellikleri	Evlerin özellikleri ortaya çıkarılarak belgelenmiştir.
26- Savaşçioğlu (2008)	Tarihi Kilis Evleri	Geleneksel Kilis Evleri	Evlerin rölöveleri alınarak, fotoğraflarla yapı kimlikleri çıkarılmıştır.	Plan özellikleri, plan elemanları, yapı malzemeleri ve teknikleri, yapı elemanları, cepheler, süslemeler	Evlerin özellikleri ortaya çıkarılarak belgelenmiştir.
27- Kunduracı (2005)	Konya-Karapınar Evlerinden Örnekler	Konya Karapınar evleri	Fotoğraf ve çizimler	Evin avlu içindeki konumları, yapı malzemesi ve tekniği, kat durumu, planlama ve süsleme	Evlerin özellikleri ortaya çıkarılarak belgelenmiştir.

28- Önal ve Köşklü (2017)	Erzurum/İspir Yedigöl Köyünde Bulunan Geleneksel Evler	4 adet geleneksel ev	Fotoğraflama	Evler plan, cephe, süsleme, yapı malzemesi ve tekniği	Evlerin özellikleri ortaya çıkarılarak belgelenmiştir.
29- Aytaç ve Bahçeci (2018)	Geleneksel Balaban Evlerinin Mimari ve Yapısal Özellikleri	Balaban evleri	Alan-saha taraması yöntemi	Yerleşim, plan özellikleri, tipleri, elemanları, cephe oluşumunu etkileyen elemanlar, yapım tekniği ve malzeme kullanımı	Geleneksek balaban evlerinin mimari ve yapısal özellikleri araştırılmış ve belgelenmiştir.
30- Büyükmihçi (1999)	Osmanlı Dönemi Azınlık Evlerinin Mekansal Özellikleri: Kayseri Örneği	Ermeni evleri	Alan çalışması yöntemi	Ermeni evlerinin plan oluşumları, cephe düzeni, yapım sistemleri	Azınlık evlerinin en önemli özelliklerinin cephe düzenini oluşturan dekoratif farklılıklar ve yapım sistemlerinde uygulanan yapısal çözümler olduğu tespit edilmiştir.
31- Esra Akman (2019)	Konya- Ereğli İlçesindeki Geleneksel Sivil Mimari Örneklerinin Plan Özellikleri Yönünden İncelenmesi	5 adet geleneksel konut	Konut örneklerinin rölöve projeleri hazırlanarak incelenmiştir.	Geleneksel konutlar; yapının konumu ve genel tanımı, mimarisi ve tezyinatı, cephe özellikleri, yapım tekniği ve malzemesi	Geleneksel konut örnekleri konum, plan tipolojisi, taşıyıcı sistem, cephe ve süsleme özellikleri karşılaştırılmış, benzerlik ve farklılıkların nedenleri sorgulanmıştır.
32- Ecem Yılmaz (2017)	Geleneksel Konut Mimarisinde İç ve Dış Mekân Kurgusunun Basmane Evleri Üzerinde İrdelenmesi Lisans tezi	Türk ve Yahudi konutları	Karşılaştırma yöntemi	Türk evi ve Basmane'deki geleneksel konutların özellikleri	Türk/Yahudhane mimari düzeninin benzediklerini ve ayrıldığı noktaların karşılaştırılması
33- Emine Saka Akın Sevinç Ertürk Hamiyet Özen	Geleneksel Akçaabat Evleri'nin Miras Değeri	53 adet geleneksel evin	Literatür, alan ve anket çalışması, tipolojik olarak sınıflandırma	Yol-Bina-Bahçe İlişkisi, Plan Özellikleri, Plan tipleri, Cephe Özellikleri	Akçaabat Geleneksel Evleri'ni diğer geleneksel evlerden cephesel özelliklerinden ayırt etme yolları tespit edilmiştir.
34- Süheyla Büyükhahin Sıramkaya (2018)	Geç Osmanlı Dönemi Geleneksel Konya Evlerinin Sentaktik Analizi	Geç Osmanlı dönemi geleneksel Konya evlerinin morfolojik analizi	Mekân dizim yöntemi	Plan şemaları Syntax2D programı ile analiz edilmiş	Literatüre katkı sağlanmıştır.

35- Abdurrahman Sedat Saygı (2015)	Bozcaada'da Geleneksel Konut Mimarisi: Tipoloji Çalışması Yüksek Lisans Tezi	Bozcaada Geleneksel Konutları	Arazi çalışması ve tipolojik analiz yöntemi	Plan, Malzeme ve Teknik, Cephe Düzeni, Cephe Elemanları	Geleneksel konutların ortak ve farklı yönlerinin belirlemek
36- Gülay Altan (2020)	Denizli İli Kızılcabölük Beldesi Geleneksel Konutlarının Tipolojisi Üzerine Bir Araştırma Yüksek Lisans Tezi	14 adet geleneksel konut	Saha çalışması ve yüz yüze görüşmeler, rölöve, tipoloji sınıflandırması	Malzeme ve Yapım Sistemi, Plan Özellikleri, Cephe Organizasyonu	Kızılcabölük beldesinin kırsal bir alan olduğu belirlenmiştir.
37- Seda Şenol (2005)	Divriği'de Geleneksel Konut Mimarisinin Tipolojik Gelişimi Yüksek Lisans Tezi	40 adet geleneksel konut	Görüşme tekniği, alan çalışması, tipolojik sınıflandırma	Mimari özellikleri, süsleme özellikleri	Divriği evleri Türk konut mimarisinde önemi
38- Güray Karabağlı (2010)	Geleneksel Konutta Gelişimin Tipolojik Çözümlemesi, Karakaya Örneği Yüksek Lisans Tezi	Batı Anadolu ve çevre coğrafyalardaki konutlar	Tipoloji yöntemi	Yerleşim Tipolojisi, Mekân Tipolojisi, Gelişim Tipolojisi	Karakaya'da sürdürülebilir bir gelişim sağlanabilir.
39- Özcan Elmas (2020)	Göynük Geleneksel Konutlarının Tipolojik Analiz Yöntemiyle İncelenmesi Yüksek Lisans Tezi	41 adet geleneksel konut	Tipoloji analiz yöntemi, şemalaştırma	Cephe özellikleri, mimari özellikleri, tipolojik özellikleri	Geleneksel konutların mimari özellikleri ifade edilebilmiştir.
40- Elvan Kamarlı (2008)	Kastamonu Tarihi Dokusunda Yer Alan Geleneksel Konut Yapılarının Cephe Mimarisi Üzerine Tipolojik Bir Araştırma Yüksek Lisans Tezi	Kastamonu'daki tescilli konutlar	Literatür taraması, alan çalışması ve tipolojik analiz yöntemleri	Plan Şemaları, Cephe Organizasyonu, Cephe Tipolojisi, Cephe Elemanları	Tespit edilen müdahale ve bozulmalara koruma anlayışının oluşturulması için değerlendirilmiştir.

3. MARUNİLER VE MARUNİ EVLERİ

Marunilik kavramı ve geçmişi ile ilgili Türkçe kaynak çok az bulunmakla birlikte, Ramazan Işık'ın (2003),(2005) yazdığı yazılarda Marunilik tarihi, Maruni Patriği, Maruni kilisesi, Marunîlerin Lübnan'da Bağımsız Bir Hıristiyan Devleti Kurma Girişimleri gibi konularda detaylı bilgilere ulaşmak mümkündür. Yasin Atlıoğlu'nun (2014) yazdığı "Savaşta ve Barışta Lübnan Marunileri" kitabında da Marunilik tarihi, Maruni kilisesi ve iç savaş hakkında bilgiler yer almaktadır. Türkçe yazılmış olan kaynaklardan biri de Öztürk'ün (2012) "İslam Toplumunda Hristiyanlar" eserinde Maruni tarihi ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

Çalışma da Maruni kavramı ile ilgili ana kaynaklardan biri de Dau'nun (1984) "History of the Maronites" olmuştur. Maruni kelimesinin nasıl doğduğu ile ilgili farklı iddialar tespit edilmiş ve bunlar çeşitli yabancı kaynaklardan incelenmiştir.

Marunilerin Konya'da yaptıkları yapılarla ilgili yararlanılan kaynakların başında Aygör'ün (2015) yazdığı "19. Yüzyıl Sonu ve 20. Yüzyıl Başlarında Konya Evlerinin Mimari Gelişimi ve Değişimi" adlı doktora tezinden bazı Maruni yapıları incelenmiştir. Dicle Aydın'ın (2006) "Osmanlı'nın Son Dönemlerinde Konya'da Bir Maruni Mekânı Araboğlu Kosti Evi" makalesinden Araboğlu Kosti Evi, Ahmet Atalay'ın (2011) "Konya Atatürk Evi" kitabından Atatürk Evi, Haşim Karpuz'un (2009) "Türk Kültür Varlıkları Envanteri Konya" adlı kitaptan da evler hakkında tarihi ve mimari bilgiler incelenmiştir.

Marunî tabiri, "Maran" kelimesinden türemiş bir kelimedir. Anlamı "Rabbimiz, İsa Mesih" tir. Bir manastıra, Maran ismi konulduktan sonra Marunilerin bu adı aldıkları düşünülmektedir. Maruniler VII. yüzyıla kadar isyan eden anlamına gelen Meredeler veya Merede olarak adlandırılmaktaydılar. Daha sonraki yıllarda Maruni olarak değişmiştir (Deryan, 1911). Dibs'e göre Meredeler, John Marun'un patrik olmasından sonra 694 yılında ona tabi olmaları sebebiyle Maruniler olarak adlandırıldılar (Dibs, 1902).

Maruniliğin babası olarak tanınan Duveyhi 'ye göre tarihçiler, Marunilerin adlarını Suriye'de Asi Nehri çevresinde bulunan V. yüzyılda inşa edildiği düşünülen Marun manastırı veya manastırlarından almış olduklarına işaret etmektedirler (Duveyhi, 1890).

Kurucuları Aziz Marun da Asi Nehri çevresinde bir kilisede rahiplik yapmış ve hayatını orada sürdürmüştür. V.yy. da öldüğü düşünülmektedir (Taşpınar, 2003).

Bu bilgiler ışığında VII. yüzyıla kadar Maruni kavramının kötü bilinen bir topluluğa ait olduğu anlaşılmaktadır. VII. Yüzyıldan önce isyan eden anlamına gelen Meredeler diye adlandırıldıkları daha sonra ise V. yüzyılın başlarında ölen Aziz Marun'dan ya da Marun manastırlarından Maruni ismini aldıkları ileri sürülmektedir.

Meredeler, temelde dini bir mezhep olmayıp, daha çok Müslümanlarla savaşmaları için Bizans yönetimleri tarafından Antakya ile İskenderun arasındaki Amanos Dağları sınır boylarında istihdam edilen militan gruplardı (Moosa, 1986). Haçlılara yardım edip yol göstererek de Katolik kilisesiyle irtibat kurmayı sağlamışlardır (Çelik, 2019).

Sonuç olarak Maruniler adlarını, IV. yüzyılın sonlarıyla V. yüzyılın başında yaşamış olan Aziz Marun'a ya da VII. yüzyılın sonunda onların ilk patriği olan John Marun'a atfetmektedirler. Bazı Maruniler ise adlarını Kuzey Suriye bölgesinde inşa edilmiş olan Marunî manastırlarından aldıklarını ileri sürmektedir. Dolayısıyla, Marunî tabiri dini kimliğe işaret etmektedir. Ancak bu topluluğu kültürel ve dini yönden net çizgilerle tanımlamak çok zordur. Çünkü yüzyıllar boyunca bölgede birçok toplulukla birlikte yaşamış, inanç ve kültürleri birbirine karışmıştır. Moosa'ya göre Marunilerin atalarının Süryani mi, Arap mı, Merdait mi olduğu hakkında kesin bir sonuca ulaşılamamaktadır (Moosa,1986). Ancak Maruni kilisesi ayin dili Süryanicedir.

Marunî tabirini daha iyi anlayabilmek için, Marunîlerin kökenini de çeşitli kaynaklardan araştırılmıştır. Maruniler kökenlerinin kavimler öncesi medeniyet kurmuş topluluklardan olduğunu ispat ettikten sonra amaçlarına daha kolay ulaşabileceklerini düşünmekteydiler (IŞIK, 2005). Dolayısıyla etnik kökenlerini; Katolik Maruni tarihçileri Lübnan tarihini, İslam öncesi Fenike dönemlerine dayandırırken, Şii ve sosyalist topluluklar Araplığa, Sünniler ise Osmanlı kimliğine dayandıklarını iddia etmektedirler. Ancak, resmi dili Arapça olan Lübnan bölgesi, tarihin ilk dönemlerinden beri birçok dini ve etnik kökene ev sahipliği yapmıştır. Marunilerin ayin dilleri Süryanice olmasına rağmen kendi dilleri Arapçadır. Dolayısıyla bu kökenlerinin Arap topluluklardan geldiğine işaret etmektedir. Çünkü Arabistan'daki bütün Araplarında ayin dili Aramicenin edebi bir formu olan Süryanicedir (Salibi, 1989).

21. yüzyılın ilk çeyreğinde Lübnan bölgesinde sayıca en fazla nüfusa sahip Hristiyan topluluk Marunilerdir. Ortadoğu'nun çeşitli ülkelerinde yaşayan Marunilerin toplam nüfusları 1,5 milyonu bulmaktadır. Büyük bir kısmı Cebel-i Lübnan bölgesinde (950 bin) varlığını sürdürmektedir (Taşpınar, 2003). Maruniler IX. yüzyıla kadar Kuzey Suriye'de yaşamaktayken, bölgenin Araplar tarafından fethedilmesi sonucu göç ederek Cebel-i Lübnan'a yerleşmek zorunda kaldılar (Salibi, 1971).

Dau (1984), Marunilerin eski adı olan Merede'nin, Mardu ve Amorit ile aynı anlama geldiğini, iri yapılı insan demek olduğunu, Sümer şiirlerinde de Mardu ve Amorit kelimelerinin geçtiğini, Merede ve Amoritlerin aynı halktan olduklarını iddia etmektedir.

Kemal S. Salibi (1989)'ye göre Maruniler Arap yarımadasından Suriye'ye daha sonra ise Lübnan'a göç eden Arap topluluklardır. Maruniler Suriye'ye gelmeden önce monotelit mezheptendiler. Daha sonra Bizans döneminde Suriye'ye göç edip burada Hristiyanlığı kabul etmişlerdir (Öztürk, 2012).

Lübnan ve çevresi tarih boyunca Sümerler, Hititler, Fenikeliler gibi değişik medeniyetlere ev sahipliği yapmıştır. XIX. yüzyılda Osmanlı Devleti yönetiminde olan Lübnan'da Sünnî Müslümanlar (kıyı kesiminde), Katolik Maruniler (büyük bölümü Lübnan dağlarında), Dürzîler (Lübnan dağlarının orta kesiminde) gibi topluluklar bulunmaktaydı (Taşpınar, 2003).

Osmanlı kayıtlarına Cebel-i Lübnan Sorunu olarak geçmiş olan Dürzî ve Marunî toplulukları (Çınar, 2015) arasında uzun süre devam eden iktidar mücadelelerinden oluşan gerginlikler kanlı çatışmalara dönüştü. Bu sorun çözülmek için 1843 yılında kuzeyde bir Marunî ve güneyde de bir Dürzi yönetimi olmak üzere Lübnan'ı iki idari bölgeye ayrılmıştır. Maruniler, inançları bakımından Katolik kilisesine bağlıdır. Dürzîler ise Fatımi Devletinin veziri Hamza ibn Ali'nin kurduğu mezhebin üyeleridir. Kendilerini Müslüman Arap olarak nitelendirmektedirler (Tekindağ, 1945).

1860 yılında yeniden başlayan iç savaşta inanç faktörünü kullanarak Fransa Katolik Marunileri, İngilizler ise üzerinde etki kurduğu Dürzîleri karşı karşıya getirmişlerdir. I. Dünya savaşı esnasında Fransa Lübnan'a asker çıkarmış ve 1916 Yılında İngiltere ile gizli bir anlaşma yaparak savaş sonuna kadar Lübnan'ı işgal etmiştir. Dürzîlerin yaptığı katliamlar, Avrupalı güçler tarafından tamamen Hristiyanlara karşı yapılmış bir saldırı olarak değerlendirilmiş ve Osmanlı Devleti sorumlu tutulmuştur (Taşpınar, 2003).

Maruniler bu çatışmalar sonucunda 1861 yılında Lübnan Beyrut'tan Konya'ya 40-50 hane olarak getirilmişlerdir (Odabaşı, S. / Özönder, H. / Karpuz, 1913). Nüfusları 80 kişi civarında olan Maruniler, Konya Tapu Sicil kayıtlarına Katolik Rumlar olarak geçmiştir. Konyalılar Ortadoğu'dan geldikleri için onlara Araplar ya da Araboğlu olarak hitap etmişlerdir (Konya Meram Tapu Kadastro Müdürlüğü Arşivi). Konya dışında Anadolu'nun çeşitli yerlerine de göç eden Marunilerin varlıkları bilinmekte fakat herhangi bir yazılı kayıt bulunmadığı için kesin yerleri ve sayıları bilinmemektedir. Marunilerin ilk yerleşim yerinin Mardin olduğu iddia edilmektedir (Murray,1860). Maruni kilisesi de Antakya geleneğine bağlı olduğu için Antakya'da da yaşadıkları düşünülmektedir.

3.1. Maruni Evlerinin Genel Özellikleri

Maruniler Anadolu topraklarında bir süre yaşamış ve kendi yaşam biçimlerini yapılarına yansıtmışlardır (Akgül / Güler, 2003). 1897 yılında Bağdat demiryolunun Konya'ya ulaşması, tarım ürünlerinin taşınmasını kolaylaştırmıştır. Bu durum Marunilerin yaptıkları yatırımlar ile kısa sürede zenginleşmesini ve ekonomide söz sahibi olmasını sağlamıştır (Önge, 2015).

1314 Konya Vilayet Salnamesine göre Konya'daki nüfusları 81'e ulaşmıştır (Atalay, 2010). Konya'da yaşamış olan Marunileri hakkında bilgiler oldukça kısıtlıdır. Konya Marunilerinden en bilinen isimler; avukat olan Araboğlu Kosti, Yağmur Ünkiyanos, buğday ticaretinden zenginleşen inşaatçı, otelci, dövizci, banker ve uluslararası ticaret yapabilme ruhsatı olan tüccar Yusuf Şar, Banker İlyas Çaha ve Doktor olduğu bilinen Habibi Rissan'dır. Bu isimler hakkında bilgiler sınırlı olmakla birlikte 2022 yılına evlerinin birçoğu ulaşabilmiştir.

Avukat olduğu bilinen Araboğlu Kosti, Marunî Hristiyan'dır. Mimar Muzaffer caddesinde bulunan evi 2022 yılına ulaşabilmiştir. Yapı orijinal işlevini yitirmiş olup çeşitli işlevlerde kullanılmaktadır. 1906'da işleve giren atlı tramvay Araboğlu Kosti Evi'nin bulunduğu cadde üzerinden geçmekteydi ve tramvaylar evin önünde makas değiştirmelerinden dolayı cadde "Araboğlu Makası" adını almıştır. Marunî Cemaati'nin önde gelen isimlerinden tüccar Yusuf Şar'ın yapılarından, Kız Meslek Lisesi ve Atatürk Müzesi 2022 yılına ulaşmıştır. Ancak Yusuf Şar Konağı 2022 yılına ulaşamamış, 1956

yılında yıkılmıştır. Doktor olan Habibi Rissan'ın Marunî Hristiyan olduğu, Cumhuriyet döneminde öldüğü bilinmektedir (Bildirici, 2008).

Maruniler daha sonraki yıllarda, I. Dünya Savaşı boyunca düşmanla iş birliği yapmak ve Konya ekonomisine zarar vermekten dolayı Suriye'ye nakledildiler (Konya Meram Tapu Kadastro Müdürlüğü Arşivi) Marunilerin bir kısmının Türkiye'de hala yaşamaya devam ettiği bilinmektedir. Ancak sayıları bilinmemektedir (Işık, 2003).

Mimar Muzaffer Caddesi ve İstasyon Cadde'lerinin karşılıklı kenarlarına evler inşa etmişlerdir. Marunilerin inşa ettikleri sivil mimarilerden ekonomik durumlarının oldukça iyi olduğu gözlenmektedir. Bu yapılar geleneksel Konya konut mimarisinde alışık olmadığımız yeni bir anlayışla inşa edilen evler olarak göze çarpmaktadır.

Tez çalışmasına konu olan, Maruni evleri plan yönünden birbirleriyle benzer özellikler taşımaktadır. Bu evler altta bodrum olmak üzere iki kat üzerine bina edilmiştir. Genelde zemin katta ana giriş kapısı, giriş holü ve hol kenarında dizilmiş odalar, yukarı katlara çıkan merdiven ve sahanlığı, hayat tarafına bakan diğer bir kapısı mevcuttur. Bu evlerin planlarında odaların simetrik olarak yerleştirildiği gözlemlenmektedir.

Maruniler ticarete yatkın oldukları için, bodrum katında odalar bir hol kenarında dizilmiştir ki, gerektiğinde iaşe ambarı veya ticari malları koymak için kullanmaktadırlar. Üst odadan bir merdivenle bodrum kata ulaşılırken, bazı yapılarda dışa açılan kapısı da vardır. Maruni evlerinin, sokak tarafına açılan ana kapı ile birlikte hayata veya bahçeye açılan bir kapıları da mevcuttur. Maruni evlerinde ana girişler sokağa açılan, merdivenle çıkılan ve çift kanatlı kapılardan oluşmaktadır. Bu yapılardaki sokak tarafına çıkma şeklinde yapılan sofaların konumlanması cephenin ortasında ve giriş kapısının üzerini örtecek konumda tasarlanmıştır. Maruni evlerinin çıkmaları açık balkon şeklinde tasarlanmıştır.

Maruni evlerinin ıslak mekanlarının yapı içerisinde tasarlanması, antre ve koridorlarının olması diğer bir farklılık olarak göze çarpmaktadır. İnsanların inanç ve kültürleri de iç mekân tasarımında etkili olmuştur.

Maruni evlerinin cepheleri oldukça özenli olduğu görülür. Cephelerde çıkmalar ve saçaklara önem verilmiştir. Çıkmalar sokağa yönelmektedir. Maruni evlerinin cephelerinde pencereler simetrik esasına uygun olarak yerleştirilmiştir. Kat ayrımı yatay silmeler ile belirginleştirilmiştir. Maruni evlerinin diğer ortak bir özelliği ise yaklaşık

olarak 1- 1,5 metre yapıdan dışarı çıkan saçağın cephenin dört yönünde taşırılmasıdır. Ayrıca Marunilerin karakteristik bir özelliği olarak Mimarlar Odası ve Maruni ikiz yapılarının saçaklarının dalgali saçak olarak tasarlandığını görmekteyiz.

Maruni evlerinde kullanılan malzeme özelliklerinin geleneksel Konya evlerinden farklı olduğu görülmektedir. Konya evlerinde ana yapı malzemesi olarak, kerpicin tercih edildiği görülür. Konya ahalisi için taş malzemesinin pahalı ve zor bulunmasından dolayı, yalnızca kamu yapılarında ve Maruni evlerinde ana yapı malzemesi olarak kullanıldığı görülmüştür.

3.2. Konya Maruni Evleri

Maruniler Konya' da kentin biçimlenmesinde etken olan Alaaddin Tepesi çevresindeki konutlarda ikamet etmişlerdir. Şekil 1'de görüldüğü gibi Mimar Muzaffer Caddesi ve İstasyon Cadde'lerinin karşılıklı kenarlarına evler inşa etmişlerdir. Marunilerin inşa ettikleri sivil mimarilerden ekonomik durumlarının oldukça iyi olduğu gözlenmektedir. Bu yapılar geleneksel Konya konut mimarisinde alışık olmadığımız yeni bir anlayışla inşa edilen evler olarak göze çarpmaktadır.

Marunilerin Konya'da yaptığı yapılar; Arapoğlu Kosti Evi, Atatürk Evi, Dr. Nevzat Özkal Evi, Şekil 2'deki Ağustos evi, Şekil 3'deki Mimar Muzaffer caddesinde olan Maruni ikiz yapısı, Şekil 4'deki İstasyon caddesinde olan Maruni ikiz yapısı ve Şekil 5'deki Yusuf Şar Konağıdır. Özelliklerini yitirmeden 2022 yılına ulaşanlar ise Arapoğlu Kosti Evi, Atatürk Evi ve Dr. Nevzat Özkal Evidir.

Şekil 5: 1- Arapoğlu Kosti Evi, 2- Atatürk Evi, 3- Augustos Evi, 4- Maruni İkiz Evleri, 5- Dr. Nevzat Özkal Evi (Mimarlar Odası), 6- Yusuf Şar Konağı (Belediye Sarayı), 7- Maruni İkiz Evleri (Google Earth)

Şekil 6: Augustos Evi (Anonim)

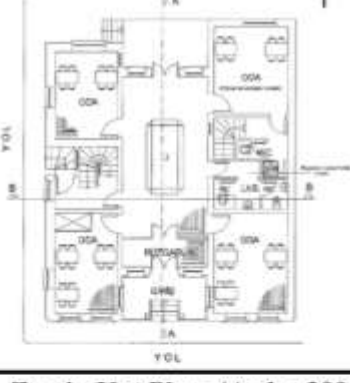

Şekil 7: Mimar Muzaffer caddesindeki Maruni İkiz Evleri

Şekil 8: İstasyon Caddesindeki Maruni İkiz Evleri (Civelekoğlu,2017)

Şekil 9: 1950 öncesi Yusuf Şar Konağı ve orta refüjde hala yıkılmamış olan Onuncu Yıl Anıtı (Civelekoğlu,2017)

3.2.1. Arapoğlu Kosti

Yapının Adı	Arapoğlu Kosti Konağı	
Yılı	1912	
Sahibi	Av. Arapoğlu Kosti	
Bugünkü Fiziksel Durumu	Kitabevi ve okey salonu	
Konumu	Sahipata mah. Mimar Muzaffer cad. No:38 Meram/KONYA	
		
Hava Fotoğrafi (Google Earth)	Vaziyet Planı (Aygör,2002)	
		
Zemin Kat Planı (Aydın,2006)	1. Kat Planı (Aydın,2006)	
		
Güney Cephe Görünüşü (Aygör,2015)	Batı Cephe Görünüşü (Aygör,2015)	

Tablo 2: Arapoğlu Kosti Mimari Özellikleri

Yapı, Sahipata mah. Fevzi Çakmak sokağı ile Mimar Muzaffer caddesinin kesişim noktasında No:38 Meram/KONYA adresinde, 13 pafta, 306 ada, 6 parselde bulunmaktadır.

Marunilerin tarihçesi bölümünde detaylı olarak verilmiş olan 1860 yılı olaylarından sonra Anadolu'ya gelen Avukat Arapoğlu Kosti tarafından (tam kesin tarihi bilinmemekle birlikte) 1912 yılında yaptırılmıştır.

Parsele Göre Konumu	Çatı Örtüsü	Kat Türü	Kapı	Pencere
Cephe Kaplaması	Girinti-Çıkıntı	Bodrum kat	Zemin kat	1. kat
Arapoğlu Kosti Konağı	Lejant			
	Sıva Boya	Ahşap Kaplama	Kiremit	Sofa- Koridor

Tablo 3: Arapoğlu Kosti Tipolojik Özellikleri

Şekil 10: Arapoğlu Kosti konağı ve atlı tramvay (Civelekoğlu,2017)

1930'lu yıllarda istasyondan gelen atlı tramvay şekil 6'deki gibi Arapoğlu Kosti konağının önünde makas değiştirerek Zafer meydanına hareket ederdi (Çelik,2014). Arapoğlu Kosti konağı da Konya'da Alaeddin Tepesi'nin güneyinde, Zafer meydanında iki sokağın kesiştiği yerde inşaa edilmiş olup halk arasında "Arapoğlu Makası" olarak adlandırılmaktadır.

Marunilerin Fransızlara olan minnetlerinden dolayı konut olarak yapılan bu yapı "Ögüsten Dolasu Mepsiyenperleri" adlı bir Fransız Katolik misyoner cemaatine verilmiştir. Bu cemaatte yapıyı Fransız okulu olarak kullanmıştır (ODABAŞI, S. / ÖZÖNDER, H. / KARPUZ, H., 1913). Bina, yapımından itibaren 1970'li yıllara kadar okul ve konut olarak kullanılmıştır. Ardından bir siyasi partinin il binası, daha sonra da dersane ve internet kafe olarak kullanıma açılmıştır. 2022 yılında ise zemin kat kitabevi, birinci kat okey salonu olarak kullanılmaktadır.

Yapı da eski geleneksel hayat ortadan kalkmıştır. Zemin katta tek oda içerisinde geleneksel gusulhanenin yerini, tuvalet ve banyo almıştır. Konutta, mutfak ve tuvalet değişimin bir parçası olarak yapının içerisine dahil edilmiştir. Mobilyanın konuta girmesine bağlı olarak sedir sekisi ve sedir ortadan kaldırılmıştır.

Zamanla, takriben 1901 yılından sonra suyun evin içerisine girmesinden dolayı, su ihtiyacı şebekeden sağlanmıştır. Ahır, tandır, havuza ihtiyaç kalmadığı için kaldırılmıştır.

Döneminin yapım tekniğine göre üst örtüsü kırma çatı şeklinde yapılmış olup, şekil 7'deki gibi çıkmanın üzerini kapatacak şekilde bir yarım soğan kubbe kullanıldığı görülmektedir. Saçaklar ve yağmur olukları kendi zamanının özelliklerini yansıtmaktadır.

Yaklaşık yüz yılı aşkın bir zaman diliminde ayakta olan bu eser, farklı bir kültürün göstergesi olan tarihi bir değerdir. İlerleyen zaman içinde, binada malzemedен, kullanım amacından ve kültürel ihtiyaçlardan dolayı, yapıda ihtiyaca, tercihe ve yıpranmışlıktan kaynaklı birtakım değişiklikler yapılmıştır. Zamanla yapılan değişiklikler özellikle iç mekanları bozsa da yapının özgünlüğü korunmuştur. Yapının işlev dönüşümleriyle ayakta kalması, yaşaması devam etmektedir.

Bu yapılar Anadolu' da yaşamış farklı kültürleri yansıtan fiziki oluşumları belgelemek, korumak, uygarlığa açmak ve gelişmek için önemli kaynaklardır. Farklı kültürlerin birbirlerini etkilemesiyle oluşan mekansal düzenlemeler, aynı zamanda toplumsal değişimlerin de göstergesidir.

3.2.1.1. Plan özellikleri

Arapoğlu Kosti Evi, bodrum kata ilave iki katlı olmak üzere toplam üç katlıdır. Yapının güney, kuzey ve batı cephede doğrudan sokağa açılan toplam üç adet girişi bulunmaktadır. Güneyde bulunan ana giriş kısmındaki taş kemerler, sokak ile bir bütünlük sağlamaktadır. Sokaktan, beş basamak yükseltilen çift kanatlı ana giriş kapısına ulaşılır. Kuzeyde bulunan giriş bodrum kata açılmaktadır. Batıdaki giriş kapısı ise sokaktan katlar arası geçişi sağlayan merdivenlere ulaşım sağlamaktadır.

Yapı iç sofa plan tipinde tasarlanmıştır. Güney cephedeki girişle önce taşlık denilen bölüme daha sonra da iç sofaya ulaşılır. Ana giriş kapısının iki yanında da birer pencere bulunmaktadır. İç sofadan dört adet odaya, ıslak zeminlere ve merdiven boşluğuna ulaşmak mümkün olmaktadır. Zemin katın güneydoğu cephesinde bulunan odanın güney tarafında iki adet, batı tarafında bir adet penceresi bulunmaktadır. Batıda bulunan penceresi, güney cephedeki ana giriş kapısına ulaşımı sağlayan merdivenlerin olduğu bölüme açılmaktadır. Aynı şekilde güneybatıda bulunan odanın doğu penceresi de bu bölüme bakmaktadır. Güneybatıdaki odanın ayrıca güneyde iki adet, batıda bir adet sokağa bakan penceresi daha mevcuttur. Evin tek yüklüğü zemin katta ve güneybatıdaki oda da yer almaktadır. Güneydoğuda bulunan odanın kuzey yönündeki komşu odası, ıslak zeminlerin bulunduğu bölümdür. Kuzeydoğuda bulunan odanın kuzey yönünde bir adet pencere mevcuttur. Güney yönünden başka bir odaya geçilir. Bu odada bodrum kata inmeyi sağlayan bir merdiven ve wc-duş bölümü bulunmaktadır.

Doğuda yer alan ıslak zeminler, yine doğuda bulunan, bodruma bağlantı sağlayan merdiven evinde bulunan ıslak zeminler ve aynı hizada üst katta ıslak zeminlerin olduğu gözlemlenmiştir. Zemin kat kuzeydoğudaki merdiven evine bağlanan oda ise mutfak olarak kullanılmıştır. Bu mekansal yapı tesisat birliğini de sağlamaktadır.

Kuzeybatıda bulunan odanın da kuzeyde bir adet, batıda bir adet, doğuda bir adet penceresi mevcuttur. Bu odanın güneyinden komşu olan oda ise batıda bulunan ana giriş kapısının ve merdivenlerin olduğu bölümdür.

Birinci kat ve zemin kat birbirinin iz düşümü olarak iç sofa, dört oda ve ıslak zeminler olarak tasarlanmıştır. Güneybatı, güneydoğu, kuzeydoğu ve kuzeybatı cephelerinde birer oda bulunmaktadır. Güneydoğu ve kuzeydoğuda bulunan odaların arasındaki oda ıslak zeminlerin olduğu mekandır. Güneybatı ve kuzeybatıdaki odaların ortasında bulunan

alandaki katlar arası geçişi sağlayan merdivenlerin olduğu bölümdür. Bu bölümde ayrıca batıda çıkma yapan bir oda daha mevcuttur. Çıkmanın batı girişinde bulunması konutun diğer bölümlerinden soyutlamakta olup hizmet edenlere dönük olduğu düşüncesini oluşturmaktadır. İç sofanın güneyinde de çıkma yer almaktadır. Batıdaki tek kollu merdivenle çatı katına ulaşma imkânı vardır. Çatı katında bulunan terasın uzun dikdörtgen bölümünden banyo ve iki odaya ulaşılır. Ayrıca çatı katının kuzey cephesinde bir balkon mevcuttur.

3.2.1.2. Cephe özellikleri

Türk evlerinde İslamiyet'in getirdiği yaşam tarzından dolayı konutta mahremiyeti sağlamak amacıyla içe dönük cepheler planlanırken, Maruni evi olan Arapoğlu Kosti Evi'nde cepheler dışa dönük ve bezeli olarak tasarlanmıştır. Yüzeyler biçim zenginliği de oluşturmaktadır.

Şekil 11: 1.katta bulunan eski bir fotoğrafın tablosu, Kurşun kaplı yarım kubbeli Arapoğlu Kosti Evi

Şekil 12: Mimar Muzaffer Bey Caddesinde 2022 yılında Arapoğlu Kosti Konağı

Ana giriş cephesi olan şekil 8'deki güney cephede simetri hakimdir. Giriş evin orta kısmına konumlandırılmış ve girişin kenarlarına da dekoratif kemerler yerleştirilmiştir. Sokaktan beş basamaklı merdivenle ana giriş kapısına ulaşılır. Giriş kapısının üzerinde, birinci kata ait sofa çıkması bulunur. Sofa çıkması ahşap malzemeden olup üç köşeli çokgen bir yapıdadır. Plan düzleminde çokgen biçimli olan cumbanın yüzeyinde

oluşturulan geometrik ve stilize kuş motifli kalem işi ahşap süslemeler gözlenmektedir. Şekil 7'deki eski fotoğraf da çıkmanın üzerinde soğan kubbe gözükmektedir, 2022 yılında soğan kubbe gözükmemektedir. Soğan kubbe yerine çıkmanın üstü, sivri kemer kesitli kubbe ile Şekil 7-8'deki gibi örtülmüştür. Güneydeki çıkmanın şekil 6'daki ilk zaman fotoğraflarına bakıldığında açık çıkma şeklinde tasarlandığı 2022 yılında ise kapalı olduğu görülmektedir.

Çıkmayı payandalar ve iki adet sütun desteklemektedir. İki adet sütunun arasından yapıya girilmektedir. Bu sütunlar ve yapı arasında şekil 6'de görüldüğü gibi toplam üç adet kaş kemer mevcuttur. Kaş kemerler ahşap malzemeden olup bağdadi tekniğiyle yapılmıştır. Kemerlerin üzeri ise ahşap ajur tekniğiyle süslenmiştir.

Güneydeki ana girişin doğusunda ve batısında üçer adet olmak üzere toplam altı adet simetrik bodrum penceresi bulunur. Yine girişin her iki tarafında bezeli demir parmaklıklarla korunan doğuda iki adet, batıda iki adet olmak üzere toplam dört adet simetrik pencere bulunmaktadır. Ayrıca zemin katta, ana giriş kapısının bitişiğinde, rüzgarlığa bakan alanda, doğuda bir adet batıda bir adet toplam iki adet pencere bulunur. Birinci kat zemin katın simetriği şeklinde olup, çıkmanın doğusunda iki adet, batısında iki adet toplam dört adet penceresi mevcuttur.

Cephedeki tüm pencereler şekil 9-10'de görüldüğü gibi kesme taş ile çerçevelenmiş ve kenarları kilit taşı ile tamamlanmıştır. Zemin kattaki pencereler bezeli demir parmaklıklıdır. Güney cephenin zemin kat pencerelerinin kenarlarındaki duvara bitişik plasterli sütunların üst kısımların da bitkisel desenli motifler kullanılmıştır. Birinci kattaki pencerelerde demir parmaklık bulunmamakta ve pencerelerin kenarları taş söveler ile sade biçimde yapılmıştır.

Şekil 13-14: Arapoğlu Kosti Evi zemin kat batı ve güney cephedeki pencere detayları

Yapının köşelerinde bulunan şekil 11’de görüldüğü gibi plasterlı sütunlar bulunmaktadır. Birinci kat hizasında bulunan plasterlı sütunlar yivli ve dikdörtgen biçimdedir. Zemin kat hizasında bulunan plasterlı sütunlar ise yuvarlak biçimlidir. Cephede kat ayrımları kesme taş ile kat silmeleri şeklinde belirtilmiştir.

Şekil 15: Arapoğlu Kosti Evi Batı cephe görünüş ve plaster sütun

Güney cephe simetrik iken batı cephe asimetric olarak tasarlanmıştır. Cephenin ortasında yapıya giriş merdivenleri bulunur. Sokaktan beş basamaklı döner merdivenle güney duvardaki kapıya ulaşılır. Kapının kuzey ve güneyinde, batı cepheye bakan toplam iki adet pencere mevcuttur. Kuzey tarafındaki pencerenin 2022 yılındaki fotoğraflarında değişime uğrayarak küçültüldüğü görülmektedir. Yapıya girişin üstünde çıkma bulunmaktadır. Çıkmaya ait batı cephede bir adet pencere mevcuttur. Çıkmanın kuzeyinde ve güneyinde birer adet toplam iki adet pencere bulunmaktadır. Bu iki adet pencerenin hizasında zemin katta da iki adet pencere yer alır. Çatı katının da batı cephede bir adet penceresi bulunmaktadır. Diğer pencerelerden farklı olan bu pencerede sonradan değişiklik yapıldığı anlaşılmaktadır. Cephede kat ayrımları kesme taşlarla belirtilmiştir.

3.2.1.3. Yapım tekniği, malzeme özellikleri ve mimari ögeler

Ana yapım malzemeleri taş, ahşap, kerpiç, tuğla olup, yığma ve hımış yapım sistemlerinde inşa edilmiştir. Bodrum kata kadar taş malzeme tercih edilmiştir. Ayrıca taş malzeme pencere ve kapıların söve ve lentolarında, plasterli sütunlarda kullanılmıştır. Bodrum katın dış cephe duvarlarında da poligonal taş kaplamalar bulunmaktadır. Cephelerdeki kat ayrımlarında da yatay kesme taşlar kullanılmıştır.

Zemin ve birinci katta ise hımış tekniği kullanılmış olup ahşap dikmelerin araları tuğla ve kerpiç ile doldurulmuştur. Ahşap malzeme ayrıca çıkmalarda, yapıdaki tüm kapı ve pencerelerin doğramalarında, güney cephede girişin üstünde bulunan üçlü kemerlerde, saçakların alttan kaplamalarında, batı cephede bulunan katlar arası geçişi sağlayan merdivenlerde kullanılmıştır. Zemin ve bodrum kattaki pencerelerde demir parmaklıklar mevcuttur.

Yapının güney cephedeki ana giriş kapısı şekil 12’de görüldüğü gibi demir malzemedен olup çift kanatlı olarak yapılmıştır. Kapının üzerinde yuvarlak kemerli bir pencere bulunur. Pencerenin dövme tekniğinde demir parmaklıkları mevcuttur.

Ahşap malzeme, odaların zeminleri ve tavanlarında da kullanılmıştır. Yalnız zemin kat kuzeydoğuda bulunan odanın tavan kaplaması alçıdır. Güney cephedeki ana girişin önündeki tavanda sekiz kollu bir yıldız şekil 13’de görüldüğü gibi, birinci kat sofasında dörtgen çerçeve içerisine alınan daire bir göbek şekil 14’de görüldüğü gibi ve güneydoğudaki odanın tavanında şemse şekil 15’de görüldüğü gibi, güneybatıdaki odada ise kenarlarda çeyrek şemse, ortada tam şemse göbek mevcuttur.

Yapının cephesindeki ahşap süslemelerden en dikkat çekici olan güneyde bulunan çıkmanın dış cephesinde ajur tekniğinde geometrik motifler içerisine kuş figürleri ve payandalarında bulunan ejder figürleridir. Güney cephede bulunan çıkmanın ilk yapıldığı zamanlarda üstünde bulunan yarım soğan kubbede kurşun kaplamalıdır.

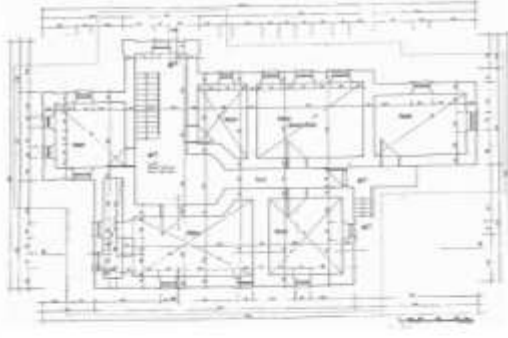
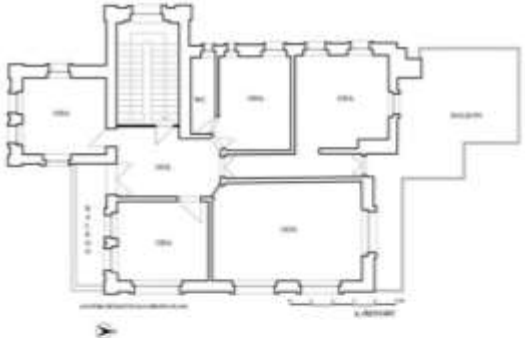

Şekil 16: Arapoğlu Kosti Evi Güney Cephedeki Giriş Kapısı Detayları

Şekil 17: Arapoğlu Kosti Evi güney cephedeki ana girişin önünde bulunan tavanın detayı

Şekil 18-19: Arapoğlu Kosti Evi 1. kat sofanın ve güneydoğudaki odanın tavan göbeği görünüşleri

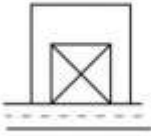

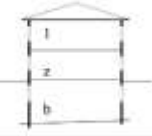
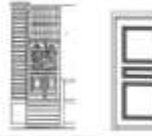

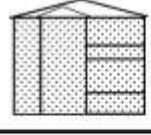

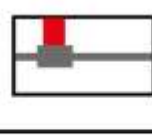
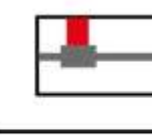
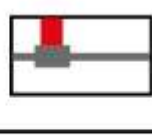

3.2.2. Atatürk Evi (Müzesi)

Yapının Adı	Atatürk Evi (Müzesi)		
Yılı	1926		
Sahibi	Maruni Yusuf Şar		
Bugünkü Fiziksel Durumu	Müze		
Konumu	Atatürk cad. No:4 Meram/KONYA		
			
Hava Fotoğrafi (Google Earth)	Vaziyet Planı (Aygör,2002)		
			
Bodrum Kat Planı (Aygör,2002)	1. Kat Planı (Özyurt)		
			
Güney- Doğu- Kuzey- Batı Cephe Görünüşleri (Aygör,2015)			

Tablo 4: Atatürk Evi Mimari Özellikleri

Yapı 2022 yılında Konya Atatürk Evi – Müzesi adı altında eski istasyon yolu, Atatürk caddesi ile Misak-ı Milli Sokağın kesiştiği köşede, 16 pafta, 345 ada, 7 parselde yer almaktadır.

Yapı 1917/1926 yılları arasında Maruni Yusuf Şar tarafından konut amaçlı yaptırılmıştır. 2022 yılında Atatürk Müzesi olarak kullanılan yapı, birçok kez Atatürk'ün ikametine verilmiştir.

Parsele Göre Konumu	Çatı Örtüsü	Kat Türü	Kapı	Pencere
				
Cephe Kaplaması	Girinti-Çıkıntı	Bodrum kat	Zemin kat	1. kat
				
Atatürk Evi	Lejant			
	Sıva Boya 	Ahşap Kaplama 	Kiremit 	Sofa-Koridor

Tablo 5: Atatürk Evi Tipolojik Özellikleri

Konya Belediyesi tarafından satın alınarak, 19 Temmuz 1928 günü Atatürk adına tescil edilmiş ve tapusuna “Reisicumhur Gazi Mustafa Kemal Paşa’ya Konyalıların hediyesidir” yazılmıştır (Önder, 1970). Atatürk'ün ölümünden sonra, konut kardeşi Makbule Atadan’a geçmiştir. 1940 yılında, konut Konya Özel İdaresi'nce satın alınmıştır. Konya Özel İdaresi tarafından bir süre Vali konağı olarak kullanılmıştır (Atalay, 2011). Daha sonra konut MEB’e devredilmiş ve 17 Aralık 1964 günü Atatürk Evi Kültür Müzesi adıyla kullanıma açılmıştır (Önder, 1970). Atatürk Evi, eski günlerde kullanıldığı şekilde bırakılmıştır. Yatak odası, çalışma odası, yaverler odası, yemek salonu gibi odalar bulunmaktadır.

Atatürk evi, hayatın güneydoğusunda bulunmaktadır. Hayatın doğu yönünde Konya Kız Olgunlaşma Enstitüsü binası bulunur. Hayatın duvarları yapıyı dört yönden sarmaktadır. Yapının kuzey, doğu ve batı cepheleri hayata bakarken, güney cephesinden doğrudan sokağa geçilir. Ayrıca kuzey ve batı cephelerinden de hayata geçiş mevcuttur. Bodrum katla birlikte üç katlı olan yapının kırma çatısı eskiden alaturka kiremitle kaplıyken günümüzde marsilya kiremitle kaplanmış olup çatı arası depo şeklindedir.

3.2.2.1. Plan özellikleri

Zemin kat, bodrum kat ve birinci kat olmak üzere toplam üç katlı olan yapının ana girişi güney cephededir. Güney cephedeki girişi zemin kata açılır ve sokakla bağlantılıdır. Zemin katın kuzey ve batı cephelerinden ise hayatla bağlantılı girişleri bulunmaktadır. Ayrıca kuzey cephenin bodrum katından da hayatla bağlantılı bir girişi bulunmaktadır. Bodrum kat planı, o dönemin ticari ilişkilerine bağlı olarak depo olarak planlandığı düşüncesini ortaya koymaktadır. Şekil 16'daki gibi olan uzun ince hol ile devamındaki antrenin etrafında toplam altı adet depo odası bulunması ve hayat ile direk bağlantısının olması bu düşüncüyü pekiştirmektedir.

Şekil 20: Atatürk Evi Müzesi bodrum kat holüne güney cepheden bakış

Zemin kat ana girişten binanın içine girildiğinde diğer odalarla bağlantı kuran bir orta mekân (giriş holü) ile onun arkasındaki şekil 17'de görüldüğü gibi ince uzun koridorla (hol) karşılaşılır. Bu orta mekân kare planlı olup danışma odası olarak kullanılmaktadır. Giriş holü, ikinci kata geçici sağlayan merdivenler ile tuvalet, lavabo, mutfığa geçişi sağlar. Giriş holünün kuzeyinde bulunan kapı uzun ince bir koridora açılır. Bu koridorun batısında yan yana üç odaya geçiş bulunmaktadır. Bu odaların en kuzeyinde bulunan oda uzman odası olarak kullanılmaktadır. Diğer odalarda ise Atatürk'e ait fotoğraflar, eşyalar sergilenmektedir. Koridorun doğusunda ise büyük bir oda bulunmaktadır. Bu odada da Atatürk'e ait eşyalar, fotoğraflar sergilenmektedir. Koridorun kuzey cephesi ise şekil 18'deki gibi olan camlı bir mekân ile hayata açılmaktadır.

Zemin kat giriş holünde bulunan merdiven ile birinci kata ulaşılır. Merdiven evi dikey dikdörtgen planlıdır. Batı cephesinde uzun dikdörtgen bir penceresi bulunmaktadır.

Birinci kat planı da zemin katla benzerlik gösterir. Plan içerisinde şekil 19'daki görüldüğü gibi giriş holü ile uzun ince koridor her üç katta da tekrarlanmıştır. Birinci katta yine odalara geçit veren bir orta mekân (hol) ve ince uzun koridorla karşılaşılır. Holün güney cephesinde balkon bulunmaktadır. Kuzey cephesinde de ayrıca şekil 20'deki gibi olan büyük bir teras ve ahşap bir balkon bulunur. Birinci katta toplam beş adet oda ve wc bulunmaktadır. Güneybatı cephede Atatürk'ün çalışma odası, güneydoğu cephede ise satranç takımının sergilendiği oyun odası yer alır. Koridorun batısında iki oda ve wc, doğusunda bir oda bulunmaktadır. Bu odalarda da Atatürk'ün eşyaları ve fotoğrafları sergilenmektedir.

Şekil 21-22: Atatürk Evi Müzesi Zemin kat giriş holü kuzey çıkış kapısına bakış

Şekil 23: Atatürk Evi Müzesi 1.kat hole güney cepheden bakış

Şekil 24: Atatürk Evi Müzesi kuzey cephe teras korkulukları detay

3.2.2.2. Cephe özellikleri

Yapının ana girişine güney cepheden korkuluklu, mermer bir merdiven ile ulaşılır. Ana giriş kapısı ahşaptan imal edilmiştir ve üstünde dikdörtgen bir kapı üstü penceresi bulunmaktadır. Simetrik çift kanatlıdır ve tavan yüksekliğine kadar uzanır. Kapı üstü penceresi demir parmaklıklarla muhafaza altına alınmıştır. Ana giriş kapısının bulunduğu teras kısmı korkuluklu ve mermer döşemelidir. Giriş terasının üzerinde bir balkon bulunmaktadır. Binanın şekil 21'deki gibi olan güney cephesinin yani giriş cephesinin çatı katındaki bölümü dışarı doğru çıkıntılıdır. Bu çıkıntının üstünde üçgen alınlık bulunmakta ve onunda ortasında yuvarlak bir pencere yer almaktadır. Çatı katının bu bölümü Avrupa mimari (Neo-Klasik) etkilerini göstermektedir.

Şekil 25: Atatürk Evi Müzesi güney cephe (ön) görünüş

Güney cephesinde bulunan pencereler yatayda ve düşeyde simetrik olarak konumlandırılmıştır. Cephenin orta kısmında birinci katta balkon kapısı doğu tarafında iki adet pencere, üçgen alınlığın alt kısmına denk gelen batı tarafında iki adet pencere, zemin katın orta kısmında ana giriş kapısı doğu tarafında iki adet pencere, üçgen alınlığın alt kısmına denk gelen batı tarafında iki adet pencere bulunur. Bodrum katta da pencereler simetrik konumlandırılmış olup çiftli olarak toplam dört tanedir. Zemin ve birinci kat

ayrımı profil silmelerde yapılmıştır. Zemin ve bodrum kat ayrımı ise kesme taş malzeme ile dışarı doğru çıkıntı şeklindedir. Güney cephenin zemin katının doğu köşesi, batı köşesi ve üçgen alınlığın hizasındaki doğu ve batı köşeleri kesme taşlarla dikey olarak rustik ve bosajlı şekilde uygulanmıştır.

Şekil 26: Atatürk Evi Müzesi doğu cephe görünüşü

Şekil 22'deki gibi olan doğu cephesinde pencereler yatayda ve düşeyde simetrik olarak tasarlanmıştır. Güney cepheye göre doğu cephedeki pencereler daha büyük olup iki tanesinin bir araya gelmesi şeklinde tasarlanmıştır. Bodrum pencerelerinin büyüklükleri aynı tutulmuştur. Zeminde üç adet, birinci katta üç adet ve bodrum katta üç adet pencere bulunmaktadır. Ön cephenin çıkıntı yapan kısmının da doğu cephesinde zeminde bir adet, birinci katta bir adet penceresi mevcuttur. Cephenin zemin katının köşeleri kesme taş malzemenen bosajlı ve rustik şekilde uygulamalıdır.

Doğu cephesinin güney tarafında ayrıca giriş terasının yandan görünüşü, ana giriş kapısına ulaşımı sağlayan mermer merdivenlerin yandan görünüşü ve birinci kattaki balkonun yandan görünüşleri görülmektedir. Katlar arası ayrımlarda güney cephedeki gibi bodrum zemin arası kesme taşla, zemin birinci kat arası silmelerle yapılmıştır. Doğu cephenin kuzey tarafının birinci katında ahşap direkli ve ahşap korkuluklu bir balkon ve

taş korkuluklu bir teras bulunmaktadır. Cephenin kuzey tarafının zemin katında ise kuzey cephenin hayata açılan merdivenlerinin yan görünüşü görülmektedir.

Kuzey cephenin zemin katının orta aksında hayata açılan cam malzemenen, demir parmaklıklı bir kapı bulunur. Kapının doğu tarafında bir adet, batı tarafında bir adet pencere bulunmaktadır. Doğudaki pencere batıdaki pencerenin enine iki katı büyüklüğünde olup çift kanatlıdır.

Kuzey cephenin zemin katının orta aksında hayata açılan cam malzemenen, demir parmaklıklı bir kapı bulunur. Kapıya hayattan sekiz basamaklı mermer bir merdivenle ulaşılır. Kapının doğu tarafında bir adet, batı tarafında bir adet pencere bulunmaktadır. Doğudaki pencere batıdaki pencerenin enine göre daha büyüktür. Birinci katın orta aksında da terasa ve ahşap balkona açılan kapı bulunmaktadır. Teras taş korkuluklu, balkon ahşap korkulukludur. Zemin ve birinci kat birbirinin tekrarı şeklindedir. Balkon kapısının doğu tarafında bir adet, batı tarafında bir adet pencere mevcuttur. Doğudaki pencere batıdakine göre en olarak daha büyüktür. Bodrum katta da zemin ve birinci kat pencereleri hizasında doğuda ve batıda olmak üzere toplam iki adet penceresi bulunur. Diğer cephelerde olduğu gibi şekil 23'deki gibi olan kuzey cephede de bodrum ve zemin kat ayrımı silmelerle yapılmıştır.

Şekil 27: Atatürk Evi kuzey cephe görünümü

Şekil 28: Atatürk Evi Müzesi batı cephe görünüş

Şekil 24'deki batı cephede de simetri hakimdir. Bodrum katta, zemin ve birinci kattaki pencerelerin hizasında olmak üzere toplam yedi pencere bulunmaktadır. Cephede çıkıntı yapan bölüm merdiven evi kısmıdır. Merdiven bölümünü aydınlatmaya yarayan bu pencere, diğer pencerelerden farklı olarak uzunlamasına dikdörtgen olarak tasarlanmıştır. Bu pencerenin hizasında zemin kata denk gelen, diğer pencerelere göre daha küçük boyutta olan pencere ise zemin kattan bodrum kata geçişi sağlayan alanı aydınlatmaktadır.

Cephede çıkıntı yapan bölümün kuzey tarafında, zemin katta toplam altı adet pencere, birinci katında toplam beş adet pencere bulunur. Zemin kat en kuzeydeki bir adet pencerenin üst katına teras denk gelmektedir. Çıkıntı yapan bölümün hemen kuzeyindeki ikişer pencere diğer pencerelerin yarısı şeklinde tasarlanmıştır. Zemin ve birinci kattaki bu küçük boyutlu pencereler tuvalet mekanlarını aydınlatmaktadır. Çıkıntının kuzey cephesinin zemin katından hayata açılan bir kapı bulunur. Cephede bu kapıya hayattan ulaşımı sağlayan merdivenlerin batı cephesinin görünüşleri bulunur.

Çıkıntının güney tarafında ise zemin kat, birinci kat ve bodrum katta birer adet olmak üzere toplam üç adet pencere bulunur. Çıkıntının güney tarafındaki köşesi kesme taşlarla bosajlı ve rustik olarak tasarlanmıştır. Bodrum kat ve zemin kat ayrımı kesme taş ile yapılmıştır. Zemin ve birinci kat ayrımı da silmeler ile yapılmıştır.

Yapıda göze çarpan ilk şey odaların dışarı taşırılmasıdır. Ana girişteki taşma oda büyüklüğünde ve üç kat yüksekliğinde görülmektedir. Kuzey tarafında ise zemin kata çıkma yapılmış ve üstü teras olarak kullanılmıştır. Doğu cephesi düz olmasına rağmen batı cephesinde merdiven boşluğu üç kat boyunca dışarı çıkarılmıştır. Ahşap mertek uzatmalı saçaklar binadan dışarı taşırılmış olarak dört tarafta gözlemlenir.

Cephelerdeki tüm bodrum pencereleri lento kısımları basık yuvarlak kemer ve ortasında kilit taşı, yanlarında dikdörtgen sövelerin içinde demir parmaklıklı pencereler olarak tasarlanmıştır. Zemin ve birinci kat pencereleri ise dikdörtgen söveli ve lentolu taş parçalardan yapılmış, üstte ve altta ikişer açılır kanattan oluşmaktadır. Bodrum katındaki pencerelerin demir parmaklıkları zemin kattaki pencerelerin demir parmaklıklarından farklı modelde tasarlanmıştır.

Süslemeler yapının ön cephesinde yoğun olarak gözlemlenmektedir. Sokaktan hayata giriş kapısının yanlarında, karşılıklı simetrik kuleler ve kapıya doğru yükselen yan duvarlar, merdiven ve korkuluk levhaları görülmektedir. Kat ayrımları, üçgen alınlık, pencerelerin lentolarında kilit taşı, köşe taşları, bodrum katta geometrik taş dizisi cephe süslemeleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

3.2.2.3. Yapım tekniği, malzeme özellikleri ve mimari öğeler

Yapının ana malzemesi olarak kesme taş tercih edilmiş olup yapı yığma (kâgir) tekniğinde yapılmıştır. İç odalar tuğla malzeme kullanılarak ayrılmıştır. Cephelerde pencerelerde ve süslemede kaplama malzemesi Sille taşı kullanılmıştır. Taş kaplama karo malzeme zemin katın hol tabanlarında görülür. Zemin ve birinci kattaki odaların zeminleri ahşap kaplama, tavanları ahşap çıtalı kaplamadır. Zamanın konutları genel olarak taş ve ahşap malzeme kullanılarak yapılmıştır. Yapıdaki ıslak zeminlerde ise restorasyon sonrası kullanılan malzemeler görülmektedir.

Merdivenler yine ahşap malzeme ile tasarlanmıştır. İki kollu yapılan merdivenlerin baba ve korkuluklarında ince ahşap işçiliği gözlenmektedir. Merdiven evi ve birinci kat arası camekanlı, ahşap karelerle bölünmüştür. Kuzey cephede yer alan balkon korkuluklarında

da ahşap malzeme kullanılmıştır. Şekil 23'deki gibi olan Kuzey cephedeki balkonla bağlantılı teras kısmının korkulukları ise taş malzemeden olup elips şeklindeki boşluklarla hareketlendirilmiştir. Güney cephede yer alan balkonun korkulukları ise taş malzemeden olup taş bir ayak üstüne oturtulmuştur. Taş korkulukların üzerinde dikdörtgen panolar bulunmaktadır. Güney cephenin zemin katında bulunan, ana giriş kapısının açıldığı terasın korkulukları ise mermer malzemedendir. Aynı zamanda bu terasın zemin döşemesi de mermer malzemedir. Bu terasa hayattan ulaşımı sağlayan merdivenlerde mermerdendir. Ana giriş kapısı ahşap malzemeden olup simetrik, çift kanatlıdır. Kuzey cephede yer alan zemin kattan hayata ulaşımı sağlayan şekil 18'deki gibi olan kapıda tek kanatlı olup camekanlıdır.

Odaların kapıları ahşap malzeme olup, çerçevelerinde ve dikdörtgen tabla parçalarında profilli silmeler kullanılarak hareket elde edilmiştir. Pencere konumlarına ve işlevlerine göre boyutları değişmekle birlikte ahşap malzemeden yapılmıştır. Zemin ve birinci kattaki pencerelerin alttan ve üstten açılan ikişer kanadı mevcuttur. Bodrum ve zemin kattaki pencerelerde demir parmaklık bulunur.

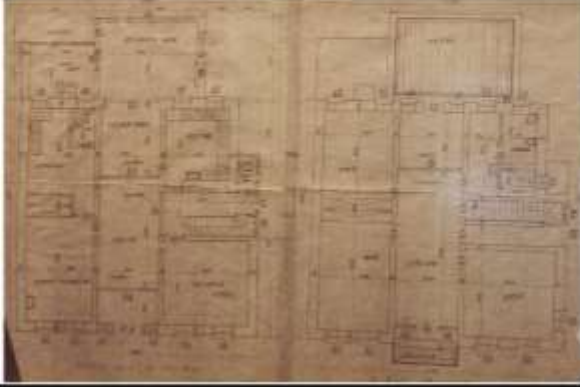

Müzenin düzenlenmesinde, yapının ev olarak kullanılma özelliği göz önünde tutulmuş olup, bu nedenle mimari özelliğini bozacak bir değişikliğe gidilmemiştir. Islak hacimlerde ise restorasyon sonrasında malzemesi seramik kaplama olarak gözlenmektedir. Ayrıca binaya şebeke suyu ve ısıtma sistemi yapılmıştır.

3.2.3. Dr. Nevzat Özkal Evi (Mimarlar Odası)

Yapı, Atatürk caddesi üstünde, Konya Olgunlaşma Enstitüsünün güneyinde yer alır. Abdülaziz mahallesi, meram ilçesinde olup 344 ada, 29 parsel üstündedir. Maruniler tarafından 1910 yılında yaptırılmıştır. (Aygör,2015) 1999-2001 yılları arasında restore edilerek Mimarlar Odası Konya şubesi olarak kullanılmaya başlanmıştır. 20. yy. ilk çeyreği, Geç Osmanlı dönemine aittir.

Konut olarak inşa edilen şekil 25'deki gibi olan yapı daha sonraki yıllarda hastane, akşam sanat okulu olarak kullanılmıştır. 2022 yılında ise mimarlar Odası Konya şubesi olarak kullanılmaktadır. Yapının cephe düzeni bozulmamış fakat plan değiştirilerek ilaveler yapılmıştır. Yapı üç katlıdır. İki girişi bulunmaktadır. Biri kuzey diğeri kuzeybatı taraftadır. Yapının ana girişi kuzey cepheden olup direk olarak Atatürk caddesine

açılmaktadır. Diğer giriş ise Atatürk caddesinden kış bahçesi bölümüne açılmaktadır. Restorasyondan sonra kuzeydeki ana giriş oda girişi, kuzeybatıdaki giriş mimar evi girişi olarak adlandırılmıştır.

Yapının Adı	Dr. Nevzat Özkal Evi	
Yılı	1910	
Sahibi	Maruniler tarafından	
Bugünkü Fiziksel Durumu	Mimarlar Odası	
Konumu	Abdülziz mah. Atatürk cad. Meram/KONYA	
		
Hava Fotoğrafi (Google Earth)	Vaziyet Planı (Karpuz,2009)	
		
Zemin ve 1. Kat Planları (Mimarlar Odası Arşivi)		
		
Kuzey Cephe Görünüşü (Abdullah Naltekin)		

Tablo 6: Dr. Nevzat Özkal Evi Mimari Özellikleri

Parsele Göre Konumu	Çatı Örtüsü	Kat Türü	Kapı	Pencere
Cephe Kaplaması	Girinti-Çıkıntı	Bodrum kat	Zemin kat	1. kat
Dr. Nevzat Özkal Evi	Lejant			
	Sıva Boya	Ahşap Kaplama	Kiremit	Sofa-Koridor

Tablo 7: Dr. Nevzat Özkal Evi Tipolojik Özellikleri

Şekil 29: Mimarlar Odası Konya şubesi

3.2.3.1. Plan özellikleri

Yapı bodrumla birlikte toplam üç katlıdır. Şekil 25'deki gibi olan Kuzey cephede bulunan ana giriş kapalı taşlık bölümüne açılmaktadır. Taşlık bölümünden de sofaya geçilir. Sofanın etrafında dizili doğu cephede iki oda, batı cephede bir oda, katlar arası geçişi sağlayan merdiven ve mutfak mevcuttur. Mutfak bölümünün batısında wc-duş alanı bulunmaktadır. Restorasyondan sonra mutfak bölümü kaldırılarak wc bölümüne dönüştürülmüştür. Mutfağın batısında kalan wc-duş alanı ise mimar evi girişinin holü olarak değiştirilmiştir. Mutfak bölümünün karşısındaki, doğu cephedeki odada da ayrıca lavabo-wc rölöve planlarında mevcuttur. Restorasyondan sonra bu odadaki lavabo-wc kısmı kaldırılmıştır. Güneydoğuda yer alan sera kısmı kaldırılarak şekil 27'deki mutfak bölümüne dönüştürülmüştür. Güneyde bulunan veranda ve bahçeli havuzlu hayat değiştirilip kış bahçesi yapılmıştır. Kış bahçesi bölümü 2022 yılında kafe olarak kullanılmaktadır. Kış bahçesi tavanı ahşap ve cam malzeme ile kaplanmıştır.

Şekil 30: Mimarlar Odası zemin kat kuzey (ön) cepheye bakış, Bursa kemerli ve merdiven görünüşü

Şekil 31: Mimarlar Odası zemin kat mutfak ve kış bahçesi bölümü

Verandanın bir kısmına da üst kata geçişi sağlayan ahşap, çelikten korkulukları bulunan bir merdiven konulmuştur. Sonradan eklenen bu merdiven üst katın çalışma-seminer odası bölümüne açılmaktadır. Batıdaki diğer merdiven ise sofa bölümüne açılmaktadır.

Şekil 32: Mimarlar Odası 1.kat sofadan kuzey cepheye bakış

Şekil 33: Mimarlar Odası 1.kat kuzey cephede bulunan balkon korkuluk ve zemin kaplaması

Birinci katta zemin katın izdüşümü gibidir. Şekil 28'deki sofanın etrafında üç oda ve kuzey cephesinde şekil 29'daki balkon bulunmaktadır. Doğu cephede bulunan iki oda birleştirilerek tek bir çalışma odasına dönüştürülmüştür. Aynı şekilde zemin kat doğu cephede bulunan iki oda da tek bir ofise dönüştürülmüştür.

Merdivenin güney tarafında wc-banyo bölümü bulunmaktadır. Banyo kısmı restorasyondan sonra mutfığa dönüştürülmüştür. Sofanın güney cephesinde bulunan teras bölümü de seminer odasına dönüştürülmüştür.

Bodrum kata ahşap dar bir merdivenle inilmektedir. Bodrum kattaki odalar depo olarak kullanılmaktadır. Toplam 4 depo bulunmaktadır. İki tanesi mescide çevrilmiştir. Bodrumun mazgal pencereleri mevcuttur. Bodrumdan mutfığa çıkan bir merdiven daha vardır. Bodrum katın bir kısmı mutfak deposu olarak kullanılmaktadır.

3.2.3.2. Cephe özellikleri

Bodrum katta altı adet simetrik mazgal pencere, zemin ve birinci katta ise simetrik dörder adet pencere bulunmaktadır. Ayrıca zemin kattaki ana giriş kapısının iki yanında, simetrik, küçük birer adet pencere mevcuttur. Ana giriş kapısının üstünde Oymalı, işlemeli, ahşap çıkmalı bir balkonu bulunmaktadır. Birinci katta bulunan bu balkonun da balkon kapısı ve iki yanında simetrik birer penceresi vardır.

Cephedeki köşe taşları ve yatay silmeler de çıkıntılı bir yapıya sahiptir. Cephedeki pencerelerin etrafında çıkıntılı taş süslemeler vardır.

Yapının saçak kısmı dalgalı kemerli yapıdadır. Barok mimarinin etkilerini (dalgalı, kıvrımlı, hareketli kemer ve saçaklar) saçaklarda görmekteyiz. Yapıdaki yatay silmeler, çıkmalı balkon, simetrik pencereler ve teras gibi özellikleri ile de Avrupa mimarisinin yansımaları görülmektedir.

3.2.3.3. Yapım tekniği, malzeme özellikleri ve mimari öğeler

Yapının ana malzemesi taş, ahşap ve kerpiçtir. Birinci ve zemin kat hımiş tekniğiyle ahşap payandalar arasına moloz taş ya da kerpiç doldurularak yapılmıştır. Bodrum kat ise yığma tekniğiyle moloz taş ile inşaa edilmiştir. Pencerelerin kenarlarında ve yapının köşelerinde yonu taşı kullanılmıştır.

Saçaklar binadan çıkıntılı durmaktadır. Balkon saçaklı yuvarlak kemer olarak, çıkıntılı şekilde yapılmıştır. Balkonun direklerinden çıkan ahşap payandalar simetrik şekilde kemerli saçağı taşımaktadır ve 4 tanedir. Saçaklarda, balkon çıkmasının süslemelerinde, balkon korkuluklarında ve alınlıkta ahşap malzeme kullanılmıştır. Balkon destekleyen payandalarda ve ön pencerelerde demir malzeme kullanılmıştır. Zemin katta pencereler yatay dikey demir çubuklardan oluşmuştur. ½ oranında giriş kapı yanında simetrik pencereler bulunmaktadır ve dikey dikdörtgen şekildedir. Pencere çıkmalarında giyotin kullanılmıştır. Pencereler yanlara açılan kanatlı şekildedir. Pencerelere taklit söve ve lento ile kagir görünümü verilmiştir. İki çeşit parmaklık kullanılmıştır. Birinde yatay çubuk geçirilmiş, diğeri ise kaynakla yapılmıştır. Kapılar genellikle tek kanatlı çakma tekniğinde yapılmıştır. Ana girişte iki kanatlı ve tepede pencereli olup çakma tekniği ile yapılmıştır.

Birinci kattaki odaların zemin ve tavan kaplamaları ahşap malzemedir. Birinci kattaki sofanın zemin kaplaması linolyum, tavanı ahşap malzeme kaplıdır. Güneyde bulunan seminer odasının zemini ahşap malzeme, tavanı aşık arası plak kaplamadır. Lavabo ve mutfak bölümlerinin zeminleri seramik malzeme, tavanlarında ahşap malzeme kullanılmıştır.

Zemin kattaki sofanın ve odaların tavanları ahşap malzeme ile kaplıdır. Zemin katın yapıya giriş kısmının zemini taş malzeme, sofa bölümünün zemini traverten malzeme, doğu cephede yer alan ofislerin zemini seramik malzeme, batı cephede yer alan ofiste ise

ahşap malzeme kaplaması mevcuttur. Zemin katta bulunan lavabo bölümü de seramik malzeme kaplıdır. Mutfak zemini mozaik, duvarlar kireç badana, tavan kontrplaktır. Kış bahçesinde çelik tavan sistemi vardır. Ahşap ve ortada cam olacak şekilde yapılmıştır. Bodrum katta zemini taş malzeme, tavanı ahşap malzeme ile kaplıdır. Mimar evi girişinin hol kısmının zemini sille taşı, tavanı asma tavanıdır.

Cephelerde süslemeler, çıkma ve çıkıntılı pencereler ile hareket verilerek sağlanmıştır. Yapının iç kısmında, balkon korkulukları, alınlık gibi yerlerde ahşap süsleme, payandalarda demir süsleme kullanılmıştır.

4. KONYA'DA TÜRK YERLEŞİMİ VE EVLERİ

Türk adına ilk, 6.yy. da Çin kaynaklarında rastlanmıştır. Türk adı, Moğolca “Türk-üt” kelimesine karşılık gelir. Anlamı ana kök güç demektir. Kaşgarlı Mahmud'un Divânu Lüğati't-Türk eserine göre ise Türk-üt kelimesi olgunluk, gençlik çağının ortasındaki genç, sert ve cesur anlamlarına gelmektedir (Bozkurt, 2013). Eserde aynı zamanda en kalabalık Türk boyunun da Oğuzlar olduğu söylenmektedir. Oğuz Kağan Destanı'na göre 24 boy içerir; ilk olarak Bozoklar ve Üçoklar diye, daha sonra Oğuz Han'ın oğullarına ayırmıştır. Divânu Lüğati't-Türk de ise 22 boy içerir. Oğuzlar aynı zamanda Osmanlı İmparatorluğu'nu kuran Türk boyudur.

Kurucusu Bumin Kağan olan Göktürkler “Türk” adıyla kurulmuş ilk Türk devletidir (Kafesoğlu, 1977; Taşağıl, 1995). Türk adı bugünkü haliyle ilk defa 8.yy. da Göktürkler'e ait Orhun Yazıtları'nda geçmektedir. Bu yazıtlarda “Türk” ve “Türük” ifadeleri kullanılmıştır. Bu iki kelimenin de ardından “budun” yani “halk” kelimesi getirilerek bunların aynı anlama geldiği açık şekilde ifade edilmiştir.

Türük sözcüğünün töre veya türe kelimelerinden türemiş olduğu varsayılmaktadır. Töre, Türkçede örf anlamında kullanılmaktadır. Türe kelimesi ise eski Türkçede hukuk kelimesine denk gelmektedir(Acar). Zamanla Türk kelimesi güçlü, kuvvetli anlamlarında da kullanılmıştır (Güzel, Birinci, 2002). Kök, Gök kelimeleri kutsal, göksel anlamlarında, Türk kelimesi ise etnik bir grup adı olmayıp hukuka bağlı olan anlamına geldiğinden birleşerek devlet ismini almıştır.

“Türk” kelimesi, bir ırkı tanımlayan kelime olmayıp, ülkeye göre medeniyet derecesini ve yasal statüyü tanımlayan bir vatandaşlık kavramıdır. Türkiye Cumhuriyeti kurucuları da Türk kavramını kullanarak, gelişmiş medeniyetleri hedeflemiş, eşit haklara sahip birçok etnik grubu aynı çatı altına toplamayı amaçlamıştır.

Coğrafi konumu nedeniyle, birçok kıtadan grup şeklinde insanlar Anadolu'ya uğramış, ticaret yapmış ve hatta Anadolu'ya göç etmişlerdir. Tarihçilere göre Türkler Anadolu'ya ilk olarak 4.yy. sonlarında Avrupa Hun Devleti sayesinde adım atmışlardır. En eski Türk kalıntıları Anadolu'nun özellikle doğu bölgesinde bulunmaktadır. Günümüze gelmeyi başaran mezarlar ve nesnelere bu yargıyı doğrular niteliktedir (Zoroğlu, 2002).

Avrupa hunları, Anadolu'ya Türkistan üzerinden yani Kafkaslardan girmişlerdir. Türkler, Anadolu'ya sadece Kafkaslardan değil aynı zamanda Balkanlardan da

girmişlerdir. X. Yüzyılda da Anadolu'ya İran üzerinden giren Türkmenler gibi pek çok grup Türkler adı altında Anadolu'da birleşti. Göktürkler zamanından beri Türk adı, Orta Asya'daki Türkçe konuşan topluluklar için genel bir terim olmuştur. Anadolu'da azalan yerel nüfus yerini Türkler almaya başladı ve onuncu yüzyılda kurulan Türkmen Beyliği nedeniyle, Türkçe konuşan topluluk Anadolu'daki ana topluluk haline geldi. Haçlı ve Moğol istilaları, Selçukluların keşif ve yurt arayışları ile Anadolu'daki Türkmen nüfusları artmış, Anadolu'nun Türk yurdu haline gelmesi hızlanmıştır.

Malazgirt zaferinden önce 4. yüzyıldan 1071'e kadar Anadolu'da Türklerin yaptığı akınlar keşif hareketi olarak nitelendirilebilir ve fetih amacı ön planda tutulmamıştır (Sevim, 2000). 1071'de Alp Arslan ile Bizans İmparatoru Romen Diyojen arasında gerçekleşen Malazgirt Meydan Muharebesinin kazanılması sonucunda İran üzerinden gelen Türk boyları Anadolu'ya hızla yerleşmişlerdir. Ancak İslam'dan önce de Anadolu ve Balkanlarda Türkler vardır (Cin, 2006).

Malazgirt zaferinden sonra Anadolu'da Türk beylikleri kurulmaya başlanmıştır. Anadolu Selçuklu Devleti 'de, Kınık boyundan olan Selçukluların Anadolu'da kurduğu bir Türk devletidir. Selçuklu devletindeki ikta sistemine göre her komutan fethettiği toprağı yönetme hakkına sahipti. Bu sistem sayesinde Anadolu'daki Türk nüfusu hızlı şekilde artmıştır.

Malazgirt savaşı sonrasında ikta sistemi sayesinde Anadolu'da kurulan beyliklerden biri olan Osmanlı beyliği, bir süre sonra diğer beylikleri zayıf düşürerek hakimiyeti altına almış ve imparatorluğa dönüşmüştür. Osmanlı beyliğinin kurucusu olan Osman Gazi, Oğuzların Bozok kolunun Kayı boyuna mensuptur.

Osmanlı Devleti din, dil ve ırk ayrımı yapmadığı için yüzyıllarca Batı ile Doğu arasında köprü görevi sürdürebilmiştir. Anadolu'nun Türk yurdu olmasıyla da orta Asya'dan Türk göçleri devam etmiştir. Yavuz Sultan Selim döneminde Türkmenlerin bir kısmı Batı Anadolu'ya bir kısmı Balkanlara gönderilmiştir. Osmanlı devletinin I. Dünya Savaşını kaybetmesi üzerine özgür bir devlet olarak Türkiye Cumhuriyeti kurulmuştur. Osmanlı devleti toprakları ise Türkiye, Suriye, Irak, Yemen, Hicaz gibi bölgelere parçalanmıştır. Türkler birçok medeniyet, ırk ve din ile etkileşimde bulunmuşlar, geniş coğrafyalara yayılmışlardır. Ancak bu bölgelerde kendi özelliklerini kaybetmemişlerdir.

Türk ifadesi günümüzde 2 farklı yerde kullanılır. Öncelik olarak Osmanlı imparatorluğu topraklarında yaşamış olan Türkiye Türkleridir. Daha sonra ise Balkanlar, Kafkaslar,

İran, Orta Doğu, Orta Asya, Doğu Türkistan, Moğolistan, Doğu Avrupa bölgesinde yaşamaktadır.

Konya ilinin tarihi geçmişinde birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Çatalhöyük, Karahöyük, Alâeddin tepesi gibi yerlerde yapılan kazı çalışmalarının sonuçları da M.Ö. 7000 yıllarına dayandığını kesinleştirmiştir (Alkan, 1999). Tarih boyunca Frigler, Lidyalılar, Bizans, Pers ve Roma gibi birçok uygarlığın yaşadığı Konya'ya, Türk akıncılarından ilk olarak 1069 yılında Selçuklular adım atmıştır. Müslümanlar X. yy. kadar Anadolu'ya akınlar düzenlemiştir (Baykara, 1997).

Konya, 1072 yılında Kutalmış oğlu Süleyman Şah tarafından fethedilerek Selçuklu Devleti'ne geçmiştir. Konya bu dönemde bin veya bin beş yüz kişi civarında nüfusa sahip, küçük bir iç Anadolu kasabasıydı. Daha sonraki dönemlerde Anadolu Selçuklu Devleti hakimiyetine geçmiştir. Başkenti İznik olan Anadolu Selçuklu Devleti daha sonra Haçlı Seferlerinden dolayı başkenti Konya'ya taşımışlardır. Alman İmparatoru Friedrik Barbarossa, Üçüncü Haçlı Seferi'nde Konya'yı kuşatmış olsa da bir zaman sonra geri çekilmek zorunda kalmıştı. Konya, 1097'den 1308 yılına kadar 211 yıl Anadolu Selçuklu devletinin başkenti oldu (Turan, 1993). Başkent olduktan sonra birçok mimari eser yapılan şehre, 1223 yılında Sultanü'l Ulema Bahaüd-din Veled ve oğlu Mevlâna Celâleddin-i Rumi'nin, 1260 yılında devletin yöneticisi olarak Celâleddin Karatay ve Sahip Ata Fahreddin Ali'nin gelmesi ile kısa zamanda Anadolu'nun en önemli kentlerinden biri olmuştur. Dönemin önemli bilginleri, düşünürleri, sanatkarları Konya'ya yerleşerek, dünyayı aydınlatmıştır. Bu sayede birçok istilaya karşı kendilerini kolaylıkla savunmuş ve türkün Anadolu'da egemenliğini kuvvetlenmiştir.

Bahaeddin Veled, Mevlâna Celaleddin, Sadreddin Konevi, Muhyiddin Arabî gibi düşünürlerin etkileri günümüze kadar sürmektedir. Bu bilginler sayesinde Konya halen bilim ve kültür turizmi merkezi durumundadır. Konya'ya Selçuklu devleti zamanında birçok kütüphane, medrese, camii, türbe, han, hamam yapılmış, tıp, hukuk ve din gibi alanlarda büyük ilerlemeler kaydedilmiştir.

Konya, Selçuklulardan sonra Karamanoğulları Beyliğine geçmiştir. Osmanlı Padişahı, Fatih Sultan Mehmet'in Karamanoğulları Beyliği'ni ortadan kaldırmasıyla Konya, 1465 yılında Osmanlı devletine geçmiştir. 2022 yılında ise Türkiye Cumhuriyeti'nin en gelişmiş şehirlerinden birisidir.

4.1. Türk Evlerinin Genel Özellikleri

Geleneksel Konya evlerini anlatmak için, Türk evlerinin genel özelliklerini tanımak gereklidir. Türk evlerinin genel özelliklerinin şekillenmesinde yörelerde yaşayan insanların kültürleri, inançları, kullanım amaçları, bölgesel özellikler, iklimleri, coğrafyası ve bölgesinde bulunan yapı malzemeleri gibi yardımcı öğeler etkili olmuştur.

Türk evi kavramı, 500 sene boyunca kendi özelliklerini belirleyerek oluşmuş bir ev tipidir. İklim, yer şekilleri, yöresel malzeme farklılıkları ve geleneklerden dolayı farklı şekilleri mevcuttur (Eldem, 1955). Türk evinde mekanlar algılamaya bağlı olarak boşluk ve zaman kavramlarıyla sınırlandırılarak oluşturulmuştur (Yücel, 1981). Geleneksel toplumlarda zaman sözcüğü sabit, hareketsiz olarak betimlenir (Yılmaz, 1997).

Genel olarak aşağıdaki niteliklere sahip olan konutlara “Türk Evi” denmektedir:

Oda Düzeni: Türk evinin en önemli yeri odadır. Odalar, oturulabilir, yatılabilir, yıkanılabilir, yemek yenilebilir ve de yemek pişirilebilir özelliktedir. Tüm odalar aynı niteliklere sahiptir. Oda sayısı ve süsleme zenginliği gösterir (Kuşcu, 2006). Odaların boyutları değişebilir ama özellikler değişmez. Bu özellikler geleneksel hayat tarzıyla ilgilidir ve yaşama biçimi çok uzun yıllar boyunca değişmediğinden dolayı oda tasarımı da hep aynı kalmıştır.

Kuban (1995), Türk evi plan tiplerini açıklarken geleneksel Türk evlerinde her odada oturup, dinlenip, uyuyabilip, yemek yiyebildiğimiz için arasında bir farklılık olmadığını savunmuştur. Bu yüzden Kuban’a göre evin en küçük yeri odadır. 2 aksın birbirini dik kesmesiyle, bu aksların aralarına odaların yerleştirilmesi sonucunda Türk evi plan tipleri oluşmaktadır. Küçükerman’a göre de evin temelinde oda olup akslar etrafına dizilmişlerdir. Arada kalan boşlukların ise hizmet alanlarını oluşturduğunu ifade etmektedir. Günay’da sofanın odaları ayırmasının Türk evinin kendine has özelliği olduğunu savunmaktadır.

Planı: Plan tipleri için de açık ve dış sofalı tipler, eyvanlı ve köşklü uygulamalar dikkati çeker. Plan şemalarının en özgün niteliği, odaların birbirine bitişik olmasından çok, sofanın uzantılarıyla birbirinden ayrılarak özerklik kazanmasıdır. İleriki dönemlerde orta sofalı tip boy göstermiştir. Eldem (1968), Türk evi plan tiplerini sofasız, dış sofalı, iç sofalı, orta sofalı olmak üzere, sofanın bulunduğu yere göre sınıflandırmıştır. Sofasız planlara genelde Güneydoğu ve Doğu Anadolu’da rastlanmaktadır. Geleneksel Türk evi,

ilk olarak sofasız yapılmış olup zamanla farklılaşmıştır. Sofasız evlerin sokağa bakan cepheleri kapalı olarak tasarlanmakta olup, avluya açık cepheleri bulunmaktadır. Tek katlı olan bu evlerin odaları arasında geçişler avlu aracılığıyla yapılmaktadır. Dış sofalı planlarda odalar genelde yol üstünde bulunup sofası avlu kısmında yer almaktadır. Simetriye dikkat edilmeyen dış sofalı evler de L ve U şekillerine planlara da rastlanmaktadır. İç sofa ile orta sofanın birbirine çok benzer örnekleri bulunmaktadır. İç sofalı planlarda odalar sofanın iki tarafına dizilmektedir. Geleneksel Türk evlerinde en çok tercih edilen plan tipidir. İç sofalı plan tipinin bir diğer adı da karnıyarık plan tipi olarak geçmektedir. Orta sofalı ise sofa ortada kalacak şekilde odalarla çevrilir (İskender, 1995). Saray ve konaklarda da orta sofalı plan tipi kullanılmaktadır (Eldem,1968). Sofa, geleneksel evler için önemli bir yere sahiptir. Geçit yeri olarak kullanılmanın dışında evdeki insanların toplandığı, oturup dinlendiği, eğlendiği hatta düğünlerin yapıldığı yer konumundadır.

Bektaş (1996), Türk evlerinin plan tiplerini 4 bölüme ayırmıştır. Bunlar;

- Sofasız çözüm, sofanın yerini bahçe almıştır. Yapı iki katlıysa odaların önünden geçen balkon ile birleştirilir.
- Dış sofalı çözüm, sofa evin kapalı alanının dışında yer almaktadır. Sofanın konumuna göre üç çeşidi vardır. Bunlar; yan sofalı, dış sofalı L plan tipi, dış sofalı U plan tipi şeklindedir.
- İç sofalı çözüm, odalar karşılıklı dizilerek orta olan sofaya bırakılır. Bu plan tipine karnıyarık plan tipi de denmektedir.
- Orta sofalı çözüm, sofanın bütün çevresi odalarla çevrilidir. Bu plan tipinde sofa, odalar arası çıkmalar yapabilir. Bu da dışarı doğru açık bölümler kazandırır. Kalabalık ailelere daha fazla oda gerektiği durumda bu plan tipi aynı şekilde yan yana konularak büyütülür.

Berk (1951), geleneksel Konya evlerinin plan tiplerini iki bölüme ayırmaktadır;

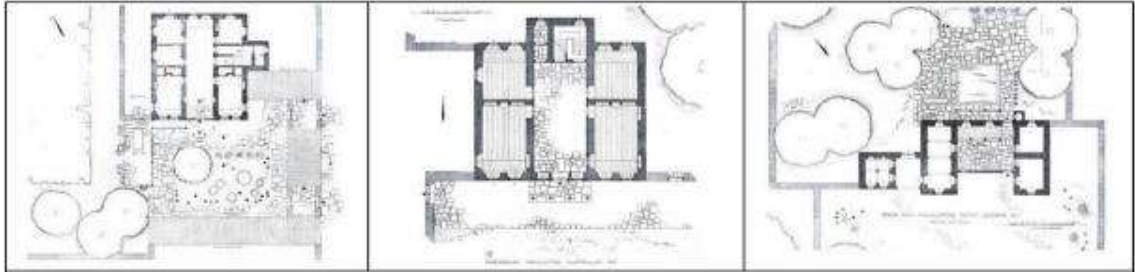
- Hayatlı evler, tablo 11'deki gibi olup hayat olarak adlandırılan ara geçiş elamanı olan iç avlunun etrafında bir veya iki odadan oluşmuş evlerdir. Odalar dışında hayatta hela, su kuyusu, çiçeklik, ahır, mutfak gibi mekanlar bulunur. Hayatın etrafı yüksek duvarlarla çevrili olup yoldan ayrılmıştır. Hayatlı evler zamanla o zamanın koşullarına göre değişerek tek katlı, iki katlı, mabeynli tiplere

dönüşmüştür. Bu da hayatlı evlerden sofalı evlere geçişi sağlamaktadır (Kuşcu, 2006).

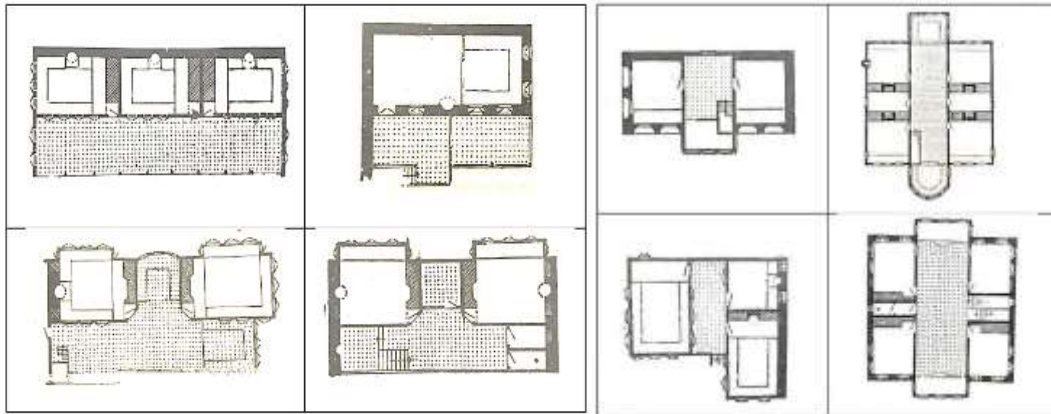

Şekil 34: Hayatlı plan tipleri (Berk, 1951)

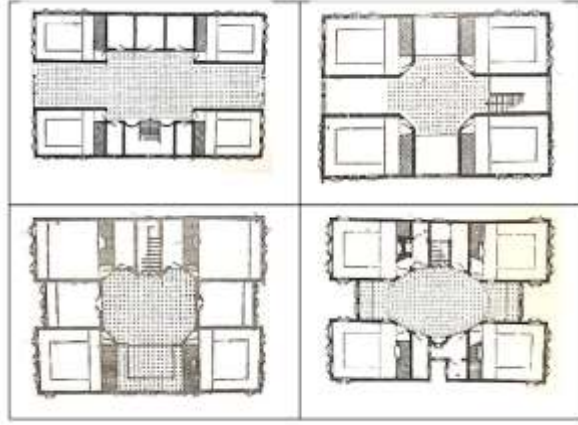
- Sofalı evler, tablo 12'deki gibi olup hayatlı evlerden farklı olarak bahçeden sofaya, sofadan odalara erişim sağlanır. Ekonomik durumu yüksek olan ve büyük ailelerin tercih ettiği sofalı evlerin plan tipleri simetriktir. Dış, iç ve orta sofalı şeklinde olmak üzere 3 çeşidi vardır. Tablo 13'deki gibi olan dış sofalı plan tipinde odalar tek bir sıra halinde olup önünde sofa mekânı bulunmaktadır. Tablo 14'deki gibi olan iç sofalı plan tipinde ise sofanın iki tarafına da odalar dizilmektedir. Tablo 15'deki gibi olan orta sofalı plan daha geç dönem Türk evlerinde görülmektedir (Tablo 9). Karaman Tartanlar evi bu tipe örnektir.

Şekil 35: Sofalı plan tipleri (Berk, 1951)

Şekil 36- 37: Dış sofalı ve iç sofalı plan tipleri (Eldem, 1968)

Şekil 38: Orta sofa plan tipleri (Eldem, 1968)

Çok Katlılık: Türk evleri genelde iki katlı olup, üst kat yaşam alanı olarak öne çıkar ve amaçlanan planı verir. Zemin kat kale duvarı gibi sağır, kagir yapı ve yüksektir. Üst katta çıkımlar sokağa uzanır. Türk ailelerinin çok nüfusa sahip olmasından dolayı daha çok mekâna ihtiyaç duyulmuştur. Geleneksel Türk evi avlusu, sofaları, odaları, kışlık yiyecekleri saklama depo alanları, merdivenleri ile kendine has özellikleri bulunduran bir evdir.

Türk evi özünde tek katlıdır (Cansever, 2002). Fakat zamanla iki ve üç kata kadar çıkmıştır. Konya evleri de tek katlı, iki katlı ve mabeynli olarak gruplandırılmaktadır. (Berk, 1951).

- Tek katlı evler 1-1.5m yükseklikte yapılarak hayat kısmından ayrılmıştır.
- İki katlı evler ise zemin hayat kısmıyla aynı seviyede yapılmış olup, evin zemin katı depo, ahır ya da oturma odası gibi işlevlerde kullanılmaktadır.
- Mabeynli evlere odalar arası ortak yer olan sofadan girilmektedir. Tek katlı ya da iki odalı şeklinde ayrılmaktadır.

Çok katlı evlerde, zemin katta ahır, depo, mutfak alanları bulunmaktadır. Çok katlı evlerde zemin katın servis alanlarını içermesi nedeniyle cephe genellikle sadedir. Ancak üst katlardaki yaşama mekanlarının daha çok ışık ve hava alması için oluşturulan çıkımlarla, cumbalarla, köşk eyvanlarla cephe hareketlilik kazanır. Çıkmanın yan cephelerinde sokağı göreceğ şekilde pencereler bulunur (Bektaş, 1996). Biçim bakımından yörelere göre farklılıklar gösterir. Geleneksel mimaride cephelerin bu farklılıkları yörelere göre kültürel, ekonomik, coğrafi ve iklimsel özelliklerini de yansıtır.

Cepheye hareket katan bir diğerk mimari öge de saçaklardır. Bazen düz şekilde gelen bazense çıkmayı takip eden saçaklar ve süslü kenarlıklar geleneksel Türk mimarisinin kendine özgü özelliklerindedir. Çıkmalar ve saçaklar özellikle 18. ve 19.yy. da cephede en çok görülen ögeler olmuşlardır (Uşma, Urfalıoğlu, 2018). Geleneksel Konya evlerinde de cephe çıkmalarla, saçaklar ve tahtaboşlarla çeşitlendirilmiştir. Çıkmaların şekilleri ve konuları da farklılık göstermektedir. Bazen hayata bazen de sokağa doğru bakan sofa çıkmaları üçgen, beşgen ya da oval formlarda olabilmektedir. Tahtaboşlarda cephenin girişı üzerinde konumlanan açık sofa bölümüdür.

Çok katlı evlerde bir diğerk göze çarpan özellikte pencerelerin boyutlarıdır. Zemin katta bulunan pencereler mahremiyetten dolayı küçük tasarlanırken, üst kattaki pencereler yaşama alanlarının fazlalığından dolayı daha çok ışık alması için ve göz hizasında bulunmamasından dolayı daha büyük tasarlanmıştır. Pencere boyutlarından dolayı odalar arasında da ısı değişimleri meydana getirmiştir. Böylelikle yazlık ve kışlık olarak ayrılmışlardır (Uşma, Urfalıoğlu, 2018). Geleneksel Konya evlerinde pencereler cephede belli bir düzende dikdörtgen formlu olup, düz veya içbükey kasaları bulunmaktadır. Ahşap kepenkli ve kafesli olan pencerelerin geç dönemde yerini demir parmaklıklar almıştır.

Çatı Biçimi: Çatı yapının her yanına eğimli olup girinti çıkıntılardan kaçınılmıştır. Saçaklar yatay ve geniş olup Türk evinin önemli belirleyici özelliklerindedir. Geleneksel Türk evlerinde çatı biçimleri beşik ve kırma şeklindedir. İlk zamanlarda toprak damlı olan çatılar zamanla alaturka kiremit malzemeye yerini bırakmıştır. Konya evlerinin de üst örtüsü toprak dam şeklinde ya da ahşap malzemedен inşa edilmiştir. Toprak damlı evlerde kirpi ve saz saçak görülmektedir. 19.yy sonuna doğru çatı biçimleri kırma ya da beşik çatı şeklini alıp, marsilya ya da alaturka kiremit kullanılmıştır.

Yapım: Bölgelere ve malzeme çeşitliliğine göre geleneksel evlerin yapım sistemleri farklılık göstermektedir. Yığma, ahşap karkas ve karma yapım sistemi olarak gruplandırabiliriz. En göze çarpan yapım sistemi, bağdadi ve ahşap çatkı arası dolgu olan örneklerdir. Tüm bu özellikler sıradan vatandaş evinde olduğu kadar yönetici evlerinde de belirgindir.

Yığma sistemlerde mekanları ayıran ögeler aynı zamanda yapının taşıyıcı sistemleridir (Hasol, 1990). Yığma yapım sisteminde taş, kerpiç ve tuğla malzeme kullanılır. Her bölgenin kendi yöresine ait taşı kullanılması ile de yöreler arası farklar ortaya çıkmıştır.

Taş malzemeyi bağlamak için ise kil ve kireç kullanılmıştır. Taş, doğada en kolay bulunan yapı malzemesidir. Yığma yapım sisteminde kullanılan malzemeler ulaşılması kolay olduğu için geleneksel yapılarda çok tercih edilen yöntem olmuştur. Orta Anadolu'da ise taş malzeme kolay bulunamadığı için kerpiç malzeme tercih edilmiştir. Kerpiç malzeme de ekonomik ve kolay ulaşılabilir olmasının yanı sıra uzun ömürlü ve dış etkilere karşı çok dayanıklı bir yapı malzemesi değildir. Çok eski çağlardan beri kullanılan kerpiç malzeme; su, saman ve toprağın karıştırılıp tuğla şeklinde kalıplara döküldükten sonra kurutulması ile elde edilmektedir (Çelimli, 2016). Yığma sistemde kullanılan bir diğer yapı malzemesi de tuğladır. Tuğla, kerpiç malzemenin tersine oldukça dayanıklı olmakla birlikte, pişmiş topraktır. Killi toprağın pişirilmesi sonucunda elde edilir. Balçık, kil ve killi toprak karıştırılarak kalıplara dökülür. Karışım kalıplarda kurutulduktan sonra fırınlarda pişirilerek tuğla malzemeye ulaşılır (Hasol, 1990).

Ahşap karkas sistemlerde geleneksel evlerde çok tercih edilen bir yöntemdir. Binanın temel kısmı hariç geri kalan tüm kısımlarda ahşap malzeme kullanılarak yapılan bir sistemdir. Ahşap çatıkların arası kagir malzeme ile doldurulur. Bunun bir diğer tekniği hımıştır. Hımış yapı da taşıyıcılar ahşap olup, duvarlar kagir malzemedendir. Kagir ise taş, kerpiç ve tuğla malzemedir (Dikmen, Özkan, 2004). Kullanılan başka bir teknik olan bağdadide ise ahşap taşıyıcılara çakılan çitaları sıvayla kaplayarak oluşturulan duvarlardır. Ahşap malzeme, ağaçların kesilip kurutulmasıyla elde edilir. Yapıda kirişlerde, payandada, merdivenlerde, dikmelerde, duvarlarda, döşemelerde, tavanlarda, çatı ve taşıyıcı kısımlarında kullanılır.

Karma yapım sistemlerinde ise zemin katta yığma yapım sistemine rastlarken, üst katlarda ahşap karkas sisteme rastlarız. Zemin kat taş, kerpiç veya tuğla malzemedен oluşurken üst katlarda ahşap malzeme kullanılır.

Konya evlerinde ana yapı malzemesi taş, kerpiç ve ahşaptır. Temelinde ve izbe duvarlarda 50-60cm taş, duvarın devamında kerpiç, çatı kısmı ise ahşap ya da toprak dam şeklinde yapılmıştır. Konya bölgesinde evlerin avlu kısmı sille taşı, duvarları ise gödene taşı kullanılarak inşaa edilmiştir. Aynı zamanda hımış ve bağdadi tekniğinde duvarlara da rastlanmaktadır. Hımış duvarlı evlerde ahşap direklerin arasına kerpiç doldurularak içi ve dışı samanlı toprakla sıvanmaktadır.

Türk evini karakterize eden en önemli özelliği de taraflarından biri de çeşitli bölümlerin birleşmesiyle oluşan plan şekillenmesidir. Tüm Akdeniz ve doğu ülkelerinde olduğu gibi

Türk evinde de selamlık ve haremlik, hayat gibi kısımların ortaya çıkmasına sebep olan iç ve dış kısımlara ayrılmıştır. Bu işlem küçük yapılarda bölüm şeklinde yapılırken, sadece belirli odaların “harici” veya “selamlık” odaları diye adlandırılmasıyla çözümlenebiliyorsa, biraz daha büyük evlerde “bölüm” yerine “birleşme” şekli uygulanmıştır (Kuşcu, 2006).

4.2. Geleneksel Konya Türk Evleri

Konya, birçok farklı kültüre ve dine ev sahipliği yapmıştır. Mevlâna Türbesi ve Alâeddin Tepesi, yıllarca kentin simgesi olmuştur. Geleneksel Konya Türk evleri de Mevlâna Türbesi etrafında sık olarak görülmektedir. İncelenen 3 adet konutta Mevlâna Türbesi, Selimiye Cami ve Üçler Mezarlığı yakınında bulunmaktadır. Konut olarak yapılan bu yapılar zamanla değişen ihtiyaçlardan dolayı restorasyon görece fonksiyonları değiştirilmiştir. İncelenen evlerin konumları ve önemli yerlere uzaklığı şekil 30’daki gibidir.

Şekil 39: 1- İsmail Kaya Eğitim Vakfı Evi, 2- Ahmet Efendi Konağı, 3- 5610 Ada 1 parseldeki Konya Evi konumu ve önemli yerlere uzaklığı (Google Earth)

4.2.1. Konya-Sarıyakup Mahallesi Mengüç Caddesi 22584 Ada 1 Parsel Konya Evi (İsmail Kaya Eğitim Vakfı)

Yapı, Konya ili, Karatay ilçesi, Piri Mehmet Paşa Camisinin güneydoğusunda, 17L2-17M1 pafta, 22584 ada, 1 parselde yer almaktadır. Caddedeki diğer komşu yapılarla da bütünlük içerisinde olan konutun konumunun Mevlâna Türbesi, Selimiye Cami ve Üçler Mezarlığına yakınlığından dolayı da önemli bir yerde olduğu anlaşılmaktadır.

Yapının Adı	22584 Ada 1 Parsel Konya Evi		
Yılı	20.yy başı		
Sahibi	Tahir Büyükhelvacıgil		
Bugünkü Fiziksel Durumu	İsmail Kaya Eğitim Vakfı		
Konumu	Sarıyakup Mah. Mengüç Cad. Karatay/KONYA		
			
Hava Fotoğrafi (Google Earth)		Vaziyet Planı (DKN)	
			
Bodrum- Zemin -1. Kat Planları (DKN)			
			
Kuzey- Batı- Doğu- Güney Görünüşleri (DKN)			

Tablo 8: Mengüç Cad. Konya Evi Mimari Özellikleri

Parsele Göre Konumu	Çatı Örtüsü	Kat Türü	Kapı	Pencere	
Cephe Kaplaması	Girinti-Çıkıntı	Bodrum kat	Zemin kat	1. kat	
Mengüç Cad. Konya Evi	Lejant				
	Sıva Boya	Ahşap Kaplama	Kiremit	Sofa-Koridor	Merdiven

Tablo 9: Mengüç Cad. Konya Evi Tipolojik Özellikleri

Yapı, Konya'nın varlıklı ailelerinden olan Helvacızade lakaplı Tahir Büyükhelvacıgil tarafından yapım tarihi kesin olarak bilinmemekle beraber 20. yüzyıl başlarında yaptırıldığı tahmin edilmektedir. Konut ile birlikte, yapıya girişin sağ bölümünde, bitişik bir çeşme de yapılmıştır. Büyükhelvacıgil bu konutta hiç oturmamış olup Arap Boyacı ailesine satmıştır (DKN Yapı).

Diğer Avrupai etkilerden etkilenen evlerin çoğunluğunda olduğu gibi bodrumla birlikte toplam üç katlı olduğu görülmektedir. Kıрма çatılı olan bu yapı da bodrum, zemin ve birinci kat olmak üzere toplam üç kullanım katından oluşmaktadır. Yapının bahçe sınırları imardan sonra değişikliğe uğramıştır. Yapının kat planları ve cepheleri çoğunlukla simetriktir.

4.2.1.1. Plan Özellikleri

Üç katlı ve bahçeli olan şekil 31'deki yapının girişi sokaktan olup yedi basamaklı bir merdivenle zemin kata geçilir. Bahçeye ulaşım ise sadece güney cepheden olmak üzere biri zemin kat ikisi bodrum kattan toplam üç adet ahşap kapılarla sağlanmıştır. Aynı zamanda bodrum katta bulunan doğudaki izbenin bahçeye çıkışı olduğu gibi sokağa da çıkışı olan bir kapısı daha vardır. Bodrum katın batıda bulunan kısımlarına konutun içinden geçiş olmayıp, batı cepheden birine geçiş vardır. Batı cepheden girilen o bölüm ahır olarak kullanılmaktadır. Ahır kısmından da yine konutun batı cephesi içinde yer alan samanlık mekanına da geçilir.

Yapının ana girişi kuzey cepheden gerçekleşmektedir. Ana girişin hemen üstünde çıkma bulunmaktadır. Yapıya girişte bizi dikdörtgen planlı bir sofa karşılamaktadır. Bu sofaya bağlı ikisi batıda, biri doğuda olmak üzere üç adet oda yer almaktadır.

Şekil 40: Eğitim Vakfı Evi kuzeybatı cepheden bakış

Doğudaki odanın güney cephesinde sofayla bağlantılı bir merdiven bölümü bulunmaktadır. Kuzeybatı bölümünde bulunan oda erkek misafirleri ağırlamak amacıyla yapıldığı için odanın girişi, konutun ana girişinin hemen yanındadır. Hariciye odasının girişinin konutun dışından olması mahremiyeti sağlamıştır. Güneybatıda bulunan odayla komşu, odanın arka kısmında ise bahçeye açılan bir kapı bulunmaktadır. Merdivenlerle şekil 32'deki gibi olan avlu bölümüne ulaşılır.

Şekil 41: Eğitim Vakfı Evi zemin kattan bahçeye inen merdivenlerden bahçeye bakış (Kuzeyde mutfak bölümü, güneyde tuvalet, orta alanda süs havuzu kısmı ve bahçenin taş zemin döşemesi görülmektedir.)

Şekil 32'deki gibi olan avlu da yer alan süs havuzunun orijinalliğinin korunduğu görülmektedir. Avlunun doğu bölümünde, bahçenin de sınırlarının belli olmasını sağlayan ana yapıdan ayrı bir mutfak yer alır. Mutfağın güney cephesinde ise sonradan eklenen kümes ve ahır bölümleri bulunur. Ayrıca avluda yapının güneydoğu cephesi ile bitişik olan, bahçeye açılan lavabo mekânı vardır.

Zemin ve birinci kat sofa (oturma alanı gibi ek işlevi vardır) ve günlük ihtiyaçları karşılayan (oturulan, uyunan, yemek yenilen yerler) odalardan oluşmaktadır. Konutun birinci katı da zemin katı gibi yapının ana yaşam yerleri olup tekrarı şeklindedir. Katlar arası duvar kalınlıklarının farklılığı ve zemin katın yüksekliğinin birinci kata göre daha az tutulmasından da anlaşıldığı üzere zemin kat yazlık olarak kullanılırken birinci kat kışlık olarak kullanılmıştır. Pencere boyutları ve sayıları bakımından katlar arası bir fark yoktur. Bodrum katındaki izbe bölümlerinde ise kışlık erzaklar ve fazla eşyalar depolanmıştır.

Birinci katta da merdivenin açıldığı dikdörtgen bir sofa bulunur. Sofa kuzey yönünde uzayarak yapının ön cephesindeki çıkmayı oluşturmaktadır. Çıkmanın olduğu yerde sedir bulunmaktadır. Aynı zamanda sofanın bahçe tarafına bakan bölümde de sedir vardır. Sofa bölümü hem odalar arası geçişi sağlayan ortak bir kullanım alanı olmakta hem de sedir sayesinde oturma işlevi gören bir yer haline gelmektedir. Zemin ve birinci kattaki odaların hepsinde (Hariciye odası hariç) yüklük ve çiçeklik bulunmaktadır. Yüklüklerin ön kısımları gusülhane ve çiçeklik, yan kısımları ise alt tarafı dolaplı olan ağzıaçıklık olarak tasarlanmıştır. Ayrıca zemin kat doğu yönündeki odada ağzıaçık, batı yönündeki odada ve hariciye odasında ise gömme dolap mevcuttur. Merdiven boşluğunun alt kısmı da dolap olarak planlanmış olup büyük bir depo görevindedir. Tüm odalar ve sofada duvarların zarar görmemesi için ahşap lambri kaplama kullanılmıştır.

Birinci katta ilk göze çarpan kuzeyde ve batıda yer alan çıkmaların bulunmasıdır. Merdiven, birinci kat sofaya ulaşımı sağlar ve sofaya güneydoğu cephesinden bağlanır. Merdiven devamında şekil 33'deki gibi bursa kemeri ve çatı kapısıyla sonlanmaktadır.

Sofanın doğu cephesinde bir oda, batı cephesinde ise iki oda bulunmaktadır. Doğudaki oda sofaya paralel biçimde konumlanırken, batıdaki odalar sofaya dik şekilde konumlandırılmıştır. Aynı zamanda batıdaki odaların ikisinin de sokağa doğru üçgen çıkmaları vardır. Bu çıkmaların olduğu yerlerde de sedirler bulunmaktadır. Güneybatıda bulunan odadaki sedir daha sonradan kaldırılmıştır.

Yapının bodrum katının planı da diğer katlara benzerdir. Orta alanda dikdörtgen bir izbe bulunur. Bu izbeden bahçeye çıkan bir kapı mevcuttur. İzbenin batı kısmında ahır ve samanlık bölümleri bulunur. Bu bölümlere yapının batı cephesinden giriş sağlanır.

İzbenin doğu yönünde ise izbeye paralel bir izbe daha bulunur. Doğudaki İzbenin de güneyden bahçeye, kuzeyden sokağa çıkan iki adet kapısı vardır.

Şekil 42: Eğitim Vakfı Evi 1. kat sofa bölümünden merdivenin bittiği alana bakış, sedir kısmı ve bursa kemeri

4.2.1.2. Cephe özellikleri

Yapının ana girişi kuzey cephede olup, yapıya giriş sokaktadır. Güney cepheden ise bahçeye çıkışlar mevcuttur. Batı cephe de sokağa bakan pencereler bulunur. Yapının doğu cephesi ise bitişiğinde komşu bina olması nedeniyle sağır kalmıştır.

Konutun ön cephesi yani kuzey cephede girişin hemen üstünde bir çıkma yer almaktadır. Çıkmanın altından ise sokaktan dönerek yükselen bir merdivenle kapıya ulaşılmaktadır. Giriş kapısı önceden çıkmanın hemen altında bulunurken daha sonradan yasal nedenlerden dolayı içeri çekilmiştir. Zeliha Başkaldırım yapıya giriş merdivenlerinin orijinal halinin büyük ve yarım daire şeklinde olup sokağa kadar indiğini, içeri çekilme tarihinin ise yaklaşık 1945 yılı olduğunu söylemektedir (DKN Yapı).

Konuta girişin sağ tarafında yapıyla bitişik bir çeşme bulunmaktadır. Çeşmenin hemen üstünde hariciye odasının pencereleri yer almaktadır. Cephedeki Pencereler dikdörtgen formludur ve kendi içlerinde simetrik düzendedir. Çeşmenin sol tarafında samanlığa ait bir pencere bulunmaktadır. Fakat tuğla ile kapatılmıştır. Zemin katta dört adet, birinci katta dört adet, çıkmanın ön cephesinde iki, yan cephelerinde birer olmak üzere toplam 12 adet demir parmaklıklı pencere bulunmaktadır. Ayrıca merdiven boşluğunun alt tarafında bodrum katla bağlantılı çok küçük bir pencere vardır. Ön cephenin sol tarafında ise bir adet bodrum kattaki odaya giriş kapısı yer almaktadır.

Konutun batı cephesinde göze ilk çarpan şekil 34'deki gibi olan üçgen çıkmalardır. İki tane olan bu çıkmalar cephede hareketi sağlamış ve birinci kattaki odaların daha geniş, düzgün formlu olmasına imkân vermiştir. Bu oda çıkmalarının taşıyıcıları süslemesiz madeni desteklerken kuzey cephenin çıkmasının taşıyıcısı ahşap süslü konsollardır.

Batı cephesinde zemin katta dört adet, birinci katta ise oda çıkmalarının ön cephesinde ikişer, yan cephelerinde birer toplam altı adet olmak üzere 10 adet dikdörtgen formlu, demir parmaklıklı pencere bulunmaktadır. Cephenin bodrum katında ise ahıra giriş kapısı ve samanlığın küçük bir penceresi vardır. Yapının kuzey ve batı cephelerinin kesişimi, bodrum kattan zemin kata kadar olan bölümü, geçişi zorlaştırmamak için şekil 34'de görüldüğü gibi pahlanmıştır. Çatı saçakları ahşap malzemeden yapılmış olup her cephede aynı şekildedir. Geniş tutulmasıyla binayı daha iyi koruması amaçlanmıştır.

Yapının güney cephesi şekil 36'daki gibi olup bahçeye açılan cephesidir. Cephenin sol tarafında kalan alan komşu bina ile kesiştiği için sağır kalmıştır. En solda zemin kattan

bahçeye açılan sundurmalı kapı ve merdivenleri bulunmaktadır. Kapının sağ tarafında ise sofanın iki adet dikdörtgen formlu, demir parmaklıklı penceresini görmekteyiz. Bu pencerelerin tekrarı birinci katın sofa kısmında da bulunur. Bu sofa pencerelerinin sağ tarafında daha üst kotta bulunan merdiven aydınlatma amacıyla yapılmış zemin ve birinci katta birer tane daha pencere bulunmaktadır. Bodrum katta ise ortadaki izbenin bir kapısı ve penceresi, sağdaki izbenin de bir kapısı mevcuttur. Bodrum kattaki pencerenin parmaklıkları diğer pencere parmaklıklarına göre işlevi nedeniyle daha basittir. Güney cephenin çatı bölümünde ayrıca bir de çatıyı aydınlatmak için kırma çatı içerisinde küçük bir pencere bulunmaktadır. Konutun doğu cephesi ise komşu binayla birleşiminden dolayı tamamen sağırdır.

Şekil 43-44: Eğitim Vakfı Evi'nin sağ ve sol yan cephelerinden ön cepheye bakış

Şekil 45: Eğitim Vakfı Evi bahçeden konutun güneydoğu cephesine bakış

4.2.1.3. Yapım tekniği, malzeme özellikleri ve Mimari ögeler

Yapı da hımış tekniği uygulanmıştır. Hımış tekniği, payanda ve dikmelerden oluşan ahşap çatkılar arasına kerpiç, taş gibi malzemeler doldurularak yapılır.

Bodrum katın duvarlarında moloz taş, tavanında ise ahşap kirişler kullanılarak inşaa edilmiştir. Zemin ve birinci katta bağdadi tekniği uygulanmıştır. Bu teknik bir-iki cm boşluklarla yatay şekilde, ahşap üşüne konulan çıtalara sıva sürülmesi şeklinde uygulanır. Taş ve ahşap malzeme kullanılmıştır. Zemin kaplamaların da ahşap malzemedен olduğunu görmekteyiz. Tavan kaplamaları ise birinci kattaki sofa hariç hepsinde çıtalı ahşap kaplama şeklinde dir. Birinci kat sofasının ise tavanı alçı kaplamalı bezemelidir. Yapının kuzeybatı kısmında geçişi kolaylaştırmak için yapılan pahlanmış kısmında ise tuğla malzemesi kullanılmış olup cepheye hareket verilmiştir.

Kuzey cephede bulunan çıkma bağdadi tekniğiyle yapılmıştır. Çıkma da ahşap payanda görülmektedir. Payandalar çıkmayı desteklerken aynı zamanda dekoratif olarak da yapıyı süslemiştir. Konsol dalgalı bir şekle sahiptir ve alt ucu ahşap süslemeli olup lale motifi bulunmaktadır. Batı yönündeki çıkmalar ise sade demir payandalarla desteklenmiştir. Mekânı örten çatı alaturka kiremit ile kırma şeklinde yapılmıştır.

Tüm cephelerdeki pencerelerde ve bahçedeki merdivenin korkuluklarında demir parmaklıklar vardır. Pencere kenarları ahşap malzeme ile hareketlendirilmiştir. Kuzey ve batı cephesinin zemin katındaki tüm pencerelerin demir parmaklıkları pencereleri kaplarken, birinci kattaki ve güney cephedeki tüm pencereler de pencerenin yarısını koruyacak şekilde dizayn edilmiştir. Kuzey cephedeki çıkmının öne bakan iki penceresinin demir parmaklıkları, sokağı kontrol edebilmek amacıyla öne doğru kavisli yapılmıştır. Binaya giriş kapısının kapı tokmağı da bayan eli şeklinde olup demir malzemedendir. Kapının kolları da yine demirden olup burgulu şekilde tasarlanmıştır. Pencerelerin yanlarındaki perde askıları, pencere kolu, yüklük kapak kolu gibi detaylarda ince işlenmiş madeni süslemelerdir. Madeni süslemeler dışında yapıda alçı ve ahşap süslemelerde görüldür. Alçı süslemeler yapıda birinci katın sofasının tavanında kalemişi süsleme olarak görülmektedir. Tavanında tekrarlanan renkli bitkisel motiflere rastlanmaktadır.

Ahşap süsleme ise yüklüklerde, çiçeklikler, ağzıaçıklarda çok fazla görülmektedir. Ayrıca çatı saçakları, kuzey cephedeki çıkmının konsollarında, pencere kasalarında, giriş

kapısında ahşap süslemeler mevcuttur. Ahşap malzeme yapıda tavanlarda, döşemelerde, merdivende, odaların kapılarında ve pencerelerde de kullanılmıştır.

Bahçe bölümünün duvarlarında moloz taş kullanılmıştır. Zemini taş kaplamadır. Bahçede bulunan mutfak bölümünün duvarlarında kerpiç malzeme kullanılmış olup yığma tekniğinde yapılmıştır. Zemin kısmı taş döşeme olup, tavan kısmı ahşap kirişlerle örülmüştür. Bahçede bulunan sonradan eklenen ahır bölümünün duvarları ise sıkıştırılmış topraktır.

Yapı özellikleri büyük ölçüde korunarak yenilenmiş olup 2022 yılındaki durumu iyidir. 2022 yılında konutun ana girişinin merdivenleri içeri çekilip değiştirilmesi yüzünden giriş kapısıyla merdivenler uyumsuz olmuştur. Orijinal tuvaleti bahçenin batısında olup sonradan kaldırılmıştır. Zemin kattaki ana girişin arka tarafına tuvalet konulmuştur. Aynı zamanda bahçenin doğu tarafına konutla bitişik şekilde bir tuvalet daha yapılmıştır. Birinci katta güneybatı yönündeki odadan sedir kaldırılmıştır, izleri hala durmaktadır. Bodrum katta ortada yer alan izbe bölümüne çeşme, tezgâh kurularak mutfağa dönüştürülmüştür. Yapının bahçesi ise imar nedeniyle küçültülmüş olup kümes, ahır, tuvalet sonradan eklenmiştir.

4.2.2 Konya Hatıpsinanzade Ahmet Efendi Konağı (Sultan Baba İlim ve Hizmet Vakfı)

Konak 20.yy. başlarında tüccar Hatıpsinanzade Ahmet Efendi tarafından yaptırılmıştır. Yapım tarihi 1919-1920 olarak bilinmektedir. Ahmet efendi ve ailesi bu konakta senelerce yaşamış olup daha sonra İstanbul'a taşınmalarından dolayı Konak, Feride Uğurlu Hanıma satılmıştır. Feride Hanımda kültür bakanlığından yardım alarak yapının rölöve ve restorasyon projesini yaptırmıştır.

Yapı Konya ili, Karatay ilçesi, 17M1 pafta, 26000 ada, 22-23 parseldeki, Feride Uğurlu'ya ait yapı, Kerimdede Çeşme Mahallesi, Mahmut Dede sokakta yer almaktadır. 2022 yılında yapı Sultan Baba İlim ve Hizmet Vakfı olarak kullanılmaktadır.

Parsele Göre Konumu	Çatı Örtüsü	Kat Türü	Kapı	Pencere
Cephe Kaplaması	Girinti-Çıkıntı	Bodrum kat	Zemin kat	1. kat
Ahmet Efendi Konağı	Lejant			
	Sıva Boya	Ahşap Kaplama	Kiremit	Sofa-Koridor

Tablo 10: Ahmet Efendi Konağı Tipolojik Özellikleri

Şekil 46: Ahmet Efendi Konağı ön (kuzeybatı) cephesi

Yapının Adı	Ahmet Efendi Konağı		
Yılı	1919-1920		
Sahibi	Hatıpsinanzade Ahmet Efendi		
Bugünkü Fiziksel Durumu	Sultan Baba İlim ve Hizmet Vakfı		
Konumu	Kerimdede Çeşme Mah. Mahmut Dede sk. Karatay/KONYA		
			
Hava Fotoğrafı (Google Earth)		Vaziyet Planı (DKN)	
			
Bodrum- Zemin- 1. Kat Planları (DKN)			
			
			
Batı- Kuzey- Güney- Doğu Görünüşleri (DKN)			

Tablo 11: Ahmet Efendi Konağı Mimari Özellikleri

4.2.2.1. Plan Özellikleri

Konak bodrum, zemin ve birinci kat olmak üzere toplam üç katlı olarak planlanmıştır. Konuta giriş şekil 37'deki gibi olan kuzeybatı cepheden, Mahmutdede sokak üzerinden iki basamaklı merdivenle ulaşılan çift kanatlı ahşap bir kapıdan sağlanmaktadır. Kapı, rüzgarlık bölümüne açılmaktadır. Ayrıca rüzgarlık bölümünün kuzey ve güney cephelerindeki duvarlarında da yapının ön cephesindeki odalara bakan birer penceresi bulunmaktadır. Bu pencerelerde birbirinin simetriğidir.

Rüzgarlık bölümünden altı basamak ile üst kota çıkılarak yapının hayat bölümüne geçilir. Rüzgârlık ile hayatı ayıran kısımda ahşap çift kanatlı, camekanlı bir kapı bulunmaktadır. Hayata bağlı kuzeyde üç adet, güneyde iki adet batıda ise bir adet olmak üzere toplam altı mekâna geçilmektedir. Batıdaki kapı rüzgarlık bölümünün kapısıdır.

Rüzgarlıktan hayat kısmına girildiğinde kuzeydeki ilk odaya ahşap bir kapıyla geçilmektedir. Bu odanın Mahmutdede sokağına bakan bir adet penceresi bulunmaktadır. Ayrıca odanın bir adet kuzey yöndeki bahçeye bakan penceresi, bir adette güney yöndeki rüzgarlığa bakan penceresi vardır. Kuzey ve doğu yönlerinde yüklükler bulunur. Kuzeydeki yüklük iki kısma ayrılmıştır. Üst kısım kapaksız olup, alt kısım çift kapaklıdır. Doğudaki yüklüğün orta kısmının üst tarafında ahşap bir taç bulunur. Tacın orta kısmı camlı, alt kısmı ise ahşap kapaklıdır.

Bu odanın karşısındaki odaya da hayat kısmından ahşap bir kapı ile ulaşılır. Kuzeydeki odanın simetriği gibidir. Odanın toplam üç adet penceresi bulunmaktadır. Biri batı yönünde olup sokağa, biri güneye, biri ise rüzgarlığa bakmaktadır. Güney ve doğu cephelerinde yüklük kısımları bulunmaktadır. Kuzeydeki odaya göre yüklük kısımları biraz farklılık göstermektedir. Güneyde bulunan duvardaki yüklük iki kısma ayrılmıştır. Üst kısım kapaksız olup, alt kısım çift kapaklıdır. Doğudaki yüklüğünün sağ kısmının üst tarafında ahşap taç bulunmaktadır. Orta kısmı camlı bölmeli olup alt kısmı kapaksızdır. Bu odanın yan komşusu olan doğu yönündeki odaya da hayattan ahşap bir kapı ile geçilir. Odanın doğu yönündeki bahçeye bakan bir adet penceresi mevcuttur. Odanın güneyinde pencereye yakın ayaklı lavabo bulunmaktadır.

Odanın batı yönünde, odaya giriş kapısının arkasına denk gelen kısımda yüklük bulunur. Yüklüğünün sol tarafının üst kısmında ahşap taç bulunur. Tacın alt kısmına denk gelen yer cam bölmelidir. Etrafı ahşap bezemelidir. Bu cam bölümün alt kısmı ise kapaksızdır.

Bu odanın güney yönünde bir kapı boşluğu açılarak sonradan ekleme mutfak alanı yapılmıştır. Mutfak alanına ahşap kapıdan geçilir. Mutfak alanından da doğudaki rüzgarlığa oradan da bahçeye geçiş bulunur.

Bahçeye geçiş 11 basamaklı taş merdivenden sağlanır. Bu taş merdivende yapıya sonradan eklenmiştir. Odanın iki adet doğuda, bir adet batıda çift kanatlı penceresi bulunmaktadır. Fakat batıdaki pencere kapatılmıştır.

Hayatın kuzey yönündeki diğer iki kapısı merdiven evlerine açılmaktadır. Kuzey doğusundaki yukarı çıkarken kuzeybatısındaki bodrum kata götürür. Üst kata çıkan merdiven evine ulaşım zemin kattan ahşap çift kanatlı bir kapı ile sağlanır. Merdiven evinde toplam 16 ahşap basamak ve ahşap korkuluklar bulunur. Merdiven evinin biri doğuda, biri kuzeyde olmak üzere toplam iki adet penceresi bulunur. İki pencerede çift kanatlıdır. Doğudaki pencere alt kotta yer alır. Kuzeydeki ise üst kotta olup, diğerine göre küçük boyuttadır.

Merdiven evi birinci katta ahşap camlı bir kapı ile sofaya açılır. Birinci kat sofada göze çarpan ilk şey ahşap bezemeli tavan göbeğidir. Sofanın batı yönünde sokağa bakan çıkması mevcuttur. Çıkmanın kuzey ve güney yönünde birer adet ahşap çift kanatlı pencere, batıda ise dört parçalı (ortadakiler ahşap çift kanatlı, yandakileri ahşap tek kanatlı olan) pencere bulunur.

Sofanın ayrıca doğu yönündeki duvarda bahçeye bakan penceresi ve balkona açılan kapısı yer alır. Sofanın doğusunda yer alan balkona ahşap camlı bir kapıdan sağlanır. Balkonun iki tarafında taşıyıcı sütunlar bulunur. Sofanın kuzeyinde odaya, helaya ve merdiven evine geçilen üç adet kapı, doğusunda balkona açılan ahşap camlı bir kapı, güneyinde ise odalara geçilen iki adet ahşap kapı bulunur.

Kuzeybatıdaki odaya sofadan ahşap bir kapı ile geçilir. Oda kuzey yönünde çıkma yapmaktadır. Odanın batısındaki duvarda sokağa bakan iki adet ahşap çift kanatlı, doğusundaki duvarda bahçeye bakan bir adet ahşap çift kanatlı, kuzeyindeki duvarda bahçeyi ve sokağı gören ortası ahşap çift kanatlı yanları tek kanatlı olan pencereleri mevcuttur. 2022 yılında bu oda dikiş nakış odası olarak kullanılmaktadır.

Bu odanın güney komşusu olan oda ise banyo olarak kullanılmaktadır. Oda, merdiven evinin kuzeyindeki penceresi ile simetrik olan, kuzey yönünde üst kotta çift kanatlı, küçük bir ahşap pencere bulunur. Güneybatıdaki oda kuzeybatıdaki odanın simetriği gibidir.

Güneydoğuda bulunan odaya da sofadan ahşap bir kapı ile geçilir. Odanın doğu yönündeki duvarda bir adet bahçeye bakan ahşap çift kanatlı, bir adette güneydeki duvarda ahşap çift kanatlı pencere bulunur. Güneydeki pencereden zemin kata sonradan eklenen mutfak kısmının çatı terasına çıkılabilir. Odanın batı duvarında yüklük bölümü bulunur. Yüklüğün sağ kısmının üstünde ahşap taç bulunur. Tacın alt kısmı cam kapaklı,

bölmeli, kenarları ahşap bezemeli bir dolap bulunur. Cam dolabın alt kısmında ise ahşap kapaklı bir dolap vardır.

Yapının bodrum katına zemin kattaki kuzey cephede bulunan merdivenden ve bahçedeki ahşap kapıdan geçişler vardır. Zemin kattan dokuz basamak inilerek sahanlığa ve dört basamak sonrasında bodrum kata ulaşılır. Zemin kat ve bodrum kat arasında bulunan sahanlıkta hela kısmına giriş bulunmaktadır. Sahanlığın kuzey cephesindeki duvarda bir adet ahşap pencere bulunmaktadır. Hela kısmında da yine bir adet ahşap pencere mevcuttur.

Bodrum katın kuzey cephesinde bulunan mekân odun, kömür gibi yakacak malzemelerin depolandığı kısım olarak kullanılmaktadır. Bu depo alanının batı ve kuzey cephede birer adet yapının diğer pencerelerine göre küçük boyutta penceresi bulunmaktadır. Bodrum katın ortada bulunan mekanına içerdeki merdiven dışında aynı zamanda bahçeden de ulaşılan doğu cephesindeki duvarda bulunan, üç basamaklı taş merdivenle yapıya inilen, ahşap bir kapı bulunmaktadır. Güney cephesindeki duvarda ise yüklük mevcuttur. Bu mekânda evin depolama alanı olarak kullanılmaktadır. Bu mekânın kuzey cephesinde bir oda daha bulunur. Zemin kattaki rüzgarlığın alt kısmına denk gelen yerdir. Bu odaya ahşap bir kapıyla geçilir. Kapının üstünde pencere bulunur, ışıklandırma oradan sağlanır. Burasıda depolama alanı olarak kullanılır. Yapının güney cephesine sonradan bir oda ve rüzgarlık bölümü eklenmiştir. Bu yüzden yapının orijinal güneybatı cephesindeki odaya bu sonradan eklenen odadan ahşap bir kapıyla girilir. Güneybatı cephede bulunan bu odanın sokağa bakan yani batı cephesindeki duvarında bir adet ve güney cephesindeki duvarında sonradan eklenen rüzgarlık alanına bakan bir adet olmak üzere toplam iki penceresi vardır. Ayrıca bu odadan yapının güneydoğu cephesine bakan odaya ahşap bir kapıdan geçiş bulunur. Güneydoğu cephede bulunan odaya, batı cephesindeki duvardaki ahşap kapıdan girilir ve doğu cephesindeki duvarda bir adet penceresi vardır.

Yapının güney cephesine sonradan bir bölüm eklenmiş olup bu bölüm bir oda ve rüzgarlıktan oluşmaktadır. Yapının güney cephesinde bulunan ahşap bir kapıdan rüzgarlık bölümüne girilir. Kapıdan itibaren içeriye doğru inilen beş basamaklı merdiven bulunur. Rüzgarlık alanının batı duvarında, bodrum katın güneybatı cephesinde bulunan odaya bakan demir parmaklıklı ahşap bir pencere bulunur. Rüzgarlığın doğu tarafında ise camekanlı bir kapıdan oda bölümüne geçiş vardır. Rüzgarlıktan geçilen odaya aynı

zamanda bahçeden camekanlı bir kapıdan da geçiş vardır. Odanın batı duvarında bodrum katın güneybatı cephesinde bulunan odaya giriş kapısı bulunmaktadır.

4.2.2.2. Cephe özellikleri

Konutun şekil 37'deki gibi olan kuzeybatı cephesi yapının ön cephesidir. Cephe simetrik olarak tasarlanmıştır. Mahmut dede sokağından yapıya üç adet giriş bulunmaktadır. Bunlardan biri konutun ana giriş kapısı olup cephenin ortasında yer alır. İki adet basamakla sokaktan ana giriş kapısına ulaşılır. Diğer kapı cephenin solunda olup sokaktan bahçeye geçişi sağlar.

Diğer kapı ise cephenin sağında olan sonradan eklenen bölüme giriş kapısıdır. Ana giriş kapısı hariç diğer ikisi yapıya sonradan eklenmiştir. Ön cephenin bodrum katında, ana giriş kapısının sağında ve solunda birer tane olmak üzere simetrik konumlandırılmış toplam iki adet demir parmaklıklı pencere mevcuttur. Aynı şekilde zemin katta da ana giriş kapısının sağında ve solundaki odalara ait birer simetrik pencere vardır. Zemin katta ayrıca ana giriş kapısını çevreleyen pencere bulunmaktadır. Ana giriş kapısının üst kısmına gelecek şekilde birinci katta çıkma vardır. Bu çıkmanın sağ ve sol tarafında ikişer tane olmak üzere toplam dört pencere vardır. Bu pencerelerin iki tanesi en sağ ve en sol taraflardaki konutun yan cephelerinde olan cumbaların üzerinde yer almaktadır. Giriş kapısının üstünde bulunan çıkmanın ise ön cepheye bakan bir tane, yanlara bakan birer tane olmak üzere üç ahşap penceresi vardır. Bu çıkmanın ön cepheye bakan penceresinin tam ortasının üst kısmında Osmanlıca yapının yapım tarihinin yazılı olduğu bir pano vardır. Bu panoya göre 1919-1920 yılında yapılmıştır.

Bu çıkmanın çatısı ile yapının ana çatısı arasında kalan yerde, çatının ışık almasına yardımcı olan bir pencere daha mevcuttur. Ancak cam bulunmamaktadır. Çıkmayı taşıyan köşelerde iki adet ahşap eli böğründe mevcuttur. İşlemesi ile cepheye zenginlik katmaktadır. Ayrıca cephe de kat ayrımını ve köşeleri ayıran silmeler mevcuttur.

Yapının şekil 38'deki gibi olan kuzeydoğu cephesi bahçeye bakan kısımdır. Çıkmanın alt kısmı da ahşap çita kaplamadır. Cephenin birinci katında bulunan çıkma, iki adet ahşap eli böğründe ile desteklenmektedir. Yine bu eli böğründeler de işçiliği bakımından cepheye zenginlik katmaktadır. Bodrum katta üç adet pencere bulunmaktadır. Ortada bulunan pencere sonradan eklenen hela kısmına aittir. Zemin katta tek pencere bulunmaktadır. O da konsol kısmının altına denk gelen kısımdadır. Cephede yer alan

çıkmanın ise kuzeydoğusuna bakan cephede bir tane, yanlara bakan cephede birer tane olmak üzere toplam üç penceresi mevcuttur. Birinci katın sol tarafında da iki adet pencere bulunmaktadır.

Şekil 47: Ahmet Efendi Konağı 'nın kuzeydoğu cephesine bakış

Yapının güneybatı cephesi ise konutun diğer yan cephesi olup sağ tarafta bulunan cephe'dir. Cephenin sol tarafında bulunan çıkma kuzey doğuda bulunan çıkma ile aynı özellikleri göstermekte olup üç adet penceresi vardır. Birer tanesi yanlarda, bir tanesi de güneybatıya bakmaktadır. Çıkmanın altı ahşap çita kaplamadır. Çıkmayı destekleyen eli böğründeler cepheye zenginlik katmıştır. Çıkma bağdadi tekniğinde yapılmıştır. Cephenin diğer kısımları moloz taştır. Duvarlar da ahşap karkas içine moloz taş doldurulmuştur. Birinci kattaki diğer pencere de cephenin sağ tarafında bulunmaktadır. Bu pencere, zemin kata sonradan eklenen mutfağın terasına bakmaktadır. Terasa çıkış kapısı bulunmamaktadır. Terasın parapet duvarı delikli tuğlalardandır. Zemin katta da konsol altına gelen kısımda bir adet pencere vardır.

Şekil 48: Ahmet Efendi Konağı sokaktan yapının güneydoğu cephesine bakış

Yapının güneydoğu cephesi, arka cephe olup bahçeye bakar. Cephenin birinci katının ortasında balkon bulunmaktadır. Balkon kısmının altına denk gelen zemin kattaki bölüm kapalıdır. Şekil 40’da gözüktüğü gibi balkonun korkulukları delikli tuğladandır. Bu tuğla korkuluklar geç dönemde yapılmıştır.

Şekil 49: Ahmet Efendi Konağı’nın doğu cephesine bakış

Balkon ve alt kısmı ahşap karkas arası tuğladan yapılmıştır. Cephede geri kalan yerler ise moloz taştandır. Cephenin konuttan bahçeye açılan üç adet kapısı mevcuttur. Kapılardan biri balkon hizasında bodrum katın ortasındaki depo alanına açılan kapıdır. Diğeri cephenin solunda olup yapıya sonradan eklenen bodrum kattaki odaya açılır. Son kapı ise yapıya sonradan eklenen zemin katta bulunan mutfağın kapısıdır. Bu kapıya yapıya bitişik, tek kollu, sahanlıklı bir merdivenle çıkılır. Yapının ilk halinde sadece balkon hizasında bulunan bodrum kattaki kapı vardır. Bodrum katta üç adet pencere vardır. İkiisi balkon hizasının sağında ve solunda bulunmaktadır. Diğeri ise yapıya sonradan eklenen, cephenin solunda bulunan odanın penceresidir. Zemin katta balkon hizasında bulunan, hayat mekanının bir adet penceresi bulunmaktadır. Hayat kısmının aynı zamanda yan cephelere bakan birer penceresi daha mevcuttur. Hayat kısmının sağ tarafında kalan, merdivene açılan bir adet demir parmaklıklı penceresi, hayat kısmının sol tarafında kalan odanın da bir adet demir parmaklıklı penceresi vardır. Zemin kata sonradan eklenen mutfak kısmının da iki adet demir parmaklıklı penceresi vardır. Birinci katta ise iki adet pencere vardır. Bunların biri cephenin solundaki odanın penceresidir. Diğeri ise balkona açılan sofanın penceresidir. Balkon kısmının çatısı ile konutun çatısı arasında kalan alanda da çatının ışık almasına yardımcı bir pencere bulunmaktadır. Ancak bu pencerenin camı bulunmamaktadır.

4.2.2.3. Yapım tekniği, malzeme özellikleri ve mimari öğeler

Yapıda bulunan çıkmalar ve çıkmanın üst kısmı, bağdadi tekniğiyle yapılmış olup yapının yükü azaltılmak istenmiştir. Çıkmanın alt kısmı da ahşap çita kaplamadır. Yapının iç duvarları hımış tekniğinde ahşap çatki arası tuğla dolgu, dış duvarlar moloz taş duvardır.

Konutun ana giriş kapısının yanlarını ve üstünü çevreleyen simetrik, bitişik, ahşap çift kanatlı, demir parmaklıklı üç adet pencere bulunmaktadır.

Rüzgarlık bölümündeki odalara bakan pencereler ahşap doğramalı, çift kanatlıdır. Rüzgarlıktan hayata geçişi sağlayan merdivenler ve korkulukları ahşap malzemedendir. Hayat ile rüzgarlık arasında bulunan kapı ahşap çift kanatlı ve camekanlıdır.

Rüzgarlık bölümünün giriş kapısından merdivene kadar olan kısmının zemini karo mozaik kaplamadır. Tavan kısmı ise çitalı ahşap kaplamadır. Duvarları hımış tekniğinde olup ahşap çatki arasına kagir malzeme(tuğla) doldurulup, üzeri boyanmıştır.

Hayatın duvarları rüzgarlık bölümünde olduğu gibi hımış tekniğinde olup boyalıdır. Zemin kısmı ahşap döşeme, tavan kısmı çıtalı ahşap kaplamalı olup aynı zamanda duvarla kesişiminde ahşap silmesi, bir de tavanda göbek mevcuttur. Ahşap tavan göbeği ve kapı doğramaları özelliklerini koruyarak yenilenmiştir.

Konutun zemin ve bodrum katların sokağa bakan yani batı cephesi, kuzey cephesi ve güney cephesinde bulunan tüm pencereler ahşap malzemedен olup demir parmaklıkları mevcuttur. Yapının birinci kattaki ve diğer cephelerdeki pencereleri ise ahşap malzemeli olup parmaklığı bulunmamaktadır.

Duvarlarda bulunan yükler ahşap malzemedendir. Ahşap bezemeleri bulunur. Odaların zemini ahşap döşemedir. Tavan kısmı çıtalı ahşap kaplamalı ve ahşap tavan silmelidir. İç duvarlar ahşap çatki arası tuğla malzeme olup üstü boyalı, dış duvarları ise moloz taş olup üstü boyalıdır.

Zemin kat güneydoğuda bulunan odadaki lavabonun doğu ve güney duvarlarının bir kısmı seramik kaplamadır. Bu odanın güneyine sonradan eklenen mutfak kısmının zemini mozaik kaplama, tavanı ise betonarme üzeri sıva ve boyadır. Odanın kuzey duvarı moloz taş, diğer duvarları ise yığma tekniğinde tuğla malzemedendir. Sonradan eklenen mutfaktan bahçeye inilen merdiven taş malzemedен yapılmış olup burası da yapıya sonradan eklenmiştir.

Hayatın kuzeydoğusunda bulunan merdiven evinde toplam 16 ahşap basamak ve ahşap korkuluklar bulunur. Tavan kısmı çıtalı ahşap kaplama olup kenarları ahşap silmelidir. Merdiven evinde bulunan iki adet pencerede çift kanatlıdır. Merdiven birinci katta ahşap camlı bir kapıyla son bulur.

Birinci kattaki sofada göze çarpan ilk şey ahşap bezemeli tavan göbeğidir. Sofanın doğusundaki balkonun kapısı da ahşap camlıdır. Balkonun korkulukları ve mutfak kısmının çatı terasının korkulukları delikli tuğladan, küpeştesi dökme mozaiktendir. Tuğla korkuluklar geç dönemde yapılmıştır. Balkonda bulunan sütunlar ahşap olup sıvalı ve boyalıdır. Balkonun zemin kısmı dökme mozaik olup, tavan kısmı çıtalı ahşap kaplamadır.

Merdiven evinin batısında bulunan mekân banyo olup zemini seramik kaplamadır. Duvarları ahşap çatki arası tuğla dolgu olup üzeri seramik kaplanmıştır. Zemin kat ile

bodrum kat arasındaki merdivenin sahanlığında bulunan hela kısmının zemini ve duvarları fayans kaplamadır. Tavan kısmı kontrplaktır.

Bodrum katın kuzey cephesindeki depo, ortada bulunan depo ve orta alanın batısında bulunan depo yapının diğer mekanlarından farklı olarak zeminler taş kaplamadır. Ortadaki deponun batısında bulunan odanın tavan kısmı zemin kattaki rüzgarlıkta bulunan ahşap merdiven strüktürlerinden oluşmaktadır. Orta alandaki depodan bahçeye çıkılan üç basamaklı merdiven taş malzemedendir olup her deponun ahşap kapıları mevcuttur.

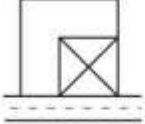

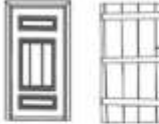

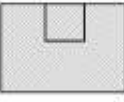

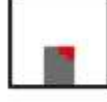
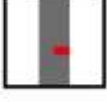
Yapının güneyine sonradan eklenen bölüme sokaktan girdikten sonraki merdiven dökme mozaiktendir. Bu sonradan eklenen rüzgarlık ve oda kısımlarının zemini ve tavanı kontrplaktır. Sonradan eklenen rüzgarlığın doğu duvarı hariç, iç ve dış duvarlar yığma moloz taş olup üstü boyalıdır. Doğu duvarı ise odaya geçiş alanı olup demir doğramalı camekandır. Rüzgarlıktan geçilen odanın batı cephesindeki duvarı ise demir doğramalı camekandır.

Konutun çatısı beşik çatı olup marsilya kiremit kaplıdır. Marsilya kiremitler, geç dönemde çatı kaplama malzemesinin değiştirildiğini göstermektedir. Ayrıca çatıda iki adet baca bulunur.

Yapı orijinal halini büyük oranda korumuştur. Geç dönemde eklenen mekanlar ve değiştirilen malzemeler mevcuttur. Yapının zemin kattaki mutfak kısmı, mutfaktan bahçeye ulaşımı sağlayan taş merdiven ve yapının güneydoğu cephesinin bodrum katında yer alan sokaktan ve bahçeden girişi olan mekanlar yapıya sonradan eklenmiştir.

4.2.3. Konya-Civar Mahallesi Sarı Hasan Caddesi 5610 Ada 1 Parsel Konya Evi

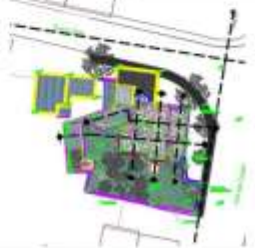

Yapı, Konya ili, Karatay ilçesi, 5610 ada, 1 parselde yer almaktadır. Yapım tarihi kesin olarak bilinmemekle beraber 20. yüzyıl başlarında yapıldığı tahmin edilmektedir. Tarihi kent merkezinde bulunan yapı, Konya geleneksel konut mimarisinin izlerini barındırmaktadır.

Parsele Göre Konumu	Çatı Örtüsü	Kat Türü	Kapı	Pencere	
					
Cephe Kaplaması	Girinti-Çıkıntı	Bodrum kat	Zemin kat	1. kat	
					
Sarı Hasan Cad. Konya Evi	Lejant				
	Kerpiç	Ahşap Kaplama	Kiremit	Sofa-Koridor	Merdiven

Tablo 12: Sarı Hasan Cad. Konya Evi Tipolojik Özellikleri

Yapı zemin ve birinci kat olmak üzere toplam iki kullanım katından oluşmaktadır. Yapının girişi geniş bir avludandır. Avluya ulaşım ise önceden doğu cephe hizasının daha kuzeyinde bulunurken daha sonradan doğu cephe hizasının daha güneyine doğru kaydırılmıştır. Avluya giriş ahşap bir kapıdan sağlanmıştır. Avluya girişte ortada bir havuz bizi karşılamaktadır. Doğru tarafında hela, kuzey tarafta hariciye, batı tarafında ise fırın ve müştemilat bulunmaktadır. Evin girişi güney cephede yer alan çıkma bölümünün altından gerçekleşmektedir.

Konya Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurulunun 551 sayılı kararı ile korumaya alınmıştır. Tez çalışmasına başlandığında yapı ayakta iken 2022 yılının da yapı yıkık durumdadır.

Yapının Adı	5610 Ada 1 Parsel Konya Evi		
Yılı	20.yy başı		
Sahibi	-		
Bugünkü Fiziksel Durumu	2022 yılında yıkıldı.		
Konumu	Civar Mah. Sarı Hasan Cad. Karatay/KONYA		
			
Hava Fotoğrafı (Google Earth)		Vaziyet Planı (DKN)	
			
Zemin- 1. Kat Planları (DKN)			
			
Güney- Doğu-Kuzey -Batı Görünüşleri (DKN)			

Tablo 13: Sarı Hasan Cad. Konya Evi Mimari Özellikleri

4.2.3.1. Plan Özellikleri

Yapı kerpiç malzemedendir olup iç sofalı plan tipinde, iki katlı olarak tasarlanmıştır. İç sofalı plan tipi 20.yy. başlarından itibaren Konya evlerinde oldukça sık görülmektedir. Konuta şekil 41'deki gibi olan güney cepheden, birinci kattaki çıkmanın altında bulunan ahşap bir kapıdan girilir ve hole ulaşılır. Yapının eski hali şekil 42'deki gibidir.

Şekil 50: 5610 Ada 1 parseldeki Ev avlunun girişinden yapıya bakış

Şekil 51: 5610 Ada 1 parseldeki Ev ön cephesine bakış (eski hali) (DKN arşivinden)

Kapının sağında ve solunda holü aydınlatan ahşap, demir parmaklıklı birer pencere bulunur. Zemin katta orta alanda bulunan hole bağlı biri batıda, diğeri doğuda olmak üzere iki adet oda yer almaktadır. Ayrıca holden kuzeyde bulunan ahır mekanına da geçiş var. Ahır mekânın batı cephesinde avluya açılan başka bir kapısı daha mevcuttur. Kuzey cephesi sağırdır. Doğu cephesinden ise konutun zemin katının son odasına geçilir. Birinci kata ulaşım holün kuzeydoğusunda bulunan ahşap merdivenden sağlanır.

Holün batısında bulunan odaya ahşap bir kapıdan girilir. Oda doğu batı hizasında dikdörtgen planlı olup batıya doğru çıkma yapar. Odanın batı yönünde bir adet, güney yönünde iki adet içeri doğru abajurlu ahşap penceresi bulunur. Abajurlu pencerelere şevli pencere de denilebilir. Şekil 43-44'deki gibi olan şevli pencereler kalın duvar sayesinde içeriye doğru genişleyerek odanın daha fazla aydınlık olmasına yardımcı olur.

Şekil 52-53: 5610 Ada 1 parseldeki Ev pencerelerin ahşap detayları

Odanın güney cephesinde ayrıca kapıya yakın tarafta ahşap bir dolap vardır. Kuzey cephesinde de batıdaki pencere tarafına yakın ahşap bir dolap bulunur. Odanın doğu cephesinde ise gusülhane ve ahşap bir dolap yer alır.

Holün doğusundaki odaya da ahşap bir kapıdan girilir. Dikdörtgen planlı olan bu oda diğer odadan farklı olarak kuzey güney yönünde şekillenmiştir. Odanın güney cephe duvarında iki adet abajurlu pencere bulunmaktadır. Doğu cephe duvarında pencereye yakın kısımda ahşap dolap, diğer tarafında ise niş mevcuttur. Ayrıca batı duvarında da ahşap bir dolap, kuzey duvarında da simetrik iki adet sunta dolap vardır.

Holün kuzeyinde bulunan ahşap kapı ise ahır bölümüne açılmaktadır. Ahır bölümü de doğu batı hizasında dikdörtgen planlıdır. Ahırın batı cephesindeki duvarda başka bir kapı daha mevcuttur. Bu kapıdan avluya geçilir. Batı cephede bulunan kapının yan tarafında, kuzey cephesine doğru, iki adet abajurlu pencere bulunur. Bu pencerelerden en kuzeydeki, avluda bulunan yapıya bitişik olan hariciye odasına açılır. Ahırın kuzey cephesi sağır bırakılmıştır. Doğu cephesinde ise zemin katın son odasına geçiş kapısı bulunur. Ahır ve ahırdan geçilen odanın üst örtüsü ahşap sütunlarla desteklenmektedir. Ahırdan geçilen oda kuzey güney yönünde dikdörtgen planlı olup kuzey ve güney cepheleri sağırdır. Doğu cephesinde ise abajurlu bir pencere bulunur.

Zemin kattan ahşap bir merdivenle birinci kata geçilir. Birinci kat iç sofalıdır ve sofa kuzey güney yönünde dikdörtgen planlıdır. Sofada ilk göze çarpan güneyde yer alan çıkmadır. Çıkmanın güneyinde 3 adet pencere bulunurken doğu ve batı cepheleri sağır bırakılmıştır. Sofayla bağlantılı batı ve doğusunda ikişer adet oda bulunur. Sofanın kuzeyinde ise iki ahşap dolap ve dolapların ortasına gelecek şekilde üst kotta küçük ahşap bir pencere vardır. Sofanın kuzeyde kalan kısmının üst örtüsü ahşap ve metal dikmelerle desteklenmektedir.

Birinci kat sofanın güneybatısında bulunan oda, zemin kat güneybatıda bulunan oda gibi doğu batı hizasında dikdörtgen planlı olarak yapılmıştır. Bu odaya ahşap tek kanatlı bir kapıdan girilir. Sofada bu kapının kuzey tarafında aynalık bulunmaktadır.

Odanın doğu duvarında gusülhane ve ahşap dolap bulunur. Güney duvarının doğu tarafına doğru da ahşap kapaklı bir dolap vardır. Ayrıca güney duvarında ve batı duvarında avluya bakan ikişer adet şevli pencere mevcuttur. Odanın kuzey duvarı ise sağır bırakılmıştır.

Sofanın güneydoğusunda bulunan odaya da ahşap tek kanatlı bir kapıdan girilir. Zemin kat güneydoğudaki oda planı gibi bu oda da kuzey güney yönde dikdörtgen planlı olarak yapılmıştır. Odanın kuzey duvarında gusülhane ve ahşap bir dolap bulunmaktadır. Doğu duvarının kuzey tarafında da ahşap kapaklı bir dolap mevcuttur. Batı duvarı kapı açıklığı dışında sağırdır. Güneydeki duvarında ise avluya bakan iki adet şevli pencere mevcuttur.

Sofanın kuzeydoğusunda bulunan oda doğu batı yönünde dikdörtgen planlıdır. Odaya ahşap tek kanatlı bir kapıdan girilir. Odanın batı cephesi kapı açıklığı dışında sağırdır. Kuzey cephesi de sağır bırakılmıştır. Güney cephesindeki duvarında gusülhane ve ahşap dolap mevcuttur. Doğu duvarında da ahşap bir dolap ve bir adet şevli pencere vardır. Odanın üst örtüsü üç ahşap dikme ile desteklenir.

Sofanın kuzeybatısındaki odaya da ahşap tek kanatlı bir kapıdan girilir. Oda kuzey güney yönde dikdörtgen planlıdır. Odanın doğudaki duvarı kapı açıklığı dışında sağır bırakılmıştır. Güneydeki duvarında gusülhane ve ahşap bir dolap bulunur. Kuzeydeki duvarında da ahşap bir dolap vardır. Batıdaki duvarında ise üç adet şevli ahşap pencere bulunmaktadır.

Avluya giriş doğu cephededir. Konut avlunun kuzey tarafına konumlandırılmıştır. Konutun girişinin hemen önünde kare bir havuz bulunmaktadır. Avlunun bazı bölümleri taş bazı bölümleri ise toprak kaplıdır. Avlunun giriş kapısının kuzey tarafına doğru hela konumlandırılmıştır. Kare planlı olan hela batı cephesindeki ahşap tek kanatlı kapı açıklığı dışındaki tüm duvarları sağır tutulmuştur. Avlunun batı tarafında ise fırın ve iki oda bulunur.

Konutun kuzeybatısında, batı cepheden bitişik olan iki bölümlü hariciye odası yerleştirilmiştir. Odaya güney cepheden ahşap tek kanatlı bir kapıdan giriş vardır. Dikdörtgen planlı olan odanın doğu cephesindeki duvarına ahşap raf, batı cephesindeki duvarına ise ahşap dolap ve ocak konumlandırılmıştır. Batı cephesinden aynı zamanda diğer odaya geçilen ahşap bir kapı mevcuttur. Bu oda da parselden dolayı düzgün olmayan dikdörtgen bir plana sahiptir. Odanın cepheleri ise sağırdır.

4.2.3.2. Cephe özellikleri

Yapının şekil 41-42'deki gibi olan güney cephesi ana giriş kapısının bulunduğu cephe'dir. Cephe de genel olarak simetriklik hakimdir. Ana giriş kapısı cephenin ortasında yer alır ve iki kanatlı, ahşap malzemeli, dikdörtgen formludur. Kapının sağında ve solunda birer tane sofayı aydınlatan, simetrik ahşap pencere yer alır. Zemin katın güney cephesinde ayrıca odaları aydınlatan ikişer adet olmak üzere toplam dört tane, simetrik ahşap pencere daha bulunur. Ana giriş kapısının birinci katında çıkma kısmı yer alır. Çıkma taş kaideler üstüne oturtulan dört adet ahşap sütunla desteklenmektedir. Çıkmanın güney cephesinde üç adet sofayı aydınlatan ahşap pencere bulunur. Çıkmanın doğu ve batı cepheleri sağırdır. Çıkmanın doğu ve batısında bulunan odalarında ikişer adet toplam dört tane simetrik, ahşap penceresi bulunur. Cephe'de yer alan pencerelerin bir kısmı sac levhalarla kapanmıştır.

Konutun şekil 46-47'deki gibi olan doğu cephesinde, kuzeydoğu tarafında kalan odalara ait zeminde bir adet, birinci katta bir adet olmak üzere iki ahşap pencere bulunur. Cephenin ger kalan kısımları sağırdır ve duvarlar kerpiç üzeri çamur sıva şeklindedir. Bazı bölümlerine briketlerle müdahale yapılmıştır.

Yapının şekil 48-49'deki gibi olan kuzey cephesinin batı tarafına doğru, yapıyla bitişik tek katlı bir konut bulunmaktadır. Cephe de birinci katın sofa bölümüne bakan tarafta bir adet pencere bulunur. Zemin katı sağır bırakılmıştır.

Batı cephe'de şekil 45'deki gibi olup, zemin katın güneybatısında bulunan odaya ait bir adet içeri doğru şevli pencere bulunur. Zemin katta bulunan ahır bölümüne açılan bir kapı ve kapının kuzey tarafına doğru bir adet pencere bulunur. Bu pencerenin daha sol tarafında bir pencere daha bulunur ama o pencere cepheyle bitişik olan hariciye bölümüne açılmaktadır. Cephenin birinci katındaki kuzeybatıda bulunan odanın üç adet penceresi bulunmaktadır. Birinci kat güneybatıda bulunan odanın ise iki adet içeri ve dışarı şevli ahşap penceresi bulunur.

Şekil 54: 5610 Ada 1 parseldeki Ev batı cepheye bakış (DKN YAPI arşivinden)

Şekil 55-56: 5610 Ada 1 parseldeki Ev doğu cepheye bakış (DKN YAPI arşivinden)

Şekil 57-58: 5610 Ada 1 parseldeki Ev kuzey cepheye bakış (DKN YAPI arşivinden)

4.2.3.3. Yapım tekniği, malzeme özellikleri ve Mimari ögeler

Yapıda çoğunlukla dış cephede taş ve kerpiç, iç cephede ise ahşap malzeme kullanılmıştır. Konutta taş malzeme su basman kotuna kadar kullanılmıştır. Ayrıca avlunun bazı bölümlerinde zeminde taş kaplamalar görölmektedir. Güney cephede bulunan çıkmayı destekleyen ahşap sütunlarda taş kaide üzerine oturtulmuştur.

Zemin kat duvarlar kerpiç ile örölüp, sıvanmıştır. Dış cephe duvarları da kerpiç sıva olup sonradan değiştirilerek beton sıva ile sıvanmıştır. Beton, tuğla, kiremit gibi malzemeler yapıya sonradan yapılan değişiklikler sonucunda eklenmiştir. Yapının hela bölümünün tavan kısmında da beton malzeme kullanılmıştır. Yapının bazı üst örtülerinde de kiremit çatı kaplaması olarak kullanılmıştır. Yapıya sonradan eklenen bölümlerde yer yer tuğla malzeme ile müdahaleler görölmektedir. Avluda bulunan hela, fırın, hariciye gibi yan mekanlarda kerpiçten yapılmıştır. Toprak malzeme de bazı sıva karışımlarında kullanılmıştır.

Yapıya giriş kapısı dikdörtgen formlu, çift kanatlı ve ahşap malzemedendir. Odalara giriş kapıları ise tek kanatlı ve ahşap malzemedir. Tüm katlarda bulunan odalarda, ahşap dolaplar, ağzıaçıklıklar, gusülhaneler, kapı ve pencereler de ahşap malzeme görölmektedir. Zemin katta bulunan hol kısmının duvarları kerpiç örgölü, sıvalı, badana boyalıdır. Zemini ahşap kaplıdır. Tavanı da çıtalı ahşap kaplıdır. Holde bulunan merdivende ahşap malzemedendir. Zemin katın güneybatıda bulunan odası da aynı şekilde zemini ahşap kaplama, tavanı çıtalı ahşap kaplamadır. Holün güneydoğusunda bulunan oda da sıvalı, badana boyalıdır. Zemini ahşap kaplamadır. Tavanı ise ahşap hezen kaplıdır. Holden ulaşılan ahır bölümü ve ahırdan geçilen son odanın duvarları sıvalıdır. Zeminleri sıkıştırılmış toprak, tavanları ahşap hezen kaplamadır. Birinci katta yer alan tüm odalar ve sofa bölümünün duvarları sıvalı boyalıdır. Zeminleri ahşap kaplamadır. Tavanları da çıtalı ahşap kaplıdır.

Avluda yer alan hela bölümünün duvarları sıvalıdır. Zemini şap kaplıdır. Tavanı ise ahşap kirişlemeli düz tavan şeklindedir. Yine avluda yer alan hariciye bölümünün de duvarları sıvalıdır. Zemini toprak kaplama olup tavanı ahşap kirişlemeli düz tavan şeklindedir. Yapının süsleme tarzı oldukça sade olmakla birlikte saçaklarda dönemin süsleme anlayışı olan, ajur oymalar görölmektedir. Açık raflı dolaplarda da ajur tekniğinde oyma yapraklı süslemeler bulunmaktadır. Oda tavanlarında da geometrik süslemeler yer almaktadır.

5. MİMARİ ÖZELLİKLERİNİN KARŞILAŞTIRMASI

Yapıların planları, iç mekanları, odaların ve iç mekânı oluşturan elemanların bölümleri, kullanım amaçları, cephe görünüşleri, sofaları, hayata veya direk sokağa açılan kapıları, bahçeleri, yapıyı yaptıran kişilerin, kültürleri, inançları, sosyoekonomik yapıları, gelenekleri, kullanım amaçları (ticari hayata destek vermeleri veya ticaretin doğrudan içinde olmaları ve sadece ataerkil ailelerin hayatlarını devam ettirmesi vb.) yönüyle farklı mimari uygulamalar olduğu görülmektedir.

Ancak yapı malzemeleri yönüyle değerlendirildiğinde, yöredeki malzeme çeşidi, iklimi, topoğrafyası, coğrafyası ve ekonomik durumun etken olduğu ortaya çıkıyor.

5.1. Plan Özellikleri Karşılaştırması

Teze konu olan, Maruni evleri plan yönünden birbirleriyle benzer özellikler taşımaktadır. Bu evler alt katta bodrum olmak üzere üç katlı olarak inşa edilmiştir.

Marunîler ticarete yatkın oldukları için, bodrum katındaki odalar bir hol kenarında dizilmiştir. Bu odaları gerektiğinde iâşe ambarı veya ticari malları koymak için kullanmaktadırlar. Üst kattan bir merdivenle bodrum kata ulaşılabilirken, bazı yapılarda bodrum katın da dışı açılan kapısı bulunmaktadır.

İncelenen Geleneksel Konya evlerinde ise bodrum kat izbe olarak adlandırılır. İzbe, yüksekliği yaklaşık 250 cm'dir. Evi rutubetten koruyan toprak altında kalan kısımdır. Konya toprağının kuruluşundan dolayı sudan etkilenmez ve alt kat soğuğa karşı korunmuş olur. Böylece evlerin alt katları kışın, üst katları ise yazın kullanılacak şekilde ayarlanır.

İncelenen Maruni evlerinde genelde zemin katta ana giriş kapısı, giriş holü ve hol kenarında dizilmiş odalar ve yukarı katlara çıkan merdiven ve sahanlığı, hayat tarafına bakan diğer bir kapısı mevcuttur. Bu evlerin planlarında odaların simetrik olarak yerleştirildiği gözlemlenmektedir.

İncelenen Maruni evlerinin, sokak tarafına açılan ana kapısı ile birlikte yapıdan hayata veya bahçeye açılan bir kapıları da mevcuttur. Konya evlerinin girişleri ise yapıdan

sokağa açılan kapılarının yanı sıra sokaktan bahçeye açılan kapıları da bulunur. Ayrıca yapıdan bahçeye açılan kapıları da bulunmaktadır.

İncelenen Maruni evlerinde ana girişler sokağa açılan, merdivenle çıkılan ve çift kanatlı kapılardan oluşmaktadır. Bu yapılardaki sokak tarafına çıkma şeklinde yapılan sofaların konumlanması cephenin ortasında ve giriş kapısının üzerini örtecek konumda tasarlanmıştır. İncelenen Maruni evlerinin çıkmaları açık balkon şeklinde dizayn edilirken, incelenen geleneksel Konya evlerinde ise çıkmalar genellikle kapalı olarak tasarlanmıştır. Ayrıca açık çıkması olan da mevcuttur.

İncelenen geleneksel Konya evleri, plan tipi olarak hayatlı evler ve sofalı evler olarak ikiye ayrılır. Hayat denen iç avlu, bahçenin etrafında bir veya iki odadan oluşur, klasik iç sofalı evler ve farklı uygulamalarda vardır. Sofanın bir yanına iki, diğer yanına bir oda yerleştirilerek hareketli bir cephe elde edilmektedir.

İncelenen Maruni evlerinin ıslak mekanlarının yapı içerisinde tasarlanması, antre ve koridorlarının olması diğer bir farklılık olarak göze çarpmaktadır. İnsanların inanç ve kültürleri de iç mekân tasarımında etkili olmuştur. Konya evlerinde; dolap, ağzıaçık, yüklük, sedir, aynalık, gusülhane, çiçeklik gibi yerli elemanlar hemen hemen her odada kullanılmış olmasına rağmen Maruni evlerinin içlerinde tuvalet ve banyo yer almaktadır.

Ana girişten yapıya girildiğinde, giriş holü ve karşısında ince uzun koridor bulunur ve kenara dizilen odalara bu koridordan geçiş sağlanır. Mobilyaların hayata geçmesi ile oda içerisindeki planda değişiklik olmuş, sedirler kaldırılıp pencere korkulukları yükseltilmiştir, planlarda daha çok düzgün dörtgenler tercih edilmiştir.

İncelenen geleneksel Konya evlerinde odalar birbirleri ile aynı özelliklere sahiptir, boyutlar değişebilir ama nitelikler değişmez. Çünkü bu özellikler geleneksel yaşama biçimiyle ilgilidir. Bu itibarla plandaki kültürel ve inanca bağlı kullanım amacından kaynaklı farklılıklar, Geleneksel Konya evleri ile Maruni evlerinin en önemli ayırt edici tipolojik özellikleri olarak karşımıza çıkıyor.

5.2. Cephe Özellikleri Karşılaştırması

İncelenen Maruni evlerinin cepheleri oldukça özenli olduğu görülürken Konya evlerinde cepheler çeşitlilik göstermektedir. Cephelerde çıkmalar ve saçaklara önem verilmiştir.

Konya evlerinde çıkmalar bazen sokağa, bazen bahçeye yönelirken, Maruni evlerinde sokağa yönelmektedir.

Atatürk Evi Müzesi ve Araboğlu Kosti Evinin bodrum kat cepheleri aynı düzende tasarlanmıştır. Buralarda, altıgen formlu taş kaplamalı duvar örgüsünün içine alınmış basık kemerli, taş söveli ve demir parmaklı bodrum kat pencereleri bulunmaktadır. Mimarlar Odası'nın dikdörtgen formlu, taş söveli ve demir parmaklı bodrum kat pencereleri bulunmaktadır.

İncelenen geleneksel Konya Türk evlerinde ise pencereler dikdörtgen formludurlar. Barok karakterli pencereler taş veya alçıdan kalın köşeli, dikdörtgen, basık veya sivri kemerli ve kilit taşlı olarak tasarlanmışlardır.

Konya Türk evlerinde kapılar da pencereler gibi önceleri geleneksel dikdörtgen formlu iken daha sonra kemerli olarak yapılmışlardır.

İncelenen Maruni evlerinin cephelerinde pencereler simetrik esasına uygun olarak yerleştirilmiştir. Kat ayrımı yatay silmeler ile belirginleştirilmiştir. Mimarlar Odası ve Atatürk Evi Müzesi'nin dış cephe köşelerinde kesme taşların üst üste yerleştirilmesi suretiyle düşey silme tasarlanmıştır.

Sadece Araboğlu Kosti Evi'nde cumbaya rastlamak mümkün olmaktadır. 2022 yılına ulaşmasa bile cumba üzerinin, soğan kubbe ile örtülü olduğu eski fotoğraflardan görülmektedir. Yine Maruni yapılarından olan Konya Olgunlaştırma Enstitüsü'nde de güney cephe çıkmalarında soğan kubbe uygulamasına da rastlanmaktadır. Bu kubbenin bulunduğu bilgisi, Haşim Karpuz'un, 2009 yılında yayınlanan Türk Kültür Varlıkları Konya Envanteri kitabında geçmektedir. Eski fotoğraflardan yola çıkılarak, yapının 2010- 2012 yılları arasında geçirdiği restorasyon çalışmaları sonucu bu kubbe tekrar yapıya eklenmiştir.

İncelenen Maruni evlerinin diğer ortak bir özelliği ise yaklaşık olarak 1- 1,5 metre yapıdan dışarı çıkan saçığın cephenin dört yönünde taşırılmasıdır. Ayrıca Marunilerin karakteristik bir özelliği olarak Mimarlar Odası ve Maruni ikiz yapılarının saçaklarının dalgalı saçak olarak tasarlandığını görmekteyiz.

İncelenen geleneksel Konya evlerinde ahşap ve bağdadi saçaklar mevcut olup saçaklar her cephede geniş tutularak yapıyı daha iyi koruması amaçlanmıştır. Aynı zamanda yapılar kırma çatılı olup alaturka kiremit kullanılmıştır.

5.3 Yapım Tekniği, Malzeme Özellikleri ve Mimari Ögelerin Karşılaştırması

İncelenen Maruni evlerinin yapımındaki malzeme özelliklerinin geleneksel Konya Türk evlerinden farklı olduğu görölmektedir. Maruni evlerinde ana yapım malzemesi olarak taş malzeme kullanıldığı görölmüştür. Konya evlerinde ise genellikle su basman kotuna kadar taş, üst katlarda ise ahşap ve kerpiç malzeme kullanıldığı görölmektedir.

Yusuf Şar'ın ekonomik açıdan iyi durumda olması, Atatürk Evi Müzesi kesme taş malzeme yığma tekniğinde inşa ettirdiğini göstermektedir. Araboğlu Kosti evinde ise karma yapı malzemesi kullanılmış, bodrum katta taş malzeme kullanılırken, üst katlar ahşap ve kerpiç malzeme ile hımış tekniğinde yapılmıştır. Pencere ve kapıların söve ve lentoları taş malzemesiyle yapılmış, açıklıkların güvenliği ise bezemeli demir parmaklıklarla sağlanmıştır. Mimarlar Odası, bodrum kat yığma tekniği üst katlar da ise hımış tekniği kullanılmıştır. Bilindiği üzere yığma tekniğinde taş, hımışta ise ahşap payandaların arasına moloz taş ve kerpiç doldurularak inşa edilmiştir.

Evlerin odalarını ayıran iç duvarlarında, tuğla malzeme tercih kullanılmıştır. Bacalarda tuğla ve taş malzemesi kullanılmış, çatılar kiremit ile döşenmiştir. Kapılarda, çıkmalarda, saçaklarda ve balkonlarda ahşap malzemeye rastlanmaktadır. Farklı olarak Araboğlu Kosti Evi'nin ana giriş kapısında, dökme demir malzeme bulunmaktadır. Evlerin tavanlarında ve zemininde ahşap çıtalar kullanılmıştır. Birinci kat odaları ve sofa ahşap malzeme, ıslak zeminler seramik malzeme kaplıdır. Zemin kattaki diğer odaların tavanları ahşap malzeme ile kaplıdır.

5.4. Süsleme Özellikleri Karşılaştırması

İncelenen Maruni evlerinde süslemenin cephelerde yoğunlaştığı görölmüştür. Konya evlerinde ise daha çok iç mekânlarda görülür. Atatürk evi ve Maruni ikiz yapıları cephede yer alan süslemeler taş malzeme ile yapılmıştır. Araboğlu Kosti Evi, Mimarlar Odası ve bir diğer Maruni evi olan Augustos evinde de ahşap süsleme ağırlıklı olarak izlenir. Pencere korkuluklarında ve ana giriş kapılarının bezemesinde madeni malzeme kullanılmıştır.

Evlerin tek bir türde inşa edildiğini söylemek mümkün değildir. Eklektik bir anlayışla inşa edilen konutlarda Avrupa etkilerinin ağırlıkta olduğu gözlemlenmektedir. Genel olarak "S- C" kıvrımları, volütler, kartuşlamalar ile pencerelerin demir parmaklıklarında

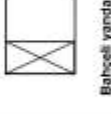

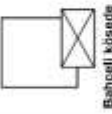

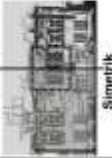
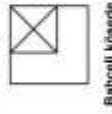

Barok Üslup görülmektedir. Barok karakterli süslemeler, Araboğlu Kosti Evi'nin ahşap tavan göbeklerinde yoğun olarak görülmektedir. Yine Atatürk Evi Müzesi ve Araboğlu Kosti Evi'nin ana giriş kapılarında barok üslubunda bezemeler görmek mümkündür. Ampir üslubu olarak bilinen pencerelerin ½ oranında, dikdörtgen taş söve ve lentolar içine alınması, lentoların ortasına kilit taşı benzeri süsleme yapılması bu evlerde görülmektedir.

Üçgen alınlıklarda, köşe silmeleri ve yatay kat ayrımını yapan silmelerde Neo- Klasik etkiler görülmektedir. Birinci Ulusal Mimarlık akımından izler, soğan kubbe kullanımı, cephelerde kat ayrımını gösteren silmeler görülmektedir

Bitkisel ve geometrik desenli döşeme karolarına, incelenen Maruni evlerin de rastlanılmıştır. İlk kez 19. yüzyıl ortalarında Fransa'da üretilmeye başlanan döşeme karoları İstanbul, İzmir, Mersin gibi liman kentlerinde yaşayan Levanten aileler aracılığıyla Osmanlı dönemi konutlarında uygulanmaya başlamış ve karosiman adıyla tanınmıştır (Uçar, 2014:67). Konya'da ise Maruni konutlarında özellikle giriş hollerinde karosiman malzeme kullanılmıştır. Mimar Muzaffer Caddesi üzerinde yer alan bazı konutlarda da benzer örneklerine rastlanmaktadır.

İncelenen geleneksel Konya Türk evlerinde ahşap, alçı, madeni süslemeler bulunmaktadır. Ahmet Efendi Konağı pencere parmaklıklarında, giriş kapısındaki bayan eli şeklindeki kapı tokmağında madeni süslemeler görülürken, çatı saçakları, giriş kapıları, yüklük, çiçeklik, ağzıaçıklıklar da ise ahşap malzeme ile hareketlendirilmiştir. Konsolun uç kısmında ise lale motifi süslemesi mevcuttur. Birinci kat sofasının tavanında ise alçı süsleme ile bitkisel motifler bulunmaktadır. İsmail Kaya Eğitim Vakfında ve incelenen diğer geleneksel Konya Türk evinde de kapılarda, yüklük, çiçeklik, ağzıaçıklıklar, tavanlarda geometrik ve bitkisel motiflerle ahşap oyma tekniğinde süslemeler mevcuttur.

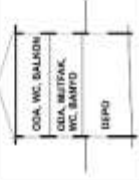

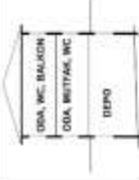

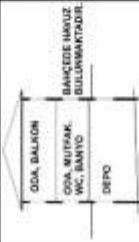

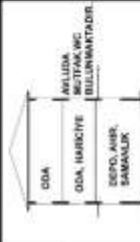

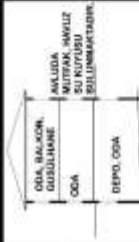

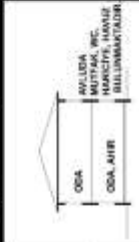

5.5 Bölüm Sonucu

EVLERİN YERLEŞİM ÖZELLİKLERİ							
YAPI PARSEL İLİŞKİSİ	GİRİŞLER	GİRİŞİN CEPHEDE KONUMU	ÇIKANIN CEPHEDEKONUMU	BAHÇE	HAVUZ	MEVCUT DURUMU	
1	 ARAPOĞLU KOSTI EVİ	 -SOKAKTAN -AÇIK ÇIKMA ALTINDAN -ORTADAN GİRİŞ	 Simetrik	 Simetrik	 Bahçeli yanıda	HAVUZU BULUNMAMAKTADIR.	2022 YILINDA ZEMİN KAT KİTABEVİ, BİRİNCİ KAT OKEY SALONU OLARAK KULLANILMAKTADIR.
2	 ATATÜRK EVİ	 -AVLUDAN -AÇIK ÇIKMA ALTINDAN -ORTADAN GİRİŞ	 Simetrik	 Asimetrik	 Bahçeli yanıda	HAVUZU BULUNMAMAKTADIR.	2022 YILINDA ATATÜRK EVİ MÜZESİ OLARAK KULLANILMAKTADIR.
3	 DR.NEVZAT ÖZKAL EVİ	 -SOKAKTAN -AÇIK ÇIKMA ALTINDAN -ORTADAN GİRİŞ	 Simetrik	 Simetrik	 Bahçeli yanıda	YAPININ RÖLÖVE PLANLARINDA AVLUDA HAVUZ BULUNURKEN 2022 YILINDA BULUNMAMAKTADIR.	2022 YILINDA MİMARLAR ODASI OLARAK KULLANILMAKTADIR.
4	 MENGÜÇ CAD. KONYA EVİ	 -SOKAKTAN -KAPALI ÇIKMA ALTINDAN -ORTADAN GİRİŞ	 Simetrik	 Simetrik	 Bahçeli köşede		2022 YILINDA EĞİTİM VAKFI OLARAK KULLANILMAKTADIR.
5	 AHMET EFENDİ KONAĞI	 -SOKAKTAN -KAPALI ÇIKMA ALTINDAN -ORTADAN GİRİŞ	 Simetrik	 Simetrik	 Bahçeli yanıda		2022 YILINDA BERGAH OLARAK KULLANILMAKTADIR.
6	 SARI HASAN CAD. KONYA EVİ	 -AVLUDAN -KAPALI ÇIKMA ALTINDAN -ORTADAN GİRİŞ	 Simetrik	 Simetrik	 Bahçeli köşede		2022 YILINDA ULAŞMAMIŞTIR. YAKIN ZAMANDA YIKILMIŞTIR.
MARNI EVLERİ							
GELENKSEL KONYA TÜRK EVLERİ							

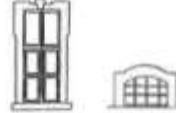

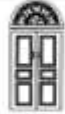

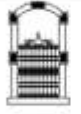

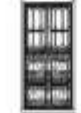

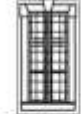

Tablo 14: Evlerin yerleşim özellikleri

PLAN ELEMANLARI						
ÖRNEK NO	PLAN ELEMANLARI					
	SOFA	MUTFAK	BANYO-WC	MERDİVEN	KORİDOR	HARİÇİYE
1						
2						
3						
4						
5						
6						
	MARUNİ EVLERİ			GELENEKSEL KONYA TÜRK EVLERİ		

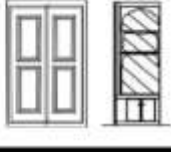

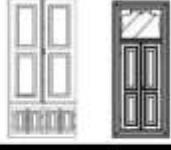

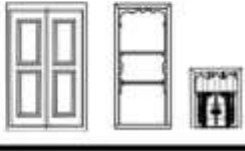
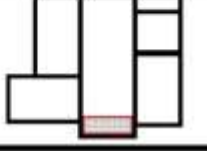
Tablo 15: Plan elemanlarının konumları

CEPHE ÖZELLİKLERİ							
ÖRNEK NO	KAT SAYISI	MEKANLAR	SİMETRİ	MALZEME			
MARUNİ EVLERİ	1	ARAPOĞLU KOSTİ EVİ		Bodrumla birlikte birlikte 3 katlıdır.	 ODA, WC, BALKON ODA, MUTFAK WC, BANYO DEPO	 Simetrik	-Yığıma sistem, -Bodrum katta taş kullanılmış, -Üst katlar da ise tuğla malzeme tercih edilmiştir. -Duvarlar Bağdadî sistemle yapılmıştır.
	2	ATATÜRK EVİ		Bodrumla birlikte birlikte 3 katlıdır.	 ODA, WC, BALKON ODA, MUTFAK, WC DEPO	 Simetrik	-Ana yapım malzemesi kesme taş, -Yığıma (Kağır) tekniğinde inşa edilmiştir. -İç odalar tuğla malzeme kullanılarak ayrılmıştır.
	3	DR.NEVZAT ÖZKAL EVİ		Bodrumla birlikte birlikte 3 katlıdır.	 ODA, BALKON ODA, MUTFAK WC, BANYO DEPO	 Simetrik	-Bodrum kat yığıma, -Zemin ve birinci kat ise hıms tekniği ile yapılmıştır. -Yığıma tekniğinde taş, hımsıta ise ahşap payandaların arasına moloz taş ve kerpiç doldurulmuştur.
	4	MENGÜÇ CAD. KONYA EVİ		Bodrumla birlikte birlikte 3 katlıdır.	 ODA ODA, MURÇİYE DEPO, AHŞAP DİREKTÖR	 Simetrik	-Hıms tekniği kullanılmış, -Bodrum katta moloz taş ve ahşap kırışlar, -Zemin ve 1.katta ise ahşap ve taş malzeme kullanılmış olup duvarlar bağdadî tekniğiyle yapılmıştır.
	5	AHMET EFENDİ KONAĞI		Bodrumla birlikte birlikte 3 katlıdır.	 ODA, BALKON, DİREKTÖR ODA ODA, AHŞAP, MURÇİYE, HANCI SULU KUTUŞU DEPO, ODA	 Simetrik	-Yığıma ve hıms tekniği kullanılmış, -Dış cephede moloz taş, -İç cephede ise ahşap ve tuğla malzeme kullanılmıştır.
	6	SARI HASAN CAD. KONYA EVİ		2 katlıdır.	 ODA ODA, AHŞAP ODA, MUTFAK, WC DİREKTÖR, HANCI SULLANIMKİTAHİ	 Simetrik	-Yığıma sistem, -Dış cephede taş ve kerpiç, -İç cephede ise ahşap malzeme kullanılmıştır.
GELENKSEL KONYA TÜRK EVLERİ							

Tablo 16: Cephe özellikleri

ÖRNEK NO		FORMLARINA GÖRE KAPILAR PENCERELER			
		ANA GİRİŞ KAPISI	ODA KAPISI	PENCERELER	
MARUNİ EVLERİ	1	 ARAPOĞLU KOSTİ EVİ	 DİKDÖRTGEN FORM (TEPE PENCERESİ KEMERLİ FORM)	 DİKDÖRTGEN FORM	 KEMERLİ FORM
	2	 ATATÜRK EVİ	 DİKDÖRTGEN FORM	 DİKDÖRTGEN FORM	 DİKDÖRTGEN ve KEMERLİ FORM
	3	 DR.NEVZAT ÖZKAL EVİ	 KEMERLİ FORM	 DİKDÖRTGEN FORM	 KEMERLİ FORM
GELENEKSEL KONYA TÜRK EVLERİ	4	 MENGÜÇ CAD. KONYA EVİ	 DİKDÖRTGEN FORM	 DİKDÖRTGEN FORM	 DİKDÖRTGEN FORM
	5	 AHMET EFENDİ KONAGI	 DİKDÖRTGEN FORM	 DİKDÖRTGEN FORM	 DİKDÖRTGEN FORM
	6	 SARI HASAN CAD. KONYA EVİ	 DİKDÖRTGEN FORM	 DİKDÖRTGEN FORM	 DİKDÖRTGEN FORM

Tablo 17: Formlarına göre kapı pencereler

ÖRNEK NO		DOLAP-AĞZIAÇIK	SEDİR
MARUNİ EVLERİ	1 ARAPOĞLU KOSTİ EVİ	Dolap bulunmamaktadır.	Sedir bulunmamaktadır.
	2 ATATÜRK EVİ	Dolap bulunmamaktadır.	Sedir bulunmamaktadır.
	3 DR.NEVZAT ÖZKAL EVİ	Dolap bulunmamaktadır.	Sedir bulunmamaktadır.
GELENEKSEL KONYA TÜRK EVLERİ	4 MENGÜÇ CAD. KONYA EVİ		
	5 AHMET EFENDİ KONAĞI		Sedir bulunmamaktadır.
	6 SARI HASAN CAD. KONYA EVİ		

Tablo 18: Evlerin dolap, ağziaçık ve sedirleri

İncelenen Maruni evleri ve geleneksel Konya Türk evleri ile ilgili yapılan araştırmalar sonucunda konutların mimari ve tipolojik özellikleri tablolaştırılarak bölüm sonucundaki tablolar elde edilmiştir. Elde edilen tablolar, benzerlik ve farklılıklar daha anlaşılır ve açık şekilde görmeyi sağlamaktadır. Tablolarda konutların parsele göre konumları, yapıya girişlerin sokaktan mı avludan mı olduğu, kaç girişin olduğu, girişin çıkma altından olup olmadığı, çıkmanın ve girişlerin cephedeki konumlarının simetrik olup olmadığı, konutun bahçedeki konumu, avluda havuz olup olmadığı, yapının 2022 yılındaki kullanım işlevinin ne olduğu, plan elamanlarının konumlarının yapı içinde mi avluda mı nerede oldukları, kat sayıları ve katlarda hangi birimlerin olduğu, cephede simetrinin olup olmadığı, hangi malzeme hangi teknikle nerede kullanıldığı, kapıların ve pencerelerin formları ve çizimleri, yapıda sedir, dolap, ağziaçıklık gibi elemanların olup olmadığı, varsa çizimleri gibi bilgiler yer almaktadır. Bu çalışmadan elde edilen verilere göre;

Farklılıklar;

- İncelenen geleneksel Konya Türk evlerinde bodrum kat yani izbe kısmı kışlık, üst katları ise yazlık şekilde kullanılır. İncelenen Marunîlerin evlerinde ise ticarete yatkın oldukları için, bodrum katlarını gerektiğinde iaşe ambarı veya ticari malları koymak için kullanmaktadırlar.
- İncelenen geleneksel Konya Türk evlerinde avluda mutfak, wc, hariciye gibi plan elemanları bulunurken, incelenen Maruni evlerinde avlu sadece bahçe olarak kullanılmıştır.
- İncelenen geleneksel Konya Türk evlerinde ise girişin üzerinde bulunan çıkmalar kapalıdır. İncelenen Maruni evlerinde, sofa çıkması cephenin ortasında giriş kapısının üzerini örtecek vaziyette konumlandırılmış ve açık çıkma (balkon) niteliğindedir.
- İncelenen geleneksel Konya Türk evleri, plan tipi olarak sofalı evlerdir. Sofa, odalar arası geçiş bölümü olduğu kadar aynı zamanda oturulan bir alan olarak da kullanılmaktadır. İncelenen Maruni evlerinde ise sofa kısmı sadece odalar arası geçiş bölümü olarak kullanılmaktadır. Aynı zamanda Maruni evlerinden olan Atatürk evinde ise incelenen Konya Türk evlerinde görmediğimiz antre, koridorlar vardır.
- İncelenen geleneksel Konya Türk evlerinde, mobilyaların hayata geçmesi ile oda içerisindeki planda değişiklik olmuş, sedirler kaldırılıp pencere korkulukları yükseltilmiştir, planlarda daha çok düzgün dörtgenler tercih edilmiştir. İncelenen Maruni evlerinde ise sedir bulunmamaktadır.
- İncelenen geleneksel Konya Türk evleri, incelenen Maruni evlerinden farklı olarak planlanmış olup ıslak mekanlar yapı dışına alınmıştır. Maruni evlerinde ıslak mekanlar yapının içerisinde bulunup kültüre ve inanca göre şekil almıştır.
- İncelenen geleneksel Konya Türk evlerinde; sedir, dolap, yüklük, ağzıaçık, gusülhane, çiçeklik, aynalık gibi yerli elemanlar hemen hemen her odada kullanılmış. İncelenen Maruni evlerinde bu öğeler bulunmamakta olup onun yerine tuvalet ve banyo kullanılmıştır.
- İncelenen geleneksel Konya Türk evlerinde çıkmalar bazen sokağa, bazen bahçeye yönelirken, incelenen Maruni evlerinde çıkmalar sokağa yönelmektedir.
- İncelenen geleneksel Konya Türk evlerinde ahşap ve bağdadi saçaklar görülmektedir. İncelenen Maruni evlerinde ise ahşap saçak görülmektedir. Aynı

zamanda Maruni evlerinin karakteristik bir özelliği olarak, mimarlar odasının saçaklarının dalgalı saçak olarak tasarlandığını görmekteyiz.

- İncelenen geleneksel Konya Türk evlerinde süsleme daha çok iç mekanlarda, yüklük, çiçeklik, ağzıaçıklıklar, tavanlarda geometrik ve bitkisel motiflerle ahşap oyma tekniğinde süslemeler, Ahmet Efendi konağının tavanında ise alçı süsleme mevcuttur. İncelenen Maruni evlerinde ise süslemenin üçgen alınlık, köşe silmeleri, soğan kubbe, dalgalı saçak, balkonlardaki ahşap süslemeler gibi cephelerde yoğunlukta olduğu görülmüştür.
- İncelenen geleneksel Konya Türk evlerinde hariciye bölümü mevcutken, incelenen Maruni evlerinde böyle bir oda bulunmamaktadır.
- İncelenen geleneksel Konya Türk evlerinde cephelerde köşe silmeleri bulunmamaktadır. İncelenen Maruni evlerinde ise cephelerinde köşe silmeleri mevcuttur.

Benzerlikler;

- İncelenen geleneksel Konya Türk evlerinin girişleri de sokaktan ya da bahçeden olup sokaktan olanların aynı zamanda hayata veya bahçeye açılan bir kapıları daha mevcuttur. Bunlar dışında sokaktan direkt bahçeye açılan kapıları da bulunmaktadır. İncelenen Maruni evlerinin ana giriş kapısı sokaktan olmakla birlikte hayata veya bahçeye açılan bir kapıları daha mevcuttur.
- İncelenen geleneksel Konya Türk evleri iki katlı ya da bodrumla birlikte üç katlıdır. Aynı şekilde incelenen Maruni evleri de bodrumla birlikte üç katlıdır.
- İncelenen geleneksel Konya Türk evlerinde kapalı çıkmanın dışında ayrıca incelenen Maruni evlerindeki gibi balkon niteliğinde açık çıkmanın da olduğu görülmüştür.
- İncelenen geleneksel Konya Türk evlerinde pencereler dikdörtgen formludurlar. Barok karakterli pencereler taş veya alçıdan kalın köşeli, dikdörtgen, basık veya sivri kemerli ve kilit taşlı olarak tasarlanmışlardır. İncelenen Maruni evlerinde ise kemerli ya da dikdörtgen formlu, taş söveli, basık kemerli ve demir parmaklı pencereler bulunmaktadır.
- İncelenen geleneksel Konya Türk evlerinde kapılar da pencereler gibi dikdörtgen formludur. İncelenen Maruni evlerinde ise kemerli ve dikdörtgen formlu olarak değişkenlik göstermektedir.

- İncelenen geleneksel Konya Türk evlerinde pencereler simetrik esasına uymaktadır. Kat ayrımı Ahmet Efendi konağında görülürken, diğer incelenen geleneksel Konya Türk evlerinde mevcut değildir. İncelenen Maruni evlerinin cephelerinde de pencereler simetrik esasına uygun olarak yerleştirilmiştir. Kat ayrımını gösteren, yatay silmeler görülmektedir.
- İncelenen geleneksel Konya Türk evlerinde ve Maruni evlerinde girişin cephede konumu simetriktir. Çıkmanın da cephede konumu Atatürk evi hariç simetriktir.
- İncelenen geleneksel Konya Türk evlerinin hepsinin bahçesinde havuz bulunurken incelenen Maruni evlerinden sadece mimarlar odasında havuz bulunmaktadır.

6. SONUÇ

Tarih boyunca Konya şehri çeşitli uygarlıklara, kültürlere ve dinlere ev sahipliği yapmıştır. Konya şehri ile ilgili araştırmalar sonucunda merkezinin Alaaddin tepesi ve Mevlâna türbesi etrafında şekillendiği görülmüştür. Mevlâna türbesi etrafında Türklerin yoğunlukta yaşadığı, Alaaddin tepesi etrafında ise Maruni yapılarının çoğunlukta olduğu tespit edilmiştir. Kültür ve dinin mimariye yansması sayesinde cephelerde farklılıkların olduğu gözlemlenmiştir. Cephelerdeki farklılıkların gözlemlenmesi ve merkezde birbirine yakın yaşayan iki farklı kültür ve dinin etkileşiminin incelenmesi istenmiştir. Bu nedenlerden dolayı Maruni yapılarının çalışma konusu olarak seçilmesi büyük bir etken olmuştur. Maruni yapılarının mimari özelliklerini daha anlaşılır ve açık şekilde görebilmek için geleneksel Konya Türk evleri ile karşılaştırılma yoluna gidilmiştir.

Geleneksel Konya evleri, Türk evlerinin tüm özelliklerini içermektedir. Tez çalışmasında tipolojik analiz yöntem ile geleneksel Konya Türk evleri ve Maruni evlerinin mimari özellikleri incelenmiş ve benzer, farklı yönleri olduğu görülmüştür. Tipolojik analiz yöntemi ile yapılan bu tez çalışması sonucunda; Maruni evlerinin ve geleneksel Konya Türk evlerinin mimari özelliklerinin gelecek nesillere aktarılması, kent ile ilgili yapılacak araştırmalara ışık tutması ve Marunilerle ilgili Türkçe kaynağın çoğalmasını sağlayacaktır.

Marunilerin tarihi, kültürel ve dini hakkında bilgi edinmek ve mimariye nasıl yansımaları olduğu görmek için, geleneksel Türk evleri ve tipolojik analiz yöntemiyle ilgili yapılan çalışmaları incelemek için öncelikle literatür çalışması yapılmıştır. Geleneksel Türk evleri insan ve mekân etkileşimi bağlamında çeşitli çalışmalara konu olmuştur. Literatür incelendiğinde geleneksel Türk evlerinde tipolojik analiz yönteminin tercih edildiği görülmektedir. Tipolojik analiz yöntemi sayesinde evlerin özellikleri daha net olmasından dolayı çalışma ve araştırmalar sonucunda, Konya da bulunan azınlık Marunilere ait üç adet evin ve üç adet Konya geleneksel Türk evlerinin irdelenen mimari yönlerinin tipolojik analiz yöntemi ve şemalaştırma çalışması ile karşılaştırması yapılmıştır. Yapılan tablolar ve karşılaştırmalar sonucunda kültür ve inancın mimariyi etkileyen en önemli faktörlerden biri olduğunu görülmektedir. Kültür ve inanç arasında karşılıklı bir etkileşim söz konusudur. Bu etkileşimin kanıtı mekanların kendilerine özgü değişen işlev ve konumudur.

Kültür ve inanç ait oldukları toplulukların yaşam biçimi ile bir bütünü oluştururlar. Din ait olduğu toplumun kültürünü kendi kurallarına göre tasarlarlarken öte yandan kültür değerlerine göre şekil alır. İnançlar örf adet, eğitim, sanat gibi hayatın her alanına etki etmiştir. İnançlar yalnızca ontolojik konuları açıklamakla kalmayıp aynı zamanda ahlak ve hukuk kurallarını açığa çıkararak kültürü inşa etmişlerdir. Böyle bir etkileşim sayesinde toplumların içinde yaşadıkları yapıların yani mimarinin de şekillenmesi kaçınılmaz olmuştur.

Anadolu da özellikle Konya şehrinde birçok mimari yapı bulunmaktadır. Anadolu' da yaşamış farklı kültürleri yansıtan fiziki oluşumları korumak ve uygarlığa açmak, gelişmek için önemli kaynaklardır. Farklı kültürlerin birbirlerini etkilemesiyle oluşan mekansal düzenlemeler gözlemlenmiştir, bu farklı yapılar toplumun ekonomik yönünü de ortaya koymaktadır, aynı zamanda toplumsal değişimlerin de göstergesidir.

Anadolu yüzyıllarca birçok etnik kökene, dine, dile ev sahipliği yapmıştır. Konya şehri de Anadolu'nun orta kısmında olmasından dolayı pek çok kültürün şekillendirdiği şehir dokusu oluşmuştur. Yapılar içinde yaşayanları en iyi şekilde anlatan mimari eserlerdir. Geleneksel Konya evlerinin ve Maruni evlerinin cephelerine, planlarına bakarak kültürleri, ekonomik durumları, mahremiyet anlayışları, hangi etnik kökene ait olduklarını anlamak mümkündür.

İncelenen Maruni ve Türk Evlerinde bazı farklılıklar gözlemlenmiştir. Bodrum kart kullanımı, balkonun açık olarak kullanımı, sofanın kullanımı, gusülhane, çiçeklik, aynalık, gibi mimari elemanların kullanımı çıkmaların yönelimi bu farklılıklardan bazılarıdır.

Bu eserler farklı bir kültürün göstergesi olan tarihi birer değerdir. Zamanla ihtiyaca veya malzeme yıpranmışlığına bağlı yapılan değişiklikler yapının özgünlüğünü, özellikle iç mekanlarda bozsa da farklı kültürleri yansıtan fiziki oluşumları belgelemek, korumak ve uygarlığa açmak, gelişmek için önemli kaynaklardır. Bu nedenlerden dolayı tarihi yapıların korunması, sürdürülebilirliğinin sağlanması için kullanıcılar ve halk bilinçlendirilmelidir. Yıpranmış, terk edilmiş ya da yıkılma aşamasında olan tarihi yapılar yok olmada tespit edilerek korumaya alınmalı, iyileştirilmelidir. Taşınmaz kültür varlıklarına yapılan hibe yardımları hakkında konut sahipleri bilgilendirilmelidir. Seçilen konutlarla ilgili yapılan ileri çalışmalarda veri elde etme sürecini kısaltacaktır. Kurgulanan analiz yöntemi ile başka konutlarında tipolojik özellikleri incelenebilmesi düşünülmüştür.

KAYNAKLAR

- Acar, S. (n.d.). Türk sözcüğü. 3–5.
- Adams, W. Y. (1991). Archeological typology and practical reality: A dialectical approach to artifact classification and sorting. Cambridge University Pres.
- Akboğa, A. (2019). Malatya-Pütürge yöresel konut mimarisinin plan-cephe ve malzeme açısından değerlendirilmesi, Yüksek lisans tezi, Dicle Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Diyarbakır.
- Alkan, A. (1999). Selçuklu başkenti Konya. Milli mücadeleden günümüze Konya, 201(1).
- Altan. (2020). Denizli ili Kızılcabölük beldesi geleneksel konutlarının tipolojisi Üzerine bir araştırma.
- Altaş, N. (1997), “Tipoloji”, Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, YEM yayınevi, İstanbul.
- Atalay, A. (2010). Meşrutiyet’ten Cumhuriyete Konya’da şirketleşme ve millî bankacılık faaliyetleri, Doktora tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Atalay, A. (2011). Mustafa Kemal Atatürk’ün hatırası Konya Atatürk Evi. Konya: Çizgi Kitapevi.
- Atlıoğlu, Y. (2014). Savaşta ve barışta Lübnan Marunileri. İstanbul: Kaktüs Yayınları.
- Aydın, D. (2006). Osmanlı’nın son dönemlerinde Konya’da bir Maruni mekanı Araboğlu Kosti Evi, Türk-İslam Medeniyeti Akademik Araştırmalar Dergisi. 135–145.
- Aygör, E. (2002). Konya Marunileri ve Konya’da Maruni yapıları. Yayımlanmamış lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Fen- Edebiyat Fakültesi.
- Aygör, E. (2015). 19. yüzyıl sonu ve 20. yüzyıl başlarında Konya evlerinin mimari gelişimi ve değişimi. Doktora tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aymonino, C. (1995). La Citta di Padova (Roma: Officina Edizioni, 1970), 4-5. Aktaran A. Belgin Turan.
- Ayyıldız, S., Özbayraktar, M. (2018). Kültürel süreklilik için tipolojik analizin önemi: İzmit merkez geleneksel konutları örneği. Online Journal of Art and Design, 6(4),

126–167.

Baykara, T. (1997). Türkiye Selçukluları devrinde Konya.

Bektaş, C. (1996). Türk Evi. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Berk, C.,(1951) Konya Evleri. İstanbul: İstanbul Matbaacılık.

Bingöl, Ö. (2007). Mimarlıkta tip kavramı ve tipoloji, Doktora tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü.

Bildirici, M. (2008). Konya ve yakın çevresinde azınlıklar tarihi.

Blondel, F. (1771). Cours de Architecture (Paris: 1771-1777), vol. 2, 229'dan aktaran Antony Vidler

Bozkurt, F. (2013). Türklerin Dili, Dini, Tarihi, Edebiyatı.

Cansever, T. (2002). Türk Evinin Mimarisi (Yeni Türki).

Çelik, A. (2019). Konya'da Marunilik ve Marunîlerin Konya göçü, KTO Konya kitabı XVII (p. 93).

Çelimli, M. (2016). Divriği kent dokusundaki geleneksel konut mimarisinin incelenmesi ve örnek sokak sağlıklılaştırması üzerine bir değerlendirme, Yüksek lisans tezi.

Cin, T. (2006). Yunanistan'ın "Pontus Soykırım" iddiaları ve Türkiye, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 8(2), 27–89. <http://web.deu.edu.tr/hukuk/dergiler/DergiMiz8-2/pdf/tcin.pdf>

Çınar, Z. (2015). Lübnan'daki Maruni ve Dürzilerin siyasi mücadeleleri.

Dau, B. (1984). History of the Maronites. (Çev. Özlem Pınar Yılmaz)

Deryan, Y. (1911). Lübab el-Barahin el-Caliyye an Hakikat Amni et-Ta'ife el- Maruniyye (Çev. Özlem Pınar Yılmaz).

Dibs, Y. (1902). El-Merede ve el-Mevarina. In el-Meşrik (pp. 914–923) (Çev. Özlem Pınar Yılmaz).

Dikmen, N. /Özkan, S. (2004). Türkiye'de kırsal alanlarda kullanılan yapı malzemeleri. yapım sistemleri ve bu sistemlerin deprem karşısındaki davranışları.

- Durand, J. (1805) *Précis des Leçons d'Architecture*, XIII (Paris: 1805)'dan aktaran Rafael Moneo.
- Duveyyhi, İ. (1890). *Tarih et-Ta'ifa el-Maruniyye*, ed. Rashid el-Huri eşŞartuni (Çev. Özlem Pınar Yılmaz).
- Eldem, S. (1968). Türk evi plan tipleri. *Oriens*, 10(2), 314. <https://doi.org/10.2307/1579665>
- Eldem, S. (1955). Türk evi plan tipleri, İTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları.
- Elmas. (2020). Göynük geleneksel konutlarının tipolojik analiz yöntemiyle incelenmesi, *Orphanet Journal of Rare Diseases*.
- Forty, A. (2000), *Words and buildings: A vocabulary of modern architecture*, Thames & Hudson, London.
- Güler, A. (1997). Osmanlı Devleti'nde azınlıklar, Turan Yayıncılık.
- Güler, A. (2003). Sorun olan Ermeniler (Ramazan Tosun (ed.), Berikan Yayın.
- Günay, R. (1999). Türk ev geleneği ve Safranbolu evleri (Yapı Endüsü).
- Gürcan Dağ, A. (2017). Toroslar'da kırsal mimarlık: Bozyazı, Dereköy örneği, Yüksek lisans tezi, KTO Karatay Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Güzel, C / Birinci, A. (2002). Genel Türk tarihi, Yeni Türkiye Yayınları, 1.
- Hasol, D. (1990). *Mimarlık Sözlüğü* (Yem Yayın).
- Işık, R. (2003). Maruni Kilisesi, Doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Işık, R. (2005). Maruni Patriği ve tarihçisi İstefan Ed-Duveyyhi. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 219–229.
- İskender, B. (1995). Geleneksel Türk evinde ışık üzerine bir deneme, Yüksek lisans tezi.
- Kafesoğlu, İ. (1977). Türk millî kültürü, Ötüken Neşriyat.
- Kamarlı, E. (2008). Kastamonu tarihi dokusunda yer alan geleneksel konut yapılarının cephe mimarisi üzerine tipolojik bir araştırma.
- Kaprol, T. (2000). Bursa'da 1930-1950 yıllarında inşa edilmiş konutların cephe

özelliklerinin değerlendirilmesinde tipolojik bir yöntem denemesi, Yıldız Teknik Üniversitesi.

Karpuz, H. (2009). Türk kültür varlıkları envanteri Konya.

Kırık, M. (2019). Germir'deki geleneksel konut mimarisi, Yüksek lisans tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.

Konya Meram Tapu Kadastro Müdürlüğü Arşivi. (n.d.). Kadastro Varakası Dosyası.

Kozlu, H. (2002). Geleneksel Develi evlerinin mimari özellikleri, Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Krier, R. (1979). Urban Space (p. 174). Academy London. <http://files/609/Krier - Krier, Rob, and Colin Rowe. Urban space. London A.pdf>

Kuban, D. (1995) Türk Hayatlı Evi, İstanbul.

Kuşcu, A. (2006). Sürdürülebilir mimarlık bağlamında geleneksel Konya evleri üzerine bir inceleme, Basılmamış yüksek lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Leupen, B. (1997), "Design and Analysis", 010 Publishers, Rotterdam.

Moles, A. (1993). Belirsizin Bilimleri: İnsan Bilimleri İçin Yeni Bir Epistemoloji. Yapı Kredi Yayınları.

Moosa, M. (1986). The Maronites In History.

<https://www.cambridge.org/core/journals/international-journal-of-middle-eaststudies/article/matti-moosa-the-maronites-in-history-new-york-syracuse-university-press1986-pp-391/3E7D3AFA70A3B09CD0922C4C2211DEAB>.

Murray, J. (1860). Recollections of The Druses of The Lebanon and notes on their religion, Londra, s. 43-44.

Odabaşı, S. / Özönder, H. / Karpuz, H. (1913). Konya rehberi-Matba-i Halk-i Osmanli, "Eskimeyen Meram" Meram Belediyesi Yayınları.

Önge, M. (2015). Kültür mirası olarak Konya Alaeddin Tepesi Alaeddin hill as a changing and transforming cultural heritage from the 19th century to present day, Tüba-Ked, 13, 125-143.

- Önder, M. (1970) Atatürk evleri-Atatürk müzeleri, TTK, Ankara.
- Öztürk, D. (2011). Seydişehir geleneksel konut mimarisi, Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Öztürk, L. (2012). İslam toplumunda Hristiyanlar, Ensar Neşriyat Yayınevi.
- Petruciolı, A. (1998). Exoteric, Polytheistic fundamentalist typology, typological process and design theory, 9–18.
- Rossi, A. (1999) The Architectura of the city, Trans. D. Ghirardo, J. Ockman, (Cambridge, Massachusetts).
- Şahin, Ş. (2010). Ordu geleneksel evleri üzerine bir araştırma, Yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon. <http://library1.nida.ac.th/termpaper6/sd/2554/19755.pdf>
- Salibi, K. (1971). The Maronite experiment, conversion and continuity indigenous Christian communities in islamic lands eighth to eighteenth centuries. In M. G. and R. C. Bıkhazi (Ed.), Papers in Mediaeval Studies (pp. 423–433).
- Salibi, K. S. (1989). A House of Many Mansions.
- Saygı. (2015). Bozcaada'da geleneksel konut mimarisim: Tipoloji çalışması.
- Sencer, M. (1981). Yöntembilim terimleri sözlüğü (Türk Dil K).
- Sevim, A. (2000). Anadolu'nun fethi Selçuklular dönemi, TTK Yayınları.
- Taşagıl, A. (1995). Göktürkler. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Basımevi.
- Taşpınar, İ. (2003). Maruniler. In TDV İslam Ansiklopedisi (pp. 71–72).
- TDV. (1979). Türkçe Sözlük.
- Tekindağ, Ş. (1945). Dürziler. In İslam Ansiklopedisi, MEB Yayınları. <https://islamansiklopedisi.org.tr/durzilik>
- Turan, O. (1993). Selçuklular tarihi ve Türk İslam medeniyeti, Boğaziçi yayınları.
- Uşma, G., Urfalıoğlu, N. (2018). Geleneksel Van evlerinin cephe özellikleri ve tipolojisi üzerine bir inceleme, Çukurova Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi, 33(1), 1–16. <https://doi.org/10.21605/cukurovaummfd.420381>

- Vidler, A. (1976). *The Third Typology*
- Vidler, A. (1977). *The idea of type: The transformation of the academic ideal*. The MIT Press.
- Vidler, A. (1998), "Introduction (to *Type by Quatremère de Quincy*)", *Oppositions Reader*, M. Hays (ed.), Princeton Architectural Press, New York, 616-617.
- Waisman, M. (1972), *La estructura historica del entorno* (Buenos Aires: Nueva Vision, 1972), 69-138
- Yazıcı, B. (2010). 19.yy. geleneksel Konya konutlarında işlev dönüşümü ve etkileri, Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Yılmaz, L. (1997). "Geçmiş nedir, ne işe yarar?" *Defter*, 29, 40–46.
- Yücel, A. (1981). *Mimarlıkta biçim ve mekânın dilsel yorumu üzerine*, İTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları.
- Zoroğlu, L. (2002). Anadolu'da 1071 öncesi ilk Türk izleri, *Yeni Türkiye Tarihi*: 43

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Sema Nur BALTA

EĞİTİM DURUMU

Lisans Öğrenimi : 2019, KTO Karatay Üniversitesi,
Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Mimarlık Bölümü

Yüksek Lisans Öğrenimi : 2022, KTO Karatay Üniversitesi,
Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Mimarlık Bölümü

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

Tarih: 04 Ekim 2022